Privat finansiering av åtgärdsarbete för havs- och vattenmiljöer

Rapport 2026:15

Havs och Vattenmyndigheten

Privat finansiering av åtgärdsarbete för havs- och vattenmiljöer

WSP Sverige AB

Författare: Scott Cole, Klara Paulsson, Charlotte Mani

2026-09-30

Rapporten har tagits fram på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten. Rapportförfattarna ansvarar för innehållet och slutsatserna i rapporten. Rapportens innehåll innebär inte något ställningstagande från Havs- och vattenmyndighetens sida.

© HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN | Datum: 2026-09-30

ISBN: 978-91-89982-30-7 Omslagsfoto: Anna Ek

Havs- och vattenmyndigheten | Box 11 930 | 404 39 Göteborg | www.havochvatten.se

Förord

Denna rapport är en del i arbetet med Havs- och vattenmyndighetens (HaV) regeringsuppdrag *Vidareutveckla åtgärdssamordning för avrinningsområden* (år 2024-2026). Regeringsuppdraget omfattar bland annat en utvärdering av nuvarande modell för finansiering av åtgärdsarbetet med fokus på havs- och vattenmiljöanslaget (anslag 1:11). De offentliga medel som idag går till åtgärdsarbetet räcker inte till för att nå de uppsatta målen för havs- och vattenmiljön. Därför är det viktigt att titta på andra lösningar för att öka finansieringen.

HaV har gett WSP i uppdrag att ta fram rapporten för att ge en bild av hur den privata finansieringen av åtgärdsarbetet ser ut idag, presentera möjliga arbetssätt och göra rekommendationer till HaV i det fortsatta arbetet. Rapporten är framtagen utifrån ovan nämnda regeringsuppdrag men vi ser också att den kan vara till nytta för andra intressenter i hela landskapet.

Rapporten har sitt fokus på Sverige samtidigt som den innehåller kunskap och exempel på hur privat finansiering av naturvårdsarbete sker i andra länder. Vi ser ett ökande intresse från företag och andra privata aktörer i Sverige att bidra i arbetet med att restaurera våra havs- och vattenmiljöer. Min förhoppning är att vi med hjälp av denna rapport tar arbetet vidare i dialog och samverkan med både privata och offentliga intressenter.

Göteborg, september 2026

Niclas Törnell

Chef för avdelningen för vattenresursförvaltning

Sammanfattning

Arbetet med att förbättra Sveriges havs- och vattenmiljöer behöver ökade resurser. Både nationella och internationella ramverk pekar på ett växande behov av att mobilisera mer privat finansiering som komplement till offentliga medel. I denna rapport har WSP, på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten (HaV), kartlagt nuläget för privat finansiering av åtgärder inom havs- och vattenmiljöer samt analyserat möjliga sätt för myndigheten att stimulera och underlätta sådana finansieringsflöden.

Kartläggningen visar att privat finansiering av åtgärdsarbete kommer från ett brett spektrum av aktörer: privatpersoner, företag, företagsstiftelser, branschfonder och internationella filantropiska stiftelser. Finansieringen kanaliseras ofta via NGO:er, stiftelser eller projektutvecklare som genomför eller samordnar åtgärder. Drivkrafterna för privat finansiering varierar men rör ofta goodwill och varumärkesnytta, personligt engagemang hos beslutsfattare, affärsmässiga motiv samt frivillig kompensation för verksamhetens miljöpåverkan. Samtidigt framträder flera återkommande hinder. Många privata aktörer har vilja att bidra, men saknar strukturer som gör det enkelt, legitimt och meningsfullt att engagera sig. Projekt är ofta inte investeringsmogna, det saknas tydliga kontaktvägar mellan finansiärer och utförare och mindre aktörer saknar kapacitet att utveckla projektidéer som kan attrahera privat finansiering.

Det finns även juridiska aspekter kring vilka möjligheter en myndighet har att stödja privat finansiering. Saklighet, opartiskhet och transparens behöver säkerställas och risk för jäv ska undvikas. Dessutom sätter EU gränser för hur det offentliga kan stödja privat finansiering. Exempelvis behöver EU:s statsstödsregler följas. Dessa ska säkerställa att offentliga stöd inte snedvrider konkurrensen på marknaden.

Mot denna bakgrund identifieras ett brett spektrum av möjliga arbetssätt för HaV. Dessa kan grupperas i tre nivåer:

- **En stödjande och koordinerande roll**, där myndigheten främst stärker befintliga strukturer, exempelvis genom att synliggöra projekt och förbättra matchning mellan finansiärer och utförare.

- **En finansiellt möjliggörande roll**, där myndigheten minskar trösklar och risker för privata aktörer, till exempel genom att finansiera förprojektering och tidiga projektsteg eller genom att se över hur medfinansieringsmodeller kan utformas.

- **En systemutvecklande roll**, där myndigheten bidrar till att utveckla nya incitament, standarder och modeller för privat finansiering, såsom policylabs, naturkreditsystem eller fondlösningar.

Den internationella litteraturen understryker att dessa tre nivåer kompletterar varandra. Offentliga aktörer behöver både förbättra grundläggande strukturer, minska risker och aktivt utveckla nya marknader och incitament för att privat kapital ska kunna bidra i större skala. Internationella exempel visar att offentliga aktörer kan skapa förutsättningar för extern finansiering genom att bygga projektportföljer, stärka kunskapsunderlag, utveckla partnerskap och samordna aktörer kring gemensamma restaureringsmål. Genom att minska praktiska hinder och skapa strukturer för samverkan kan fler restaureringsprojekt bli attraktiva för privat finansiering.

Utifrån den inledande analysen i rapporten har följande arbetssätt analyserats fördjupat: en nationell projektportal, ett poäng- eller certifieringssystem samt en fondmodell.

Analysen av en **nationell projektportal** visar att det finns ett tydligt behov av att öka synlighet, struktur och transparens kring åtgärdsprojekt. En portal kan fungera som en neutral kontaktyta där projektägare och finansiärer kan hitta varandra. Samtidigt visar både intervjuer och internationella erfarenheter att en portal i sig inte skapar privata investeringar. För att få faktisk effekt krävs aktiv kommunikation, tillgång till mogna projekt samt koppling till andra insatser, exempelvis stöd till förprojektering.

Analysen av ett **poäng- eller certifieringssystem** visar att brist på mätbarhet och verifiering av miljönytta är en central barriär. Företag behöver kunna visa vad deras bidrag leder till, både externt och internt. Ett poängsystem för att beskriva naturnytta kan därför stärka incitamenten att bidra. Samtidigt innebär sådana system viktiga avvägningar, bland annat kopplat till omfattning, legitimitet och risken att åtgärder som inte omfattas av systemet undervärderas.

Analysen av en **fondmodell** visar att det finns ett behov av strukturer som kan samla och rikta privata medel i större skala. Fondlösningar kan bidra till ökad långsiktighet och möjliggöra finansiering av tidiga projektfaser eller genomförande av åtgärder. Internationella exempel visar att sådana modeller kan utformas på olika sätt, från frivilliga lösningar till mer reglerade system. Samtidigt innebär fondmodeller krav på tydlig styrning, legitimitet och hantering av juridiska frågor, särskilt om offentliga aktörer involveras i förvaltningen.

Utöver dessa arbetssätt berörs även utvecklingen av **naturkrediter**, som förväntas spela en allt större roll i internationella och europeiska ramverk. Även om området fortfarande är under utveckling bedöms det vara relevant för HaV att följa, analysera och ha en beredskap för hur sådana system kan påverka framtida möjligheter till privat finansiering av naturåtgärder.

En övergripande slutsats från analysen är att inget enskilt arbetssätt är tillräckligt i sig. För att minska det finansieringsgap[1] som finns idag och uppnå en verklig ökning av privat finansiering krävs snarare en kombination av kompletterande åtgärder. Samtidigt präglas området av snabb föränderlig kontext, med utveckling inom regelverk, marknadsinitiativ och ökade förväntningar på företagens och investerares roll i natur- och biodiversitetsfrågor. Detta innebär att HaV:s fortsatta arbete behöver vara både strategiskt och flexibelt. Mot denna bakgrund utgör den fördjupade analysen i kapitel 5 ett underlag för vidare avvägningar kring vilka arbetssätt som bör prioriteras, hur de kan kombineras och vilken roll HaV bör ta i det fortsatta arbetet.

[1] Det råder i dag ett betydande gap mellan det investeringsbehov som krävs för att nå uppsatta naturrestaureringsmål och de finansiella resurser som faktiskt finns tillgängliga för att genomföra dessa åtgärder. Läs mer om detta i inledningen.

Summary

Efforts to improve Sweden’s marine and freshwater environments require increased resources. Both national and international frameworks point to a growing need to mobilize private finance as a complement to public funding. In this report, WSP, on behalf of the Swedish Agency for Marine and Water Management (SwAM), has mapped the current landscape of private financing for marine and freshwater restoration and environmental improvement measures, and analyzed potential ways in which the Agency could stimulate and facilitate such financing flows.

The review shows that private financing for environmental measures originates from a broad range of actors, including individuals, companies, corporate foundations, sectoral funds and international philanthropic foundations. Funding is often channeled through NGOs, foundations or project developers that implement or coordinate restoration activities. Motivations for private financing vary but commonly include goodwill and reputational benefits, personal engagement among decision-makers, commercial interests, and voluntary compensation for environmental impacts. At the same time, several recurring barriers are evident. Many private actors are willing to contribute but lack structures that make engagement simple, legitimate and meaningful. Projects are often not investment-ready, clear connections between financiers and project developers are lacking, and smaller organizations frequently lack the capacity to develop projects capable of attracting private funding.

There are also legal considerations regarding how a public authority may support private financing. Principles of objectivity, impartiality and transparency must be upheld, and conflicts of interest must be avoided. In addition, EU regulations place limits on how public authorities can support private financing. For example, EU State aid rules must be followed to ensure that public support does not distort market competition.

Against this background, the report identifies a broad range of potential approaches for SwAM. These can be grouped into three levels:

A supportive and coordinating role, where the Agency strengthens existing structures, for example by increasing the visibility of projects and improving the matching of financiers and project developers.

A financially enabling role, where the Agency reduces barriers and risks for private actors, for instance by funding project preparation and early-stage development or by exploring models for co-financing.

A system-development role, where the Agency contributes to the development of new incentives, standards and financing models, such as policy laboratories, nature credit systems or environmental funds.

The international literature emphasizes that these three levels are complementary. Public authorities need to strengthen enabling conditions, reduce risks and actively support the development of new markets and incentives if private capital is to contribute at scale. International examples show that public actors can create enabling conditions for external financing by developing project pipelines, strengthening the evidence base, fostering partnerships and coordinating stakeholders around shared restoration objectives. By reducing practical

barriers and establishing structures for collaboration, a greater number of restoration projects can become attractive for private co-financing.

Based on the initial assessment in this report, three approaches were selected for more detailed analysis: a national project portal, a points-based or certification system, and a fund model.

The analysis of a **national project portal** indicates a clear need to improve the visibility, structure and transparency of restoration projects. Such a portal could function as a neutral interface through which project owners and financiers can identify and connect with one another. However, both stakeholder interviews and international experience demonstrate that a portal alone is unlikely to generate private investment. To achieve tangible results, it would need to be supported by active communication, a pipeline of investment-ready projects, and complementary measures such as support for project preparation.

The analysis of a **points-based or certification system** shows that a lack of measurable and verifiable environmental outcomes is a significant barrier. Companies need to be able to demonstrate the impact of their contributions, both externally and internally. A system for describing and recognizing environmental benefits could therefore strengthen incentives for private engagement. At the same time, such systems involve important trade-offs, including questions of scope, legitimacy and the risk that activities outside the system may be undervalued.

The analysis of a **fund model** highlights the need for structures capable of aggregating and directing private capital at greater scale. Fund-based approaches can improve long-term financing and provide support for early-stage project development as well as project implementation. International examples show that such models can take different forms, ranging from voluntary arrangements to more regulated mechanisms. At the same time, fund structures require clear governance, legitimacy and careful handling of legal considerations, especially where public authorities are involved in management or oversight.

In addition to these approaches, the report considers the emergence of **nature credits**, which are expected to play an increasingly important role in international and European policy frameworks. Although the field is still evolving, it is considered relevant for SwAM to monitor developments, analyze emerging approaches and remain prepared for how such systems may influence future opportunities for private financing of nature restoration.

A key conclusion from the analysis is that no single approach is sufficient on its own. Reducing the current financing gap and achieving a meaningful increase in private financing will require a combination of complementary measures. At the same time, the field is characterized by rapid change, including evolving regulations, emerging market initiatives and growing expectations regarding the role of companies and investors in biodiversity and nature-related issues.

Consequently, SwAM’s future work will need to be both strategic and adaptive. The detailed analysis presented in Chapter 5 is therefore intended to support further consideration of which approaches should be prioritized, how they may be combined, and what role SwAM should take in the continued development of private financing for marine and freshwater restoration.

Innehåll

1 Inledning 9

1.1 Syfte…. 11

1.2 Avgränsningar 11

2 Metod och genomförande 12

2.1 Arbetsprocess i fyra steg 12

2.2 Underlag 13

3 Kartläggning 14

3.1 Typer av privata finansiärer och aktörer som tar emot privat finansiering 14

3.2 Tidigare utredningar på området 17

3.3 Exempel på befintliga statliga arbetssätt 20

4 Inledande analys över möjliga arbetssätt 25

4.1 Identifierade utmaningar och möjliga arbetssätt 25

4.2 Juridiska och etiska förutsättningar 31

4.3 Bedömning av mer relevanta arbetssätt 34

4.4 Rekommendationer: arbetssätt som bör analyseras vidare 35

5 Fördjupad analys över mer relevanta arbetssätt 37

5.1 Valda arbetssätt för fördjupad analys 37

5.2 Skapa en nationell projektportal 38

5.3 Stöd/utveckla ett poäng- eller certifieringssystem 45

5.4 Utred möjligheterna att etablera en fondmodell 55

5.5 Naturkrediter 63

6 Slutsatser och vidare arbete 68

6.1 Viktiga budskap 69

6.2 Vidare arbete 70

7 Referenser 75

Bilagor 79

Bilaga 1. Sammanfattning av intervjuer 80

Bilaga 2. Intervjuguide 87

Bilaga 3. Del 1 i kartläggningen – exempel på olika typer av privata finansiärer 88

Bilaga 4. Del 2 i kartläggningen – aktörer (mottagare/mellanhänder/utförare) som genomför eller ser till att åtgärder genomförs 89

1 Inledning

Arbetet med att förbättra havs- och vattenmiljöer behöver betydande resurser. Det finns ett växande behov av att både effektivisera användningen av befintliga offentliga medel och bredda finansieringen av åtgärder. HaV:s regeringsuppdrag om att vidareutveckla åtgärdssamordning för avrinningsområden, och där bland annat finansieringen HaV:s åtgärdsarbete utvecklas, utgör källan för detta uppdrag. En finansieringsmodell som i högre grad inkluderar privat finansiering kommer att stärka arbetet med naturrestaurering, övergödning, invasiva arter och andra vattenrelaterade åtgärder.

Det finns även andra motiv för att skala upp restaureringsarbetet med mer privata finansiering:

- **Uppföljningarna av miljömålen** som genomförs årligen av statliga myndigheter lyfter behovet av mer finansiering för restaurering. Exempelvis betonas det för miljökvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* att restaurering av påverkade vatten går långsamt och att återställning kräver långsiktig planering och ökad finansiering av åtgärdsarbetet (Sveriges Miljömål, 2026). Regeringens nya handlingsplan för biologisk mångfald gör en mer explicit koppling till behov av ”privat kapital” och ”privata finansiärer” och gör tydligt att regeringen ser privata finansieringsflöden som nödvändiga komplement till statliga insatser för restaurering av naturmiljöer (Regeringskansliet, 2026).
- **EU-kommissionen** noterar att dagens naturrestaurering i EU mest förlitar sig på offentlig finansiering, men att denna är otillräcklig för att nå åtagandena och att EU därför måste ”låsa upp privat finansiering för att komplettera offentligt stöd” (European Commission, 2025). Ett exempel på ett initiativ *EU Nature Credit Roadmap* som beskriver naturkrediter som ett sätt att “komplettera offentlig finansiering och mobilisera ytterligare resurser för biologisk mångfald (European Commission, 2025).
- **På global nivå** finns det ett starkt behov av mer privat finansiering för att kunna uppnå globala mål kopplade till naturrestaurering och återhämtning av degraderade miljöer. Dessa 23 mål guidas framför allt av Kunming–Montreal Global Biodiversity Framework som konstaterar världens gemensamma vision för biologisk mångfald: *att stoppa och vända förlusten av natur* (United Nations Environment Programme (UNEP), 2023).

Restaureringsarbetet har två stora utmaningar idag. Den första är att majoriteten av restaureringsarbetet i världen idag finansieras av offentliga medel, mellan 75 och 80% enligt UNEP (2023).[2] Stora mänger av offentliga medel fortsätter dessutom att stödja verksamheter som bidrar till naturförlust, till exempel genom stöd till mark- och resursanvändning som leder till degradering av ekosystem (United Nations Environment Programmen (UNEP), 2026). Det innebär att samtidigt som stater investerar i restaurering, fortsätter andra flöden att belasta miljön.

Den andra utmaningen är kopplad till det så kallade finansieringsgapet, det vill säga skillnaden mellan det investeringsbehov som krävs för att nå uppsatta mål för naturrestaurering och de finansiella resurser som faktiskt finns tillgängliga för att genomföra dessa åtgärder. På global nivå

[2] Stora mänger av offentliga medel fortsätter dessutom att stödja verksamheter som bidrar till naturförlust, till exempel genom stöd till mark- och resursanvändning som leder till degradering av ekosystem (United Nations Environment Programmen (UNEP), 2026). Det innebär att samtidigt som stater investerar i restaurering, fortsätter andra flöden att belasta miljön.

uppskattas detta gap till mellan cirka 700 miljarder och 1 biljon USD per år.[3] På nationell nivå har myndigheter tagit fram uppskattningar av kostnader för att nå EU:s naturrestaureringsförordning (som är en del av gapet). Detta indikerar ett finansieringsgap på omkring 11 miljarder kronor per år (Naturvårdsverket, 2026).[4]

Rapporten från UNEP (2026) utvecklar en färdplan för hur världen kan ställa om från en naturnegativ ekonomi till en som är naturpositiv, vilket symboliseras av den ”Nature Transition X Curve.” (se Figur 1). En viktig pusselbit i denna transformation är mobilisering av privat kapital.

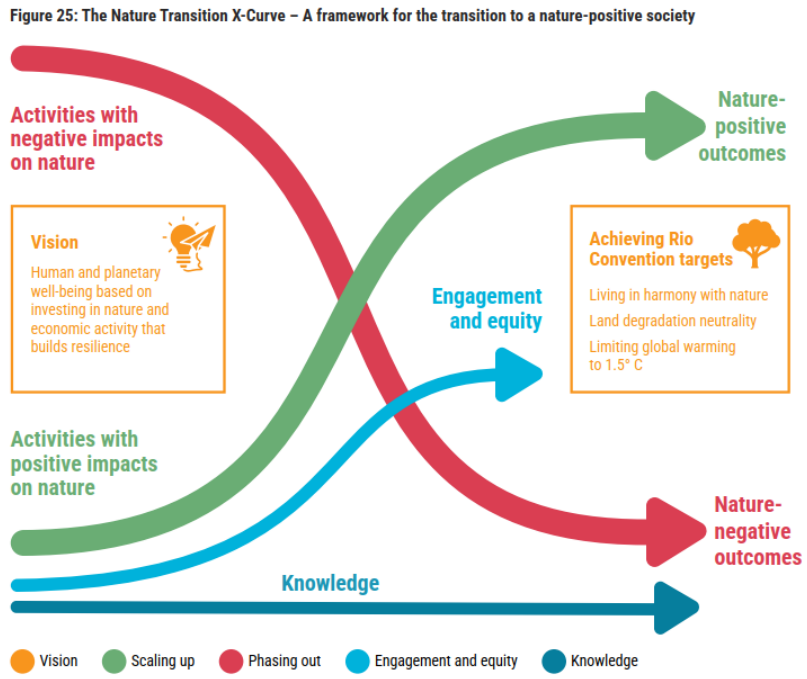

Figur 1. The Nature Transition Curve, en konceptuell modell för hur samhällen ska ställa om från naturnegativ ekonomi till naturpositiv. (Källa: (United Nations Environment Programmen (UNEP), 2026))

Samtidigt som globala ramverk lyfter behov av privat kapital, visar det sig att fler företag och privata aktörer vill engagera sig i konkreta projekt kopplade till lokala naturvärden. Detta skapar möjligheter för kompletterande privat finansiering, förutsatt att det finns tydliga strukturer som gör det enkelt att hitta relevanta projekt, bidra på ett transparent sätt och förstå vilken nytta åtgärderna skapar. Frågan om hur privata medel kan kanaliseras, matchas och integreras med befintliga stödformer är därför central.

Det är mot denna bakgrund som HaV har bett WSP att undersöka möjligheterna att öka mängden privata medel till åtgärder för en bättre havs- och vattenmiljö, samt att analysera hur myndigheten kan arbeta för att främja och stödja sådan finansiering.

[3] Tidigare analyser uppskattade gapet till cirka 600–800 miljarder USD per år (Deutz, o.a., 2020), medan senare analyser från BloombergNEF (2024) indikerar att gapet har ökat till omkring 942 miljarder USD per år.

[4] Finansieringsbehovet uppskattas till cirka 15–20 miljarder SEK per år, medan tillgängliga resurser uppgår till omkring 6–8 miljarder SEK. Detta innebär ett årligt finansieringsgap på cirka 9–12 miljarder SEK (motsvarande ungefär 1 miljard USD).

1.1 Syfte

Syftet med uppdraget är att skapa en sammanhållen bild av hur privat finansiering av åtgärdsarbete ser ut i dag, vilka aktörer och arbetssätt som förekommer, samt att analysera möjliga arbetssätt för HaV att på olika sätt kanalisera, stimulera och/eller katalysera en ökning av privata medel till åtgärder för en bättre havs- och vattenmiljö.

1.2 Avgränsningar

Uppdraget avser privat finansiering i bred mening och omfattar frivilliga ekonomiska bidrag från icke-offentliga aktörer såsom företag, ideella organisationer, stiftelser och privatpersoner. Det inkluderar även situationer där privata aktörer finansierar åtgärder på annans mark eller inom annans verksamhet, samt fall där privata aktörer utan offentlig finansiering genomför åtgärder på egen eller annans mark.

Uppdraget fokuserar däremot inte på privat finansiering som uppkommer till följd av lagstadgade krav, kompensationsskyldigheter eller tillståndsvillkor i företagens och andra aktörers egna verksamhet. Enstaka exempel på det kan dock komma att tas upp om de på något sätt kan ha relevans även för finansiering av åtgärder som inte uppkommer till följd av lagstadgade krav med mera. Det innebär att insatser som ett företag är juridiskt skyldigt att genomföra enligt miljöbalken eller annan reglering inte ingår i uppdraget i någon vidare utsträckning.

HaV har heller inte önskat att analysen fokuserar på finansiering från EU-fonder eller på finansiella instrument i bred mening men vissa aspekter kring det lyfts såsom naturkrediter. Huvudfokus är istället på donationer, företagssamarbeten och insamlingar. Samtidigt visar intervjuerna att privat finansiering i praktiken ofta uppstår i sammanhang där exempelvis EU-program kräver privat medfinansiering, eller där enklare incitamentsmodeller efterfrågas för att göra åtgärdsarbete mer attraktivt för företag. När sådana mekanismer bedöms vara relevanta för att öka privat finansiering har de därför inkluderats i analysen.

2 Metod och genomförande

Detta kapitel beskriver hur arbetet har genomförts och vilka underlag som använts.

2.1 Arbetsprocess i fyra steg

Uppdraget genomförs i fyra huvudsakliga steg: kartläggning, inledande analys, fördjupad analys och rekommendationer.

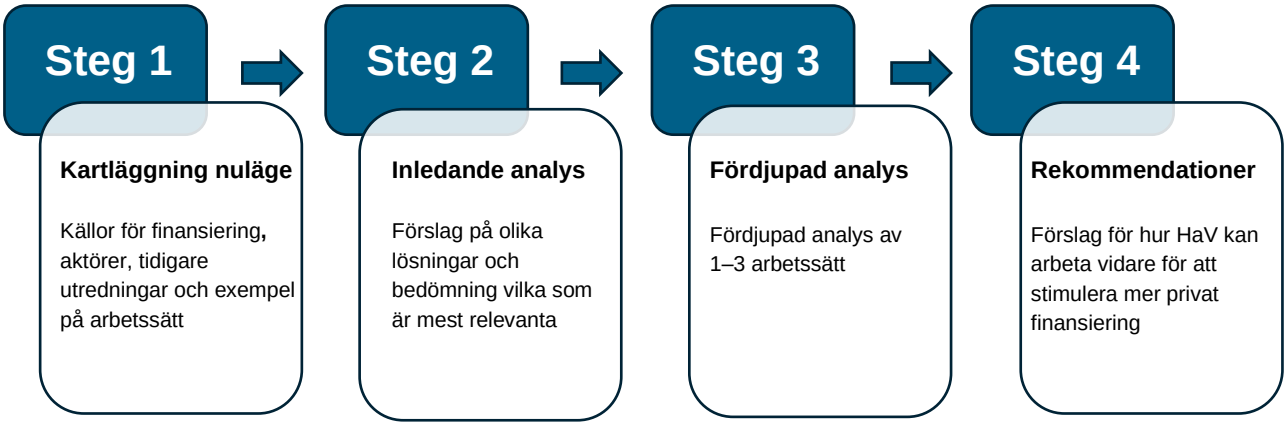

Figur 2. Uppdragets arbetsprocess uppdelat i fyra steg.

Steg 1 - Kartläggning

Kartläggningen syftar till att ge en översikt av nuläget inom området privat finansiering av åtgärdsarbete för naturmiljön. Kartläggningen omfattar olika typer av privata finansiärer och deras motiv, organisationer som tar emot privat finansiering och genomför åtgärder, tidigare genomförda utredningar samt exempel på arbetssätt, konstruktioner och initiativ i Sverige och andra jämförbara länder. Underlaget är baserat på litteratursökningar och intervjuer med relevanta aktörer. Kartläggningen sammanfattas i kapitel 3.

Steg 2 – Inledande analys

Fokuserar på att identifiera möjliga arbetssätt för HaV att kanalisera, stimulera eller katalysera privat finansiering till åtgärdsarbete. Avsnittet beskriver även de juridiska förutsättningar som kan påverka myndighetens arbete med privata intressen och finansiärer.

Steg 3 – Fördjupad analys

Inriktas mot ett urval av de identifierade alternativen och syftar till att ta fram mer genomarbetade förslag på hur HaV kan arbeta för att främja en ökad privat finansiering av åtgärder för en bättre havs- och vattenmiljö. Arbetet innefattar fördjupat analysarbete och kompletterande intervjuer med berörda aktörer.

Steg 4: Rekommendationer och nästa steg

I det avslutande steget, som baseras på kartläggningen och analysen, formulerar vi rekommendationer för hur HaV kan arbeta vidare för att stimulera och möjliggöra ökad privat finansiering. Rekommendationerna bygger på en samlad bedömning av genomförbarhet och myndighetens roll.

2.2 Underlag

Arbetet har baserats på två huvudsakliga typer av underlag: litteratursökningar och semistrukturerade intervjuer.

Litteratursökningar: Vi har genomfört riktade sökningar via Google och Copilot för att kartlägga nuläget avseende privat finansiering av åtgärdsarbete. Arbetet omfattade både en översikt över de källor och typer av privata finansiärer som förekommer, samt en genomgång av organisationer som tar emot privat finansiering och antingen genomför åtgärderna själva eller säkerställer att de blir genomförda. Vi inventerade även tidigare utredningar kring privat finansiering och olika arbetssätt för att stimulera sådana finansieringsflöden.

Intervjuer: Utöver litteratursökningarna genomfördes totalt sju semistrukturerade intervjuer med relevanta aktörer, inklusive Sportfiskarna, WWF, Länsstyrelsen Norrbotten, Kommunkontoret Lunds kommun, Department for Environment, Food & Rural Affair (Defra), NatureScot och Green Finance Institute. Vi fick initialt kontaktuppgifter och förslag på relevanta aktörer från HaV. Därutöver identifierade och kontaktade vi ytterligare aktörer baserat på förslag från intervjupersoner och diskussioner under arbetets gång.

Syftet med intervjuerna var att dels komplettera kartläggningen, dels att samla in erfarenheter, kunskaper och förslag kring möjliga arbetssätt för att stimulera privat finansiering. Den intervjuguide som togs fram i samråd med HaV återfinns i bilaga 1. En sammanfattning av intervjuerna återfinns i bilaga 2.

3 Kartläggning

Det första steget i uppdraget omfattade en kartläggning av hur privat finansiering av åtgärdsarbete i naturmiljöer ser ut i dag. Kartläggningen genomfördes genom litteratursökningar, genomgång av öppet tillgängliga databaser, dokument från organisationer och projekt samt ett antal kompletterande intervjuer. Arbetet delades in i fyra delar[5]: (1) typer av privata finansiärer, (2) aktörer som tar emot privat finansiering och genomför eller ser till att åtgärder genomförs, (3) tidigare utredningar och studier, samt (4) exempel på statliga arbetssätt i andra länder. Resultaten presenteras översiktligt nedan.

3.1 Typer av privata finansiärer och aktörer som tar emot privat finansiering

Kartläggningen visar att privat finansiering av åtgärdsarbete kommer från ett brett spektrum av aktörer. Det framgår av tabell 1 som bygger på intervjuer och granskning av litteraturen. I tabellen identifieras flera kategorier av aktörer, samt exempel på aktörer inom varje kategori som är viktiga att ta med i framtida dialog.

Ett annat sätt att tolka punktlistan ovan är att skilja mellan två typer av privata aktörer. Den första utgörs av så kallade ”*outcome buyers*”, det vill säga företag som betalar för faktiska förbättringar i ekosystemtjänster eller biologisk mångfald. Det handlar ofta om enskilda projekt där finansiären vill uppnå ett visst verifierat resultat (till exempel förbättrad vattenkvalitet, antal ton koldioxid inlagrat, antal hektar restaurerad, med mera). Dessa aktörer betalar för ett resultat (eller en del av ett större resultat). Sedan finns det en grupp som består av *investerare*. Denna grupp levererar kapital innan något resultat finns att verifiera och de är mer intresserade av riskjusterad finansiell avkastning och stabila intäktströmmar snarare än ekologiskt resultat.

Samtidigt kan det finansiella kapitalet komma från tre huvudsakliga källor: (1) offentliga aktörer, exempelvis genom skattemedel, (2) privata finansiella källor, i form av lån eller andra finansiella instrument som kräver finansiell avkastning, samt (3) filantropiska aktörer, vilket också är en form av privat finansiering men med den avgörande skillnaden att kapitalet inte kräver ekonomisk avkastning. Dessa källor kan också kombineras i så kallade **blandade finansieringslösningar** där olika typer av kapital samverkar för att möjliggöra investeringar i naturen. Det kan till exempel handla om upplägg där offentligt och filantropiskt kapital absorberar tidiga risker, bidrar med garantier och/eller samfinansiering, vilket i sin tur möjliggör att privat kapital kan mobiliseras och investeras i större skala när risknivån har reducerats.

[5] Del 1 och 2 presenteras samlat i avsnitt 3.1

Tabell 1. Översiktlig kartläggning av ett brett spektrum av aktörer kopplat till privat finansiering av åtgärdsarbete. Inom kategorin ”Privata finansiärer” finns det även skillnaden mellan så kallade ”outcome buyers” (markerade i blått) samt ”investerare”.

Kategori	**Exempel**
Offentliga aktörer	HaV och andra berörda statliga myndigheter (*som även kan vara finansiärer*)
	Länsstyrelser
	Kommuner
	Vattenråd
Markägare	Privata markägare (skogsägare/jordbrukare/lantbrukare), stiftelser, filantropiska organisationer
Projektutvecklare och projektägare	Aktörer med expertis att konstruera nya naturvärden (ny våtmark, koldioxidinlagring, habitatförbättringar, med mera)
Privata finansiärer	Privatpersoner – genom gåvor, insamlingar och bidrag som kanaliseras via stiftelser.
	Privata företag – främst via CSR[6]-partnerskap, kundavrundningar och företagsgåvor
	Branschfonder (privat finansierade inom statligt ramverk) – bygger på branschvisa avsättningar som används för miljöanpassningar och restaurering.
	Internationella privata stiftelser - filantropiska grant-program riktade till natur- och vattenprojekt.
	Företagsstiftelser och filantropiska stiftelser – finansierar projekt genom anslag och program.
	Privata investerare (som vill ha avkastning på sitt kapital)
	Hållbarhetsinriktade fonder – privata sparare som indirekt finansierar miljörelaterade lösningar via investeringar i bolag.
Andra tredje part	Företag som verifierar resultat (outcomes)
	Utvecklare av poängsystem (exempelvis SIS/HaV)
	NGO:s (till exempel Sportfiskarna, WWF och andra ideella organisationer)
	Utvecklare/förvaltare av projektportalen
	Tekniska utvecklar av ett poängsystem eller portal

Restaureringsprojekt kan genomföras på en mängd olika sätt. En del finansieras med offentliga medel och andra med privata. En del projekt organiseras av en offentlig aktör, såsom kommun eller länsstyrelse, som sköter projektering och upphandling av entreprenörer medan andra drivs av privata eller ideella aktörer. I kartläggningen identifierades ett stort antal icke-offentliga aktörer, bland annat företag, ekonomiska föreningar, NGO:er, stiftelser, fonder och tematiska initiativ som arbetar med exempelvis våtmarker, kustrestaurering, vandringsvägar, biotopvård och dammutrivningar.

Nedan följer några exempel som illustrerar hur finansiärer och mottagare hänger ihop.

- Företag är en viktig källa till privat finansiering. Ett exempel är samarbetet mellan Apotea och Världsnaturfonden (WWF). Apotea och WWF har ett långsiktigt och aktivt samarbete där stödet sker på flera sätt, både genom finansiering, gemensamma naturvårdsprojekt och Apoteas eget hållbarhetsarbete. Exempelvis samlar Apotea in pengar till en del av WWF:s projekt tillsammans med sina kunder.

[6] Corporate Social Responsibility

- Baltic Waters är en privat stiftelse som finansieras genom donationer från privatpersoner och företag, exempelvis Ålandsbanken. Medlen används till forskning, demonstrationsprojekt och praktiska miljöåtgärder för att stärka Östersjöns ekosystem. Stiftelsen fungerar både som mottagare och utförare.
- Vattenkraftens miljöfond är en branschgemensam fond som finansieras av svenska energibolag. Syftet med fonden är att modernisera svensk vattenkraft, finansiera miljöåtgärder som förbättrar fiskvandring, ekologi och vattenmiljö, säkerställa att miljönytta och energinytta balanseras. Fonden är ett exempel på en branschgemensam konstruktion där privat finansiering kanaliseras till konkreta åtgärder via en fondstruktur.
- Rewilding Sweden är en insamlingsstiftelse som genom privata donationer och filantropiskt stöd genomför restaureringsinsatser i norra Sverige, såsom att återskapa naturliga processer, stärka och återinföra nyckelarter och återskapa sammanhängande landskap.

3.1.1 Vad motiverar finansiärer att bidra?

Under intervjuerna framkom flera drivkrafter som motiverar privata aktörer att bidra till åtgärdsarbete i naturmiljöer. Motiven skiljer sig åt mellan olika typer av företag (och vad dessa kan ha som interna hållbarhetsmål eller vilket tryck kan komma från sina intressenter), men fyra kategorier återkom i intervjuerna.

- **Goodwill och positiv exponering:** Flera företag vill bidra därför att åtgärdsarbetet skapar en positiv extern effekt för varumärket. Det finns ett stort värde i att synas i sammanhang som förknippas med hållbarhet, lokalt engagemang och naturvård. Att bidra till vatten- och naturvårdsprojekt kan därmed fungera som ett sätt att stärka varumärket, visa samhällsansvar och kommunicera hållbarhetsvärden som uppskattas av både kunder och allmänhet.
- **Personligt engagemang hos finansiärer/beslutsfattare:** I flera intervjuer lyfts att finansiering kan spåras till personligt intresse hos exempelvis ledning eller ägare. Det gäller kanske särskilt i mindre företag där värderingar och personliga intressen får stort genomslag. Ett exempel är samarbeten där företagsledare har ett starkt personligt engagemang i naturfrågor, vilket kan bli en direkt drivkraft för att initiera eller stödja projekt.
- **Affärsmässiga motiv:** För vissa branscher, såsom sportfiskeindustrin, är naturkvaliteten direkt kopplad till affärsnytta. En välmående fiskfauna eller god tillgång till rekreationsmiljöer kan vara avgörande för försäljning, kundlojalitet och marknadstillväxt. För dessa aktörer är finansiering av naturvårdsprojekt både ett sätt att säkra framtida resurser och att skapa exponering i sammanhang som är relevanta för deras målgrupper. Bidrag kan därmed ses som en investering i marknaden snarare än enbart som filantropi.
- **Frivillig kompensation:** En del företag väljer att kompensera för den negativa påverkan som deras verksamhet har haft på miljön. Företagen kan då frivilligt kompensera, utan att det är kopplat till ett lagkrav, genom att finansiera hela eller en viss del av projekt som är gynnsamma för naturmiljöer. Vissa företag efterfrågar dock modeller som synliggör den positiva naturnyttan.

Dessa fyra motiv från våra intervjuer ligger i linje med en studie av Löfqvist, Garett och Ghazoul (2023), som identifierar att företags drivkrafter för naturrelaterade investeringar kan delas in i tre huvudkategorier:

- **Egna interna mål**, såsom nettonollutsläpp, nettopositiv påverkan på biologisk mångfald eller bidrag till de globala naturpositiva målsättningarna.
- **Ambitioner att stärka hållbarheten i leverantörskedjan**, vilket ligger i fokus för flera både tvingande och frivilliga ramverk för hållbarhetsrapportering (till exempel EU:s CSRD[7] och det globala TNFD-ramverket[8]).
- **Att förbättra företagets varumärke och hållbarhetsprofil** gentemot externa intressenter, såsom kunder, underleverantörer och miljöorganisationer. En stärkt hållbarhetsprofil kan i sin tur öka sannolikheten att företaget får tillstånd för projekt eller verksamhet.

Till skillnad från företag kan investerare ha delvis andra motiv. Studien konstaterar att investerare i dagsläget främst drivs av **avkastning och risk**, och att finansiering av restaurering fortfarande uppfattas som en **ny, osäker och svårinvesterad tillgångsklass**. En annan studie från Asian Infrastructure Investment Bank, European Bank for Reconstruction and Development, Paulson Institute (2025), fokuserar mer specifikt på vilka förutsättningar staten behöver skapa för att attrahera denna typ av privata finansiella aktörer, identifierar följande centrala drivkrafter:

- **Skydda befintliga finansiella tillgångar**, där investeringar i natur ses som ett sätt att minska risker.
- **Nya affärsmodeller och marknader** som kan uppstå genom naturrelaterade investeringar.
- **Tryck från reglering och rapportering** – ett kombinerat motiv kring regelefterlevnad och varumärkets rykte som följer av ökade krav på transparens och ansvarstagande.

3.2 Tidigare utredningar på området

Kartläggningen visar att det finns relativt få svenska utredningar som direkt behandlar privat finansiering av åtgärdsarbete för naturmiljöer. De studier som identifierats belyser däremot flera närliggande frågor som är relevanta för uppdraget.

Bland annat lyfts företagens motiv att investera i naturvärden, såsom regleringskrav och varumärkesnytta, samt hur offentliga aktörer kan underlätta genom tydligare prioriteringar, kvalitetssäkring och samordning av samverkansprojekt. Utredningarna pekar också på att kompensationsmodeller, särskilt frivillig kompensation och kompensationspooler, kan skapa kanaler där privata aktörer finansierar åtgärder på annans mark. Samtidigt betonas behovet av robusta standarder, uppföljningsmodeller och rättsliga ramar för att sådana lösningar ska bli långsiktigt tillförlitliga och möjliga att skala upp. Därutöver visar internationella policyramverk och analyser från exempelvis World Economic Forum och UNEP att området är i snabb utveckling globalt. Dessa lyfter både framväxten av nya finansieringsmodeller och behovet av mer investeringsmogna projekt och robusta uppföljningsmodeller.

[7] CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) är ett EU-direktiv som ställer krav på vad företagen behöver offentliggöra genom sin hållbarhetsrapportering

[8] TNFD (Taskforce for Nature-related Financial Disclosures) är ett frivilligt ramverk som ger rekommendationer om vad företag bör mäta och offentliggöra i sin hållbarhetsrapportering när det gäller både påverkan samt beroende på natur inklusive biologisk mångfald

Nedan följer en övergripande beskrivning av respektive studie.

Företagens investeringar i biologisk mångfald – Ecogain/Länsstyrelsen Stockholm (2025)

Rapporten är en förstudie om hur företag kan och vill investera i biologisk mångfald i Stockholms län och vilken roll Länsstyrelsen kan ta för att underlätta sådana satsningar. Den identifierar drivkrafter som växande regelverks- och rapporteringskrav (bland annat naturrelaterad rapportering), investerarkrav, kund- och samhällsförväntningar samt riskhantering i leverantörskedjor. Den kopplar även investeringar till klimatanpassning via naturbaserade lösningar. På samarbetssidan beskriver rapporten modeller som donation/sponsring, partnerskap med offentliga aktörer, kompensationsbanker/biokrediter och branschvisa färdplaner. Dessutom pekas myndigheternas roll ut att peka ut prioriterade naturvärden och åtgärder, kvalitetssäkra uppföljning samt koordinera projekt i ansöknings- och genomförandefas. Ett återkommande tema är behovet av tydliga spelregler och långsiktiga incitament för att privata medel ska skalas upp, inklusive trovärdiga ramverk/verktyg för mätning och uppföljning.

Ekologisk kompensation som verktyg i miljömålsarbetet – syntes från forskningssatsning – Naturvårdsverket (2023)

Syntesen summerar sju forskningsprojekt om ekologisk kompensation och behandlar både lagstyrd och frivillig kompensation, kompensationspooler, modeller för beräkning av miljöskada/nytta samt uppföljning. För privat finansiering är bäringen tydlig: kompensationsmodeller skapar kanaler för privata aktörer (till exempel exploatörer) att finansiera åtgärder utförda av markägare eller tredje part, men för att bli ett skalbart, tillförlitligt styrmedel krävs bland annat starkare lagstöd för skadelindringshierarkin, tydliga mål (inklusive diskussion om nettovinst-ambition), nationella riktlinjer för uppföljning, och utredning av pooler i privat/offentlig regi, inklusive ansvar och samhällsekonomiska effekter. Rapporten lyfter därmed både mekanismerna (pooler, frivillig kompensation) och den institutionella infrastrukturen som behöver falla på plats för att privata flöden ska bli robusta.

Formas/Uppsala universitet – Innovativa finansieringsmodeller för naturbaserade lösningar (2025)

Projektet INNOFIN ska utveckla och testa finansieringsmodeller för naturbaserade lösningar (NbS) genom samskapande i fem fallstudier (bland annat Voxnadalen och Stockholms skärgård). Utgångspunkten är att finansiering av NbS inte bara är en teknisk/ekonomisk fråga, utan även social, ekologisk och institutionell, och att modeller behöver anpassas till lokala kontexter men samtidigt vara attraktiva för kapitalgivare. För uppdragets del signalerar projektet vilka byggklossar som kan krävas i svensk kontext: samverkansprocesser, riskdelning, datakrav, och affärs-/intäktslogiker som fungerar för både genomförare och finans. Resultaten är ännu inte publicerade, men upplägget visar vart forskningen är på väg.

SOU 2025:93 – En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk. Slutbetänkande av 2024 års skogspolitiska utredning (2025)

Slutbetänkandet föreslår en uppdaterad politik för att stärka investeringsviljan i skogen och samtidigt utveckla miljömålsarbetet. För privat finansiering av naturinsatser är relevansen indirekt: en mer förutsägbar regleringsmiljö, tydligare ägande-/brukanderätt och förbättrad uppföljbarhet kan påverka kapitalviljan i åtgärder som gynnar naturvård och ekosystemtjänster i skogsbruket.

Här och nu i hela landet – Accelerationskontoret (2025)

Kartläggningen sammanställer 155 pågående/planerade industriprojekt på över 100 miljoner kronor och visar investeringar om cirka 803 miljarder kronor, varav projekt för cirka 240 miljarder befinner sig i tillståndsprocess. Tyngdpunkten är privata investeringar i den gröna industriomställningen. Även om studien inte avser naturåtgärder specifikt, visar den kapaciteten på privat kapital i omställningen och pekar på tillstånds- och styrningsfrågor som flaskhalsar. För natur- och vattenåtgärder är bäringen att offentliga ramverk (till exempel kvalitetssäkring, prioriteringar, standarder) kan hjälpa till att kanalisera en del av detta kapital mot åtgärdspipelines, under förutsättning att projekten är investeringsmogna.

The Rivers Trust – internationellt seminarium om naturbaserade lösningar (2024)

Rivers Trusts årskonferens 2024 fokuserade på ripariabuffertar[9] som naturbaserad lösning och samlade myndigheter, företag och civilsamhälle kring hur man finansierar, genomför och förvaltar åtgärder i stor skala. Temat visar på praktiska hinder (markvärden, incitament, lokal finansiering) och lösningsspår (landskapsplanering, betalningsströmmar för vattenkvalitet/översvämningsrisker, biodiversitetsnytta).

Finance Solutions for Nature: Pathways to Returns and Outcomes – World Economic Forum (2025)

World Economic Forums översikt sammanfattar 37 modeller för naturrelaterad finansiering och lyfter 10 prioriterade modeller med potential att leverera skalbara naturutfall med investerbar avkastning: bland annat hållbarhetsrelaterade obligationer/lån, betalningar för ekosystemtjänster, hållbarhetsfonder, biodiversitetskrediter, debt-for-nature-swaps och intern prissättning av natur. Rapporten betonar att standardiserad beslutsrelevant data, riskminimerande mekanismer och en starkare pipeline är nödvändiga för att privata aktörer ska kunna gå in, samt att naturrelaterad finansiering behöver ett ”verktygsbälte” snarare än en enskild perfekt modell.

State of Finance for Nature 2026 - UNEP (2026)

UNEP:s globala lägesrapport visar att kapitalflöden fortfarande domineras av natur-negativa aktiviteter. För att nå globala mål behöver NbS-investeringar multipliceras med 2,5 till 2030. Rapporten introducerar Nature Transition X-Curve som ram för att både fasa ut naturnegativa flöden (till exempel skadliga subventioner) och skala upp högintegritets-NbS. För svenskt åtgärdsarbete sätter rapporten storleksordning och riktning: mobilisering av privat kapital kräver omallokering av skadliga flöden, standarder/uppföljning och marknadssignaler som gör naturutfall investerbara.

Assessing the cumulative and cross-sector economic benefits of investment in natural capital in Scotland – Scottish Government (2023)

Skottlands regering tog fram en rapport som analyserade de ekonomiska nyttorna av investeringar i naturkapital i Skottland, inklusive hur naturrestaurering och naturbaserade lösningar kan skapa jobb, öka regional tillväxt och bidra till klimat- och miljömål. Rapporten ser

[9] Ripariabuffertar (strand-/skyddszoner längs vattendrag) är vegetationsklädda zoner mellan brukad mark och vatten som fångar upp sediment och näringsämnen, stabiliserar stränder, skuggar och kyler vattnet samt skapar livsmiljöer och jämnar ut flöden vid skyfall

naturkapitalinvesteringar genom ett brett spektrum av aktiviteter. Bland annat restaurering av skogar, våtmarker, torvmarker och vattenmiljöer. Restaurering lyfts fram som centralt för att uppnå både klimat- och biodiversitetsmål. I dokumentets modellramverk beskriver man naturrelaterade aktiviteter (GFI-modellen[10]) som inkluderar återställande åtgärder och andra insatser som ökar ekosystemens funktionalitet och resiliens. Dessa aktiviteter kopplas till breda ekonomiska nyttor och samhällsvinster. En viktig slutsats i rapporten är att det stora finansieringsgapet för att uppnå Skottlands natur- och klimatmål innebär att privat kapital kommer att vara nödvändigt, vilket indikerar att privata investeringar har potential att växa och spela en viktig roll i landskapsrestaurering och naturbaserade lösningar. Sist lyfter rapporten att miljömarknader för naturkapital är både ett behov och en möjlighet: Nya marknader kan ge ekonomisk tillväxt, jobb och regionala vinster.

Finansieringsordninger for naturrestaurering En internasjonal eksempelsamling med relevans for norsk forvaltning – Menon Economics (2026)

Rapporten kartlägger finansieringsprogram för naturrestaurering i Europa och Nordamerika med syfte att identifiera relevanta modeller för att öka finansieringen. Den visar att naturrestaurering i huvudsak finansieras med offentliga medel (75–80% på global nivå), men att privat kapital kan utgöra ett viktigt komplement. Analysen identifierar fyra centrala mekanismer för att mobilisera privat finansiering: kompensation för förlust av naturvärden, marknader för naturbaserade krediter, blandad finansiering där offentliga medel minskar risk för privata investerare, samt betalning för ekosystemtjänster. Samtidigt lyfts behovet av tydliga ramverk, uppföljning och samordning för att säkerställa kvalitet och möjliggöra uppskalning av restaureringsinsatser. Rapport framhåller att tillgång till mark ofta är ett större hinder för naturrestaurering än brist på finansiering, eftersom åtgärder kräver lämpliga arealer och ofta involverar många markägare. Utmaningarna är särskilt stora för sammanhängande ekosystem som våtmarker och vattendrag, vilket innebär att finansiella styrmedel behöver samordnas med fysisk planering och markanvändningsstyrning.

3.3 Exempel på befintliga statliga arbetssätt

Kartläggningen visar att flera länder använder strukturer där staten på olika sätt sänker trösklar, minskar risk, ökar transparensen eller standardiserar marknader för att göra det lättare för privata aktörer att finansiera naturåtgärder. Erfarenheterna visar dock att mobilisering av privat kapital ofta kräver mer än finansieringsinstrument. En viktig del av statens roll kan också vara att utveckla projekt, stärka kunskapsunderlag, samla relevanta aktörer och skapa institutionella förutsättningar för samverkan och extern finansiering. För att skapa en överblick har exemplen grupperats efter vilken typ av statlig roll som är central i respektive arbetssätt.

3.3.1 Statliga gröna banker och utvecklingsfonder

I flera länder används statligt ägda utvecklingsbanker och gröna finansieringsfonder för att mobilisera privat kapital genom riskdelning, lån med förmånliga villkor och stöd i tidiga projektfaser**.** I vissa fall fyller dessa strukturer även en bredare funktion genom att skapa

[10] Ett ramverk utvecklat av Green Finance Institute (GFI) för att uppskatta "nature finance gap" – det vill säga gapet mellan det investeringsbehov som krävs för att nå natur- och klimatmål, och den finansiering som faktiskt är tillgänglig.

samverkansplattformar som utvecklar projekt, bygger kunskap och underlättar extern medfinansiering.

KfW-modellen för naturbaserade lösningar - Tyskland

Tysklands miljöministerium (BMUV) driver tillsammans med den statliga utvecklingsbanken KfW program som kombinerar statliga bidrag med förmånliga lån för naturbaserade lösningar (KfW, 2024). Staten tar en större del av den finansiella risken och sänker därmed trösklarna för företag och kommuner att investera i projekt de annars inte skulle kunna genomföra. Genom denna modell mobiliseras privat kapital till åtgärder som småvatten, våtmarker, dagvattenhantering och restaurering av flodmiljöer, samtidigt som fler projekt blir ekonomiskt genomförbara.

NEFCO – Nordic Green Bank

Nordic Green Bank (NEFCO) är en nordisk statligt ägd institution som tillhandahåller grön finansiering med syftet att mobilisera ytterligare privat kapital. Genom lån, riskdelning och stöd i projektutveckling sänks tröskeln för investeringar i bland annat vattenhantering, energieffektivisering och naturrestaurering (Nefco). Modellen har använts i flera projekt i Östersjöregionen och fungerar som ett komplement till nationella finansieringssystem.

Clean Energy Finance Corporation (CEFC) - Australien

Clean Energy Finance Corporation (CEFC) etablerades som en statligt ägd grön bank med uppdrag att öka kapitalflöden till ren energi och lågutsläppsteknik. Den investerar både direkt i projekt och via finansieringspartners, med ett styrande mandat från regeringen som anger prioriteringar, risk och avkastningskrav. Modellen syftar till att fylla marknadsgap, dela risk med privata aktörer och fungera som katalysator i tidiga skeden och i sektorer under omställning, samtidigt som portföljen ska ge positiv avkastning (Clean Energy Finance Corporation (CEFC), 2026).

Green Fund – Japan

Den japanska Green Fund förvaltas av Green Finance Organisation (GFO) och använder intäkter från koldioxidskatten för att göra mezzanine- och egenkapitalinvesteringar i konkreta förnybar-projekt som sol, vind och småskalig vattenkraft. Genom att kombinera statliga resurser med sådana investeringsformer är syftet att sänka tröskeln för privata investerare i projektens tidiga och mer riskfyllda skeden samt att utveckla investeringsmogna affärsmodeller (Green Finance Platform, 2013).

IFC – Canada Climate Change Program – Canada

IFC Canada Climate Change Program är ett partnerskap mellan Kanadas regering och International Finance Corporation (IFC) och använder blandfinansiering för att mobilisera privat kapital till klimatrelaterade projekt, särskilt i utvecklingsländer. Statliga koncessionsmedel kombineras med IFC:s investeringar för att förbättra projektens riskprofil och göra dem attraktiva för privata investerare. Modellen används i projekt där finansiering på marknadsmässiga villkor annars inte skulle vara möjlig och bidrar till ökat kapitalflöde till förnybar energi och energieffektivisering (International Finance Corporation (IFC), 2026).

Global Environment Facility (GEF) – Internationellt

Global Environment Facility (GEF) är en internationell fondstruktur som kombinerar bidrag med olika finansieringslösningar (till exempel garantier, riskdelning, eget kapital, förmånliga lån) för att finansiera miljöprojekt och mobilisera privat kapital. Modellen syftar till att reducera investeringsrisker så att privata aktörer ska kunna delta i projekt som annars inte blir av, och att skapa hävstångseffekt det vill säga större miljönytta genom att offentliga medel drar in ytterligare privat finansiering (Global Environment Facility (GEF)).

Havnaturfonden – Danmark

Havnaturfonden är Danmarks största samlade satsning på marin naturrestaurering och etablerades med 500 miljoner danska kronor för perioden 2024–2030. Fonden är organisatoriskt placerad vid Miljøstyrelsen och syftar till att återställa marina ekosystem, stärka kunskapsunderlaget för naturrestaurering samt utveckla samarbeten mellan myndigheter, forskningsaktörer, civilsamhälle och privata aktörer. Utöver att finansiera restaureringsinsatser fungerar fonden som en samverkansplattform som ska bidra till att identifiera projekt, bygga kompetens och främja extern medfinansiering. Modellen illustrerar hur staten kan skapa förutsättningar för framtida extern finansiering genom att utveckla projekt, bygga kunskap och samordna relevanta aktörer (Miljøstyrelsen).

3.3.2 Statliga gröna obligationsprogram

Flera länder använder gröna statsobligationer och statliga ramverk för natur- och klimatrelaterade krediter för att styra kapital till miljöåtgärder.

Green OATs och biodiversitetskrediter (SNCRR) – Frankrike

Frankrike har finansierat naturrelaterade projekt genom statliga gröna obligationer, så kallade Green OATs (Agence France Trésor, 2025), samt utvecklat ett system för biodiversitetskrediter (SNCRR) där företag kan köpa kvalitetscertifierade krediter för att kompensera för påverkan eller bidra till naturrestaurering (Gaubert, Hardelin, & Voia, 2026). Genom statlig kvalitetssäkring och tydlig rapportering skapas förtroende och transparens, vilket i sin tur gör det mer attraktivt för privata aktörer att investera i restaurering av vattendrag, våtmarker och kustnära livsmiljöer.

UK Government Green Financing Programme – Storbritannien

Det brittiska programmet UK Government Green Financing Programme samlar in kapital via gröna statsobligationer (green gilts) och särskilda sparobligationer (Green Savings Bonds) riktade till allmänheten (HM Treasury, 2025). Modellen fungerar som ett statligt verktyg för att styra kapital mot klimat- och miljöinsatser. Genom att kombinera gröna obligationer med en solid styrning och omfattande rapportering, syftar programmet till att bygga förtroende och på längre sikt förändra både statlig och privat finansiering för hållbar utveckling.

Peatland Code – Carbon credit-system för våtmarker – Skottland

Peatland Code är ett statligt kvalitetssäkrat kreditsystem som certifierar klimatnyttan från restaurering av torvmarker (UK National Committee of the IUCN, 2024). Peatland Code fungerar som ett ramverk som tydliggör: 1) vad som krävs för att restaureringsåtgärder ska räknas som

trovärdiga 2) hur effekter ska mätas och verifieras 3) vad som krävs för att kunna sälja frivilliga koldioxidkrediter från torvmarksrestaurering. Koden fyller rollen som ett slags ”spelregler”. Om ett projekt följer Peatland Code kan markägare sälja verifierade krediter, vilket skapar en intäktsström som kan: 1) ersätta eller komplettera offentliga bidrag 2) locka privat kapital, CSR-finansiering eller investeringar.

Peatland Code möjliggör privat investering eftersom:

- Den definierar vad som räknas som ett godkänt torvmarksprojekt och hur restaurering ska genomföras och följas upp.
- Den klargör hur klimatnytta ska beräknas, verifieras och följas upp över tid
- Investerare och företag kan lita på att projekten håller hög kvalitet, är långsiktiga och inte är ”grönmålning”.

I Peatland Code är statens roll att sätta spelreglerna, garantera trovärdighet och minska risk, så att privata aktörer vågar investera i torvmarksrestaurering. Ge investerare förtroende för att värdet är långsiktigt och verkligt. Certifikaten köps av företag som vill uppfylla klimatmål, vilket skapar privat finansiering för våtmarksåtgärder. Systemet har blivit en av de viktigaste drivkrafterna för att finansiera storskalig våtmarksrestaurering i Skottland.

3.3.3 Staten hjälper projekt att bli investeringsmogna

Great Yellow – Storbritannien

Great Yellow arbetar i Storbritannien med att utveckla så kallade Catchment Investment Plans (CIPs) i samarbete med bland annat vattenbolag. Arbetet syftar till att ta befintlig kunskap om avrinningsområden och omsätta den i investeringsmogna åtgärder genom att strukturera prioriteringar, analysera åtgärdsalternativ och integrera naturkapital- och ekosystemtjänstperspektiv. CIPs utformas som investeringsramverk med målet att möjliggöra finansiering av naturbaserade lösningar, ofta genom kombinationer av offentliga och privata medel. En central del är att tydliggöra efterfrågan och minska risk genom att koppla projekten till en aktör som driver eller efterfrågar åtgärder, vilket kan bidra till att attrahera ytterligare investeringar (Great Yellow).

Natural Environment Investment Readiness Fund (NEIRF) – Storbritannien

Natural Environment Investment Readiness Fund (NEIRF) är ett brittiskt finansieringsprogram initierat av Defra och Environment Agency, med stöd från Natural England och Green Finance Institute (Green Finance Institute). NEIRF erbjuder bidrag för att göra naturprojekt investeringsmogna genom att finansiera professionell rådgivning, hantering av juridiska/finansiella frågor, governance-strukturer, riskhantering, mätning av ekosystemtjänster och utveckling av affärsmodeller samt investerarengagemang. Detta syftar till att göra det möjligt för projekten att attrahera privat kapital och att utveckla naturbaserade marknader (till exempel kolbindning, biologisk mångfald, vattenhantering), inklusive skalbara och upprepbara affärsmodeller.

Coalition for Private Investment in Conservation (CPIC) – Internationellt

Coalition for Private Investment in Conservation (CPIC) är en global koalition som standardiserar, utvecklar och möjliggör investeringar i naturvårdsprojekt genom att ta fram modeller och

strukturer som investerare kan använda (Coalition for Private Investment in Conservation (CPIC), 2024). Organisationen arbetar med att skapa investeringsbara projekt genom standardiserade mallar, riskdelning och blandade finansieringslösningar, i syfte att minska risker, öka bankbarhet och därmed mobilisera privat kapital.

3.3.4 Branschfonder och avgiftsmodeller

I vissa länder skapar staten strukturer där sektorsavgifter, licensintäkter eller branschfinansierade fonder används för att möjliggöra miljöåtgärder.

Vattenkraftens Miljöfond – Sverige

Vattenkraftens Miljöfond är en branschgemensam fond som stöttar ägare av vattenkraftverk i arbetet med moderna miljövillkor enligt den nationella planen (NAP) (Vattenkraftens Miljöfond). Åtta svenska energibolag har gått samman för att finansiera miljöåtgärder i vattenkraftsproduktionen. Fonden kan finansiera upp till 85 % av kostnader för utredningar, domstolsprövning och genomförande av beslutade åtgärder, och kan även ersätta produktionsförluster; exempel på åtgärder är faunapassager, intagsgaller och vandringstrappor. Syftet är att möjliggöra både förnybar elförsörjning och levande vattendrag genom åtgärder inom NAP-ramen.

Tyska vindkraftsmodellen – Tyskland

I Tyskland genererar statliga vindkraftsauktioner intäkter och avgifter som delvis öronmärks för miljöåtgärder. Systemet bygger på att staten reglerar auktioner, samtidigt som delar av intäkterna kanaliseras till miljöändamål. Detta skapar ett stabilt och långsiktigt finansieringsflöde för naturrestaurering kopplad till energiexpansion (Bundesnetzagentur, 2024).

3.3.5 Privata stiftelser integrerade i statliga naturprogram

I vissa fall fungerar privata stiftelser som kompletterande finansieringskällor inom statliga natur- och havsprogram.

John Nurminens stiftelse – Finland

John Nurminens Stiftelse är en finsk stiftelse som finansierar och driver projekt för att förbättra Östersjöns miljö, bland annat genom minskning av näringsbelastning och restaurering av marina livsmiljöer (John Nurminen Foundation). Stiftelsen samarbetar nära med finska myndigheter och används ofta som kompletterande finansieringskälla i offentligt ledda havs- och vattenprojekt. Den bidrar därmed med privat kapital och expertis inom områden som vattenkvalitet, marina ekosystem och kulturarv kopplat till havet.

Velux Foundation - Danmark

Velux Foundation är en privat stiftelse som ofta medfinansierar restaureringsprojekt som genomförs inom ramen för det danska statliga natur- och havsprogrammet (VELUX FONDEN, 2026). Stiftelsen kompletterar offentliga medel och möjliggör större eller mer långsiktiga åtgärdsinsatser. Modellen illustrerar hur privat finansiering kan integreras i statliga naturstrategier.

4 Inledande analys över möjliga arbetssätt

Det andra steget i uppdraget analyserar hur HaV bäst kan arbeta för att kanalisera, stimulera och/eller katalysera privat åtgärdsfinansiering. Kapitlet utgör en inledande analys av möjliga arbetssätt.

Syftet med den inledande analysen är att identifiera centrala utmaningar och tänkbara lösningar som kan vara relevanta för HaV för att stimulera privat finansiering av åtgärder. Avsnittet beskriver även de juridiska förutsättningar och etiska förbehåll som kan påverka myndighetens arbete med privata intressen och finansiärer. Den inledande analysen utgör grunden för vilka arbetssätt som ska utredas vidare i den fördjupade analysen utifrån ett antal kriterier som har utvecklats av WSP utifrån intervjuerna och egen analys.

Den inledande analysen är uppbyggd utifrån följande perspektiv:

- **Utmaningar och möjliga arbetssätt** som identifierats kring målet att öka privata pengar samt hur olika aktörer har försökt adressera dessa utmaningar. Detta har resulterat i en **bruttolista** över möjliga arbetssätt som baseras på både intervjuerna och kartläggningen, och som dessutom har förankrats genom en granskning av relevant litteratur.
- **Juridiska förutsättningar och etiska förbehåll** för att analysera vilka arbetssätt som är relevanta i en svensk kontext och för myndighetens arbete.
- **En översiktlig bedömning** av mer relevanta arbetssätt utifrån uppsatta kriterier
- **Rekommendationer** för vilka lösningar som bedöms som mer relevanta och därmed bör tas med till den fördjupade analysen.

4.1 Identifierade utmaningar och möjliga arbetssätt

Tabell 2 nedan utgör en bruttolista av möjliga lösningar kopplade till identifierade utmaningar. I efterföljande avsnitt analyseras dessa mer ingående och bedöms utifrån uppsatta kriterier samt juridiska förutsättningar och etiska förbehåll.

De centrala utmaningarna som identifierats under arbetets gång, och som i dag begränsar möjligheterna att mobilisera privata medel till åtgärdsarbete, rör bland annat projektens investeringsmognad, brist på tydliga kontaktvägar mellan finansiärer och utförare, osäkerhet kring hur privata medel kan användas på ett legitimt sätt samt begränsad kapacitet, särskilt hos mindre och lokala aktörer.

I flera intervjuer framkom att även om många företag har tydliga motiv till att bidra, såsom goodwill, affärsmässiga motiv eller personligt engagemang, saknas ofta strukturer som gör det lätt att omsätta dessa motiv i faktiska investeringar. Företagens vilja att bidra är alltså ofta inte det huvudsakliga hindret. Utmaningen ligger snarare i hur de kan bidra på ett sätt som känns meningsfullt, spårbart och legitimt.

Flera av utmaningarna är därför kopplade till avsaknaden av fungerande affärsmodeller för naturrestaurering. På många håll saknas strukturer som gör det möjligt för privata aktörer att bedöma vilka åtgärder som ger vilket resultat. Detta försvårar både möjligheten att kvantifiera nyttan av en insats och att motivera ett bidrag internt, särskilt när företag försöker integrera

naturinsatser i sin hållbarhetsstyrning. För att privata aktörer i större skala ska bidra krävs det ofta att deras insats kan knytas till tydliga, mätbara effekter, inte minst för att undvika risker kopplade till upplevd grönmålning.

Mot denna bakgrund presenteras i tabellen ett antal tänkbara arbetssätt som HaV skulle kunna utveckla för att underlätta eller stimulera ökad privat finansiering. Förslagen varierar i omfattning och vilken roll de innebär för myndigheten. För att tydliggöra skillnaderna har arbetssätten delats in i tre ambitionsnivåer:

1. **Stödjande och koordinerande roll** (*lägre ambitionsnivå)*: att synliggöra projekt, stärka informationsflöden och underlätta matchning mellan utförare och finansiärer
2. **Finansiellt möjliggörande roll** – *(mellanambition):* att minska trösklar och risker genom att få in mer statlig finansiering i systemet för att låsa upp privat kapital
3. **Systemutvecklande roll** – (*hög ambitionsnivå):* att testa nya mekanismer och innovativa lösningar genom en mer proaktiv roll.

Denna uppdelning ska inte ses som tre alternativ där endast ett väljs, utan snarare som en skala av möjliga roller där myndigheten kan arbeta på flera nivåer samtidigt. Bruttolistans förslag är i stort sett enskilda åtgärder, och i praktiken kan flera av dem (behöva) kombineras för att få störst effekt. Exempelvis kan en fondlösning samspela med en projektportal eller ett certifierings-/poängsystem. Poängen är att HaV kan röra sig från att förbättra befintliga arbetssätt till att utveckla helt nya, och att olika arbetssätt kan förstärka varandra beroende på den roll HaV väljer att ta.

4.1.1 Förankring i litteraturen

Internationellt sett finns det finns stöd i litteraturen för flera av de arbetssätt som har identifierats som möjliga för HaV. Sammanställningen i tabell 3 på nästa sida utgår från ett brett globalt perspektiv snarare än ett strikt svenskt, vilket innebär att vissa lösningsförslag är generella eller i vissa fall mindre direkt tillämpbara i en svensk kontext. Samtidigt bidrar litteraturen med en viktig förankring till de arbetssätt som tagits fram utifrån intervjuerna. De utmaningar som lyfts i litteraturen överensstämmer i stor utsträckning med de insikter som har framkommit i intervjuerna (exempelvis avsaknad av affärsmodeller). Dessutom identifierar litteraturen flera förslag på lösningar som liknar de arbetssätt som beskrivs ovan (såsom insatser som kombinerar olika finansieringskällor).

Tabell 2. Bruttolista över identifierade utmaningar och tänkbara arbetssätt.

Identifierade utmaningar	Tänkbara arbetssätt
1. Stödjande och koordinerande roll	
Företag har svårt att hitta projekt att bidra till	**1a. Skapa en nationell projektportal** för att öka matchningen mellan projekt och företag som vill bidra. Det kan vara en databas där utförare kan lista (förprojekterade) projekt och potentiella finansiärer kan söka efter projekt.
Näringslivet känner inte till/behöver uppmuntras att bidra	**1b. Kommunicera mer aktivt med näringslivet** Mer riktad aktiv kommunikation mot företag krävs för att öka synligheten och för att uppmuntra näringslivet att finansiera åtgärdsarbete.
Bristande lokal kapacitet att utveckla projekt som kan attrahera privat finansiering	**1c. Statligt kapacitetsstöd ”capacity building”** kan erbjudas till lokala och regionala aktörer. Det kan handla om rådgivning, utbildning, vägledning och kunskapsspridning till kommuner, länsstyrelser, markägare och ideella organisationer. Stödet kan även handla om att sprida erfarenheter mellan länsstyrelser och lyfta innovativa arbetssätt, vilket blir särskilt relevant eftersom HaV idag ofta kanaliserar medel via länsstyrelserna.
Vissa restaureringsfonder har inga krav på privat finansiering	**1d. Ställ krav på att offentligt finansierade fonder <u>även</u> måste inkludera privat finansiering**, och underlätta användningen av privata medel. Idag finns restaureringsfonder och projekt, exempelvis inom LIFE, som genomförs helt utan privat medfinansiering. HaV kan verka för att fonder och program utformas så att privat finansiering uppmuntras eller krävs i mixen, och samtidigt underlätta för projektägare att ta in privata medel.
I dagsläget saknar många åtgärdsplaner tydliga kostnadsuppskattningar och koppling till möjliga finansieringskällor	**1e. Inför krav på kostnadsuppskattningar** för åtgärdsplaner som minimum, och överväg att även inkludera en preliminär finansieringsplan med privata komponenter för att öka genomslaget för privat finansiering. Fokus ligger på att synliggöra finansieringsbehoven, inte på att kräva finansiering för hela planen. *OBS! Ett sådant här krav kommer att gälla i och med restaureringsförordningen i framtiden.*
2. Finansiellt möjliggörande roll	
Få privata aktörer vill ta risken att investera i projekt som kanske inte blir av	**2a. Finansiera förprojektering och tillståndsarbete** Viktigt med full finansiering av förprojektering och tillståndsarbete för att sänka tröskeln och göra projekt investeringsmogna, så att de når en ”grön” spaden-i-marken-nivå. *(”create a pipeline of projects”*).
Tröskeln för mindre företag att ansöka om EU-projekt är idag hög	**2b. Överväg lägre krav på medfinansiering** (som i Finland) för att stimulera *fler* ansökningar. Det kan sänka tröskeln men påverkar kapitalvolymen. Ett lägre krav skulle sänka tröskeln för potentiella initiativtagare och därmed sannolikt leda till att fler, särskilt mindre aktörer, vågar delta. Samtidigt innebär en sådan förändring att den totala privata finansieringsvolymen per projekt troligen minskar.

3. Systemutvecklande roll	
Företags incitament för att bidra kan stärkas om deras insatser för naturvårdsåtgärder kan kvantifieras	**3a. Stöd/utveckla ett poäng- eller certifieringssystem** för företags insatser i naturvårdsåtgärder, där oberoende kvalitetssäkring och mätbara indikatorer ger företag intyg/certifikat/märkning som kan användas i hållbarhetsrapportering och kommunikation. Ett exempel på ett sådant system är Climb som är en värderingsmodell för främst landmiljöer och fungerar som incitament för företag att finansiera åtgärder för naturmiljön. Om systemet även utvecklas tillräckligt för vattenmiljöer skulle systemet i högre grad kunna få med privata finansiärer att bekosta åtgärder som Sverige behöver göra för att uppnå miljömålen, sina mål i vattendirektivet, havsmiljödirektivet och åtaganden enligt restaureringsförordningen (observera att man inte får Climb-poäng för åtgärder som kommer av ett miljökrav eller kompensationsansvar).
Det finns en rädsla kring att ta emot/samarbeta med privat finansiering för åtgärdsarbete (rädsla för grönmålning)	**3b. Tydliggör exempel och etablerade modeller för privat finansiering** för att öka legitimitet. Detta kan inkludera vägledning om hur samarbete kan utformas, vilka roller offentliga aktörer kan ha, vilka krav som bör ställas på företag och hur miljönytta följs upp.
Det saknas affärsmodeller för restaurering av natur/biodiversitet, vilket leder till ett snålskjutsproblem.	**3c. Initiera och finansiera policy-labs** tillsammans med andra berörda myndigheter (Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen med flera) för att testa nya finansieringsmodeller och konkreta pilotlösningar. Fokus ligger på att experimentera i liten skala, utvärdera vad som fungerar och skala upp framgångsrika modeller.
Nytt EU-system för naturkrediter (Nature Credits Roadmap) saknar svensk vägledning och stöd för praktisk tillämpning	**3d. Stöd implementeringen av EU:s naturkreditsystem** EU utvecklar ramar för frivilliga naturkrediter som kan bli en framtida kanal för privat finansiering av restaureringsåtgärder. HaV kan följa och analysera utvecklingen, och bidra till att säkerställa att systemen fungerar för vattenmiljöer.
Det finns idag ingen statlig struktur för storskalig privat finansiering	**3e. Utred möjligheterna att etablera en fondmodell** där aktörer (företag) betalar in avgifter, alternativt att konsumenter betalar via en avgift. De privata pengarna förvaltas av HaV/staten och delas ut till restaureringsprojekt. En sådan modell kan skapa långsiktig stabil privat finansiering. En frivillig fond är också möjlig, men bygger på frivilligt deltagande snarare än krav, vilket kan innebära lägre förutsägbarhet i kapitalinflödet.
Det krävs mer innovativa lösningar	**3f. Utred ett korthandelssystem/naturfond** inspirerat av den danska modellen (Dankort), där företag, banker eller betalningsnätverk avsätter en liten summa per transaktion till en nationell naturfond. Intäkterna kan öronmärkas för blågröna korridorer, våtmarker och vattenhållande landskapsåtgärder. Modellen skapar en permanent privat finansieringsström som är oberoende av årliga anslag och kan riktas geografiskt.

Tabell 3. Förankring i litteraturen. Sex utvalda studier som identifierar centrala utmaningar och föreslår vägar framåt för att stimulera privat finansiering av naturvårdsarbete.

Studien	Identifierade utmaningar kopplat till privat finansiering	Förslag för att lösa utmaningar
(United Nations Environment Programmen (UNEP), 2026)	• Brister i styrning, transparens och kunskap skapar svårigheter för aktörers förmåga att identifiera och bedöma och fatta investeringsbeslut. • Ofta globalt mycket begränsade jämfört med behoven, och att offentliga aktörer därför behöver bidra till att minska risker och stödja tidiga projektstadier. • Hindren är systematiska och handlar om avsaknad av affärsmodeller, att naturens värden ofta är kollektiva, samt om svaga styrsignaler och brist på etablerade incitament för att investera i natur.	• Matchning, synliggörande av projekt eller förbättrade kontaktvägar mellan finansiärer och utförare. • Offentliga insatser som kombinerar olika finansieringskällor, bland annat genom riskdelning eller mer förmånliga villkor, kan stimulera privata investeringar (blandade finansieringslösningar). • Utveckling av nya incitament, standarder, marknadsbaserade mekanismer och pilotprojekt som kan testas och skalas upp när de fungerar.
(World Bank Group, 2020)	• Dagens marknadssignaler och regler gör inte naturen investeringsbar. • Många naturprojekt saknar ännu kommersiell avkastning. • Naturprojekt har ofta karaktären av småskaliga projekt.	• Offentliga aktörer (stater, myndigheter, centralbanker etc.) är helt avgörande för att privat kapital ska mobiliseras i stor skala. • Myndigheter kan erbjuda garantier i form av första-förlust-kompensation etc. • Myndigheter kan underlätta projektaggregering, genom att skapa standarder, stödja projektutvecklare och möjliggöra fondstrukturer på högre nivå. Ett annat sätt är att via ”pipeline” skapa investeringsbara projekt till exempel via modeller som baseras på PPP (polluters pay principle), blå eller gröna obligationsprogram eller naturbaserade lösningar i offentlig upphandling.
AIIB, ERBD & Paulson Institute (2025)	Särskild risk i tidiga skeden i denna typ av projekt.	• Det krävs att offentliga aktörer skapar en möjliggörande miljö, minska risk och garantera regelverk, medan privata aktörer levererar finansiering, strukturering och långsiktig drift. Riskreducering måste byggas in från början med garantier, försäkring och blandfinansiering krävs för att sänka den upplevda risken i naturprojekt, särskilt i tidiga skeden. PPP pekas ut som en framkomlig väg.

(Restoration Seed Capital Facility, 2023)	Rapporten lyfter i huvudsak tre flaskhalsar: • För små projekt jämfört med investerares krav på stora ”ticket sizes” • För långsamma och komplexa processer för att få in offentligt/koncessionskapital i blandade finansieringsstrukturer • För höga krav på miljö- och social due diligence (förvärvsutredning) jämfört med projektutvecklarnas kapacitet.	• Snabbare och mer tillgänglig offentlig finansiering (offentliga aktörer behöver harmonisera, förenkla och förkorta sina processer. Koncessionskapital och garantier behövs som katalysatorer i tidiga skeden). • Kapacitetslyft hos projektutvecklare och fonder. • Tydligare och ett mer förutsägbart politiskt ramverk som skapar incitament för privata aktörer att investera i natur, exempelvis via naturkrediter.
(Löfqvist, Garett, & Ghazoul, 2023)	• Uppfattas av investerare som högrisk, låg avkastning och illikvida, med oklara intäktsmodeller. • De flesta nyttor är kollektiva (biodiversitet, ekosystemtjänster), vilket gör det svårt att bygga investeringsbara affärsmodeller. • Brist på mätmetoder, spårbarhet och certifiering hindrar företag från att veta vad de får för pengarna.	• Större och tydligare marknader för restaureringsnytta, inklusive bättre kvantifiering av biologisk mångfald, sociala effekter och andra ekosystemtjänster. • Gröna finansieringsinstrument och offentligt riskavlastande kapital, till exempel blandad finansiering, garantier och startstöd som gör projekten investeringsbara. • Regler och styrmedel som driver kapital mot natur: tydliga hållbarhetskrav, skatte-/subventionsreformer, samt bindande rapporterings- och klimat/naturmål.
(UNEP WCMC, 2025)	• Alla projekt är inte lämpliga för privat finansiering. Det handlar bland annat om regulatoriska krav och hantering av risker. Dessa ser väldigt olika ut beroende på det specifika projektet.	• UN har tagit fram en vägledning med råd kring hur man tar fram en affärsplan och riggar fungerande finansieringslösningar. Studien inkluderar även några fallstudier.

4.2 Juridiska och etiska förutsättningar

Myndigheter behöver säkerställa saklighet, opartiskhet, transparens samt att jäv undviks. Samverkan får endast ske inom myndighetens lagstadgade mandat. Dessutom måste regler om offentlig upphandling följas. Myndigheten ska bevara sitt oberoende, undvika otillbörlig påverkan och säkerställa att privat finansiering inte styr beslut eller undergräver allmänhetens förtroende.

Det är fullt möjligt för offentliga aktörer att ta emot privata medel i restaureringsprojekt – men det måste göras på ett sätt som inte hotar opartiskhet, självständighet eller förtroendet för myndighetsutövningen. Finansiering från privata aktörer får inte påverka beslut, prioriteringar eller tillsyn. De krav på objektivitet, opartiskhet och likabehandling som gäller för offentlig verksamhet följer främst av objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § regeringsformen (RF). Objektivitetsprincipen ställer krav på: objektivitet, oberoende, opartiskhet och likabehandling. Principen innebär att myndigheter ska agera sakligt och opartiskt samt behandla lika fall lika, vilket i praktiken förutsätter ett oberoende förhållningssätt.

En offentlig aktör får inte försätta sig i en beroendeställning till det privata. Offentlig verksamhet ska vara oberoende genom objektivitet, opartiskhet och likabehandling. Detta innebär att en myndighet inte får bli ekonomiskt beroende av en enskild aktör. Ej heller får incitament skapas att gynna finansiären.

EU:s statsstödsregler sätter gränser, artiklarna 107–109 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Statsstöd är när det offentliga stödjer en ekonomisk verksamhet med offentliga medel och det medför att mottagaren får en fördel gentemot andra aktörer på marknaden genom att stödet gynnar en viss verksamhet eller produktion. Exempel på detta är om endast ett visst företag, vissa branscher eller sektorer får stöd. En följd av åtgärden måste också vara att det har en potentiell påverkan på konkurrensen och på handeln mellan EU:s medlemsstater, artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Vid stöd till privata aktörer måste följande beaktas:

- ekonomiska fördelar som ges till företag får inte snedvrida konkurrensen
- stöd kan kräva anmälan till eller godkännande av EU-kommissionen - myndigheten måste bedöma om bidrag, samarbetsavtal, förmånliga villkor med mera utgör otillåtet statsstöd.

Som huvudregel är statsstöd förbjudet. Syftet är att skydda konkurrensen på den inre marknaden. Dock kan statsstöd vara tillåtet om särskilda villkor uppfylls. Exempelvis tillåts statsstöd som kompensation vid naturkatastrofer samt som stöd av social karaktär till privatpersoner (till exempel vissa bidrag). EU-kommissionen kan godkänna stöd till 1) regional utveckling 2) stöd till forskning, innovation och miljö 3) små och medelstora företag. Statsstöd kan också godkännas av EU-kommissionen vid ekonomiska kriser. Dessutom finns gruppundantagsförordningen (GBER) vilket är ett regelverk som gör det möjligt för medlemsländer att ge vissa typer av statligt stöd utan att först behöva få godkännande från EU-kommissionen. Om stödet uppfyller villkoren i GBER så kan det ges direkt, utan anmälan till EU-kommissionen.

Förslagen på tänkbara arbetssätt som beskrivs under 4.1 analyseras här i relation till risk för otillåtet statsstöd, inklusive praktiska råd om hur dessa arbetssätt skulle kunna tillämpas framöver för att undvika risk för otillåtet statsstöd:

- **1a. Att skapa en nationell projektportal för att öka matchningen mellan projekt och företag som vill bidra. Det kan vara en databas där utförare kan lista (förprojekterade) projekt och potentiella finansiärer kan söka efter projekt.** En databas med en öppen, neutral projektkatalog där finansiärer söker och tar egna initiativ utgör normalt inte otillåtet statsstöd. Men om offentliga medel används, om någon gynnas ekonomiskt, gynnandet sker selektivt och konkurrensen påverkas kan det vara otillåtet statsstöd. Det gäller också om konkurrensen snedvrids, hotas att snedvridas eller om påverkan sker på handeln mellan medlemsstater.

- **1b. Att kommunicera mer aktivt med näringslivet. Mer riktad aktiv kommunikation mot företag krävs för att öka synligheten och för att uppmuntra näringslivet att finansiera åtgärdsarbete.** Riktad, selektiv kommunikation mot företag kan i vissa fall anses utgöra otillåtet statsstöd. Det som är avgörande är hur kommunikationen utformas och till vilka företag den riktas. Under förutsättning att urval och information är sakliga, objektiva och icke-diskriminerande och inte innebär någon ekonomisk förmån anses det inte som otillåtet statsstöd. Men riktad kommunikation kan vara otillåtet statsstöd om den ger ett företag en selektiv ekonomisk fördel, eller ger specialbehandling utan objektiv grund.

- **1c. Statligt kapacitetsstöd ”capacity building” kan erbjudas till lokala och regionala aktörer. Det kan handla om rådgivning, utbildning, vägledning och kunskapsspridning till kommuner, länsstyrelser, markägare och ideella organisationer. Stödet kan även handla om att sprida erfarenheter mellan länsstyrelser och lyfta innovativa arbetssätt.** När kapacitetsstöd i form av rådgivning, utbildning, vägledning och kunskapsspridning ges till privata markägare eller ideella organisationer utgör det inte statsstöd, under förutsättning att insatserna är allmänt tillgängliga, icke-selektiva, teknik- och sektorsneutrala samt inte medför någon ekonomisk fördel för mottagarna utöver vad som motsvarar marknadsvillkor.
  Stödet kan däremot utgöra statsstöd – och i vissa fall otillåtet sådant – om det ger en selektiv ekonomisk fördel till aktörer som bedriver ekonomisk verksamhet, exempelvis genom riktade insatser till vissa företag eller genom att tjänster tillhandahålls på mer förmånliga villkor än vad marknaden erbjuder.

- **1d. Att ställa krav på att offentligt finansierade fonder även måste inkludera privat finansiering.** Detta anses inte som otillåtet statsstöd. Men det kan vara otillåtet statsstöd om utformningen ger privata investerare eller mottagande företag en selektiv ekonomisk fördel som då har finansierats med offentliga medel.

- **1e. Att införa krav på kostnadsuppskattningar för åtgärdsplaner som minimum, och överväga att även inkludera en preliminär finansieringsplan med privata komponenter för att öka genomslaget för privat finansiering.** Detta utgör inte otillåtet statsstöd. Ett krav på planeringsunderlag (kostnader, finansieringsstruktur) faller utanför statsstödsdefinitionen eftersom kraven är neutrala administrativa verktyg som inte ger en förmån eller ekonomiska fördelar. Men om åtgärden leder till att vissa företag får en selektiv ekonomisk fördel genom användning av offentliga medel kan statsstödsbedömningen aktualiseras.

- **2a. Att finansiera förprojektering och tillståndsarbete.** Om det finansieras med offentliga medel så kan det utgöra otillåtet statsstöd. Men bara under förutsättning att dessa insatser innebär att ett företag får en selektiv ekonomisk förmån med offentliga medel på ett sätt som kan påverka konkurrens och handel inom EU. En åtgärd utgör otillåtet statsstöd om offentliga

medel används, en ekonomisk fördel ges, fördelen är selektiv, åtgärden snedvrider eller riskerar att snedvrida konkurrens och påverka handeln mellan medlemsstater.

- **2b. Att överväga lägre krav på medfinansiering (som i Finland) för att stimulera fler ansökningar.** Att sänka kraven på medfinansiering genom en generell sänkning av medfinansieringskrav, lika för alla sökande, utgör normalt inte otillåtet statsstöd. Det är under förutsättning att åtgärden är generell, öppen och icke-selektiv. Men om ändringen innebär att vissa företag får en *selektiv ekonomisk fördel* finansierad av offentliga medel kan det vara otillåtet statsstöd.

- **3a. Att stödja/utveckla ett poäng- eller certifieringssystem för företags insatser i naturvårdsåtgärder, där oberoende kvalitetssäkring och mätbara indikatorer ger företag intyg/certifikat/märkning som kan användas i hållbarhetsrapportering och kommunikation.** I de flesta fall utgör det inte otillåtet statsstöd att stödja eller utveckla ett poäng- eller certifieringssystem för företags naturvårdsinsatser. Ett generellt certifieringssystem med oberoende kvalitetssäkring och öppna kriterier är normalt icke-selektivt, ger ingen ekonomisk fördel och utgör därför inte otillåtet statsstöd. Men om den offentliga insatsen ger vissa företag en selektiv ekonomisk fördel finansierad med offentliga medel är det fråga om otillåtet statsstöd.

- **3b. Att tydliggöra exempel och etablerade modeller för privat finansiering för att öka legitimitet. Detta kan inkludera vägledning om hur samarbete kan utformas, vilka roller offentliga aktörer kan ha, vilka krav som bör ställas på företag och hur miljönytta följs upp.** Normalt sett utgör detta inte otillåtet statsstöd. Den här vägledningen är en allmän, icke-selektiv åtgärd och ger inte i sig en ekonomisk fördel till ett visst företag. Först om offentliga medel selektivt förbättrar vissa företags ekonomiska situation (till exempel genom subventionerade tjänster eller förmånliga finansieringsvillkor) kan det vara fråga om otillåtet statsstöd.

- **3c. Att Initiera och finansiera policy-labs tillsammans med andra berörda myndigheter (Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen med flera) för att testa nya finansieringsmodeller och konkreta pilotlösningar. Fokus ligger på att experimentera i liten skala, utvärdera vad som fungerar och skala upp framgångsrika modeller.** Detta utgör vanligtvis inte otillåtet statsstöd. Men om offentliga medel i policy-labbet ger *selektiva ekonomiska fördelar* till *företag*, till exempel genom att finansiera deras projektkostnader eller minska deras affärsrisk kan det vara fråga om otillåtet statsstöd.

- **3d. Att stödja implementeringen av EU:s naturkreditsystem. EU utvecklar ramar för frivilliga naturkrediter som kan bli en framtida kanal för privat finansiering av restaureringsåtgärder. HaV kan följa och analysera utvecklingen, och bidra till att säkerställa att systemen fungerar för vattenmiljöer.** Detta utgör inte otillåtet statsstöd. Aktiviteter som att utveckla ramar, analysera system och bidra med myndighetskunskap är generella, icke-ekonomiska, icke-selektiva aktiviteter. Otillåtet statsstöd kan bara uppstå när offentliga medel ger en selektiv ekonomisk fördel till specifika företag.

- **3e. Att utreda möjlighet att etablera en fondmodell där aktörer (företag) betalar in avgifter för att få bedriva verksamhet/få tillstånd, alternativt att konsumenter betalar via en avgift. De privata pengarna förvaltas av HaV/staten och delas ut till restaureringsprojekt. En sådan modell kan skapa långsiktig stabil privat finansiering.**

En frivillig fond är också möjlig, men bygger på frivilligt deltagande snarare än krav, vilket kan innebära lägre förutsägbarhet i kapitalinflödet. Det kan innebära otillåtet statsstöd ifall utbetalningar från fonden ger selektiva ekonomiska fördelar till företag. Normalt sett faller en rent frivillig fond utan statlig kontroll utanför otillåtet statsstöd. Men när staten förvaltar frivilliga medel blir de i regel ”statliga resurser”. Användningen av medlen måste då bedömas enligt statsstödsreglerna.

- I intervjun med DEFRA framkom att större delen av havsbotten runt Storbritannien ägs av The Crown Estate vilket underlättar när en fond för havsbaserad vindkraft ska skapas. The Crown Estate är en särskild juridisk konstruktion som ägs av monarken i egenskap av ”the Crown”, men som förvaltas helt självständigt och till förmån för nationen, inte för monarken personligen. I Sverige är det svårare att skapa en liknande fond för havsbaserad vindkraft eftersom havsbotten antingen ägs av fastighetsägare eller av svenska staten. Vatten inom 300 meter från stranden är normalt enskilt vatten. Inom detta område tillhör havsbotten fastighetsägaren. Svenska staten äger havsbotten som avser allmänt vatten och ligger längre ut från land. Vattenområde i havet, Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland är allmänt vatten, då det inte är enskilt vatten på grund av att det hör till fastigheterna, lagen (1950:595) om gräns mot allmänt vattenområde.

- **3f. Ett korthandelssystem/naturfond inspirerat av den danska modellen (Dankort), där företag, banker eller betalningsnätverk avsätter en liten summa per transaktion till en nationell naturfond. Intäkterna kan öronmärkas för blågröna korridorer, våtmarker och vattenhållande landskapsåtgärder. Modellen skapar en permanent privat finansieringsström som är oberoende av årliga anslag och kan riktas geografiskt.**
  Ett Dankortliknande system kan utgöra otillåtet statsstöd. Det beror på hur fonden styrs, vem som kontrollerar medlen, hur medel används och vem som gynnas av utbetalningarna.

4.3 Bedömning av mer relevanta arbetssätt

Tabell 4 analyserar hur relevanta de tänkbara lösningarna i bruttolistan är baserat på ett antal kriterier som har tagits fram i samråd med HaV. Dessa kriterier definieras nedan och tillämpas därefter på en relativt övergripande nivå i tabellen genom en ”röd–gul–grön” gradering.

Det är viktigt att betona att kriterierna inte bör tolkas isolerat, utan ses tillsammans. Ett arbetssätt som exempelvis är relativt **lätt för HaV** att implementera (grönt i tabellen) behöver inte nödvändigtvis leda till **hög potential** för att öka mängden privat finansiering (grönt i tabellen).

Kriterier:

- **Hög potential** att öka mängden privat finansiering jämfört med dagens läge**.**
- **Lätt för HaV** att implementera, det vill säga att arbetssättet kräver relativt begränsade förändringar i HaV:s befintliga arbetsprocesser eller föreskrifter, snarare än större förändringar i reglering eller lagstiftning.
- **Lätt att genomföra**, det vill säga att arbetssättet kräver relativt små insatser från alla relevanta aktörer (ett bredare perspektiv än kriterium 2, som fokuserar enbart på HaV:s interna processer).
- **Låg juridisk risk**, det vill säga att arbetssättet med låg sannolikhet kan anses utgöra statsstöd eller i övrigt medföra juridiska utmaningar (se avsnitt 4.2)

Tabell 4. Bedömning av arbetssätten utifrån ett antal föreslagna kriterier. En grön markering indikerar att arbetssättet förväntas uppfylla kriteriet, en röd markering visar att det finns en risk att arbetssättet inte uppfyller kriteriet, och en gul markering signalerar osäkerhet, exempelvis beroende på hur arbetssättet utformas. De fetmarkerade förslagen är de förslag som WSP rekommenderade för den fördjupade analysen.

Förslag på arbetssätt	Hög potential	Lätt för HaV	Lätt att genomföra	Låg juridisk risk
Stödjande och koordinerande roll				
1a. Skapa en nationell projektportal				
1b. Kommunicera mer aktivt med näringslivet				
1c. Statligt kapacitetsstöd ”capacity building”				
1d. Ställ krav på att offentligt finansierade fonder även måste inkludera privat finansiering				
1e. Inför krav på kostnadsuppskattningar.				
Finansiellt möjliggörande roll				
2a.Finansiera förprojektering och tillståndsarbete				
2b. Överväg lägre krav på medfinansiering				
Systemutvecklande roll				
3a. Stöd/utveckla ett poäng- eller certifieringssystem	(mycket hög)	(osäkert)		
3b. Tydliggör exempel				
3c. Initiera och finansiera policy-labs				
3d. Stöd implementeringen av EU:s naturkreditsystem	(mycket hög)			
3e. Utred möjlighet att etablera en fondmodell	(mycket hög)	(osäkert)		
3f. Utred ett korthandelssystem/naturfond				

4.4 Rekommendationer: arbetssätt som bör analyseras vidare

De arbetssätt som identifierats i Tabell 2 visar att det finns flera olika vägar för HaV att bidra till ökad privat finansiering av åtgärdsarbete. En central fråga är i vilken omfattning myndigheten ska stärka befintliga strukturer eller om den bör ta en mer aktiv roll i att utveckla helt nya modeller. Som Tabell 4 visar finns det tre övergripande kategorier av arbetssätt:

(1) *Stödjande och koordinerande roll.* På den lägre ambitionsnivån handlar arbetet om att stärka befintliga strukturer genom att synliggöra projekt, stärka informationsflöden och underlätta matchning mellan utförare och finansiärer. Arbetssätten innebär inte att förändra systemet i grunden, utan att göra det lättare för andra aktörer att agera. Denna typ av stödjande roll svarar mot utmaningar som begränsad lokal kapacitet, otydliga processer och brist på matchning, vilket flera intervjuer pekar ut som hinder för att privata aktörer ska vilja bidra.

(2) *Finansiellt möjliggörande roll.* På mellanambitionsnivån handlar arbetssätten om att minska trösklar och risker för privata finansiärer. Få privata aktörer vill ta kostnaden för tidiga, osäkra projektsteg som förprojektering och tillståndsprocesser. Genom att HaV bidrar med statlig finansiering i dessa delar kan projekt göras mer investeringsmogna och genomförbara och därmed också mer attraktiva för privata finansiärer. Syftet är att skapa en hävstångseffekt: genom att staten tar en del av den initiala risken kan betydligt större privat finansiering mobiliseras senare i processen. Arbetssätten i denna kategori ligger nära de flaskhalsar som både intervjuer och svenska exempel lyfter fram, vilket handlar om att projekt ofta faller på avsaknad av tidiga medel snarare än bristande vilja hos privata aktörer.

(3) *Systemutvecklande roll.* Den högsta ambitionsnivån innebär att HaV tar en mer aktiv och innovativ roll i att utveckla nya modeller, incitament och strukturer för privat finansiering. Detta kan innefatta att inrätta policy-labs, utveckla nya typer av fonder eller avgiftsmodeller, eller att etablera system som gör det möjligt att kvantifiera miljönytta på ett sätt som skapar incitament hos privata aktörer. Sådana arbetssätt innebär större risker eftersom resultaten inte alltid är förutsägbara, men rymmer också möjlighet till större nyttor om de bidrar till att lösa grundläggande marknadsmisslyckanden. I flera intervjuer uttrycktes att Sverige i dag saknar testmiljöer där praktiska modeller kan prövas, och att myndigheter ofta fastnar i analysfasen. En mer systemutvecklande roll skulle kunna bidra till att fylla detta tomrum.

WSP:s förslag på potentiella kandidater för fördjupad analys:

- Arbetssätt under (1) *Stödjande och koordinerande roll.* Dessa arbetssätt är generellt relativt enkla att genomföra men bedöms ha begränsad effekt på den privata finansieringen. Även om flera av dem kan vara värdefulla för HaV att arbeta vidare med, kräver de flesta inte någon djupare utredning. Ett undantag som kan vara värt att fördjupa är **1a. Skapa en nationell projektportal**, särskilt om portalen kombineras med något av de mer ambitiösa arbetssätten nedan.
- Arbetssätt under (2) *Finansiellt möjliggörande roll*. Dessa arbetssätt kräver en något högre ambitionsnivå. Ett alternativ som framstår som särskilt lovande, men som behöver en vidare analys av detaljer och utformning, är: **2a. Finansiera förprojektering och tillståndsarbete.** Detta kan vara en stark kandidat för fördjupad utredning.
- Arbetssätt under (3) *Systemutvecklande roll.* Dessa arbetssätt är mest krävande men bedöms samtidigt ha störst potential att skapa betydande ökningar i privat finansiering. Vi bedömer att följande alternativ är lämpliga för vidare, fördjupad analys:
    - **3a. Stödja eller utveckla ett poäng- eller certifieringssystem**
    - **3c. Initiera och finansiera policy-labs**
    - **3d. Stödja implementeringen av EU:s naturkreditsystem**
    - **3e. Utreda möjligheten att etablera en fondmodell**

5 Fördjupad analys över mer relevanta arbetssätt

Detta kapitel presenterar den fördjupade analys som genomförts för de arbetssätt som i den inledande analysen (kapitel 4) bedömts som mest relevanta för HaV:s fortsatta arbete med att stimulera privat finansiering. Urvalet av arbetssätt har gjorts i dialog med HaV och bygger på både intervjubaserade insikter, kartläggningen samt de kriterier som utvecklats i den inledande analysen.

Som framgår av kapitel 4 finns flera typer av hinder och utmaningar för privat finansiering av naturvårdsåtgärder. Dessa rör bland annat bristande synlighet för projekt, låg projektberedskap, osäkerhet kring ansvar och roller, svårigheter att visa konkret nytta samt begränsningar kopplade till juridik och styrning. De arbetssätt som analyseras i detta kapitel adresserar inte hela denna komplexa problembild, men har valts ut eftersom de bedömts som de mest aktuella för HaV att få en fördjupad bild av. Urvalet grundas på såväl intervjuerna som den genomförda kartläggningen och rör arbetssätt som kan bidra till att hantera centrala och återkommande hinder.

Syftet med den fördjupade analysen är därmed inte att identifiera en heltäckande lösning, utan att undersöka hur ett urval av arbetssätt kan bidra till att förbättra förutsättningarna för privata aktörers engagemang och finansiering. Den fördjupade analysen utgör ett centralt underlag för de slutsatser och rekommendationer för vidare arbete som presenteras i nästa steg av rapporten.

5.1 Valda arbetssätt för fördjupad analys

I samråd med HaV har följande tre arbetssätt (utifrån tabell 2 i kapitel 4) valts ut för fördjupad analys:

- **1a. Skapa en nationell projektportal.** Detta arbetssätt bedöms ha stor potential att adressera en tydlig flaskhals som framkommit i flera intervjuer: bristen på synlighet, transparens och strukturer för att matcha åtgärdsprojekt med privata aktörer som vill bidra. I analysen inkluderas även relevanta delar från arbetssätt 1b (kommunicera mer aktivt med näringslivet), 2a (finansiera förprojektering och tillståndsarbete) och 3b (tydliggör exempel).
- **3a. Stöd/utveckla ett poäng- eller certifieringssystem.** Många av intervjuerna pekar på att avsaknaden av mätbarhet och verifierbarhet är en av de största trösklarna för företag som vill bidra till restaurering av naturmiljön/naturvärden. Detta arbetssätt har därför tagits vidare. I analysen inkluderas även relevanta delar från arbetssätt 3b (tydliggör ”exempel”).
- **3e. Utred möjligheterna att etablera en fondmodell.** Ett återkommande behov i intervjuerna gäller strukturer för att samla in och rikta frivilliga privata bidrag. En fondmodell skulle kunna bidra till mer långsiktig och stabil privat finansiering av naturåtgärder. I analysen inkluderas även relevanta delar från arbetssätt 1b och 3b.

Utöver de tre prioriterade arbetssätten inkluderas även ett fjärde arbetssätt i en mer översiktlig analys: ***3d Naturkrediter.*** Flera intervjuer understryker att EU:s arbete med frivilliga naturkrediter sannolikt kommer att bli betydelsefullt för både myndigheter och marknadsaktörer. WSP har därför föreslagit att HaV bör följa utvecklingen och ha en grundläggande beredskap för hur ett sådant system kan påverka svensk vatten- och havsmiljöförvaltning och framtida möjligheter till privat finansiering. Detta arbetssätt analyseras inte lika ingående som de övriga, men bedöms vara viktigt för HaV att ha uppsikt över.

Nedan följer den fördjupade analysen av de tre arbetssätten.

5.2 Skapa en nationell projektportal

5.2.1 Identifierad utmaning

En återkommande utmaning i intervjuerna är att företag och andra privata aktörer ofta har vilja att bidra till restaureringsinsatser, men saknar tydliga och trovärdiga sätt att hitta startklara projekt, samtidigt som projektägare och potentiella finansiärer ofta saknar fungerande kanaler för att hitta varandra. I intervjuerna framkommer det att mycket av dagens matchning sker genom personliga kontakter, slumpen och nätverk, snarare än genom strukturer som ger överblick och transparens.

Sportfiskarna lyfter detta särskilt tydligt. Företag vill gärna bidra, men vet inte var de kan gå in eller vilka projekt som söker medfinansiering. De beskriver att de själva inte har kapacitet att ”matcha folk med pengar” och därför ser behov av en samlingsplats där projekt kan listas på ett tydligt och lättillgängligt sätt. Även *NatureScot*[11] beskriver synlighet som ett av de största hindren för privat kapital. Projekt måste vara ”synliga, konkreta och mogna” innan investerare ens kan ta ställning till dem. De lyfter att ett av de viktigaste utvecklingsområdena i Skottland nu är att förbättra just presentationen av åtgärdsportföljer och investeringsmöjligheter.

Green Finance Institute (GFI)[12] uttrycker samma sak ur ett systemperspektiv. Innan någon marknad eller efterfrågan kan växa fram måste det finnas en transparent pipeline av projekt, presenterad av en neutral aktör. De framhåller att plattformar som drivs av offentliga aktörer har högst trovärdighet, eftersom den privata sektorn vill undvika riskerna med grönmålning.

Litteraturen stödjer denna bild. UNEP (2026) betonar att brist på styrning, transparens och samlad projektinformation är en av de mest grundläggande systemiska barriärerna för privat finansiering. World Bank (2020) beskriver att naturprojekt ofta är svåröverblickbara och att offentliga aktörer därför behöver bidra till synliggörande för att sänka trösklarna för privata investeringar.

Mot denna bakgrund adresserar en nationell projektportal flera av de hinder som både intervjuer och litteratur pekar ut. Genom att göra åtgärdsprojekt synliga på ett samlat, strukturerat och neutralt sätt kan en portal fungera som ett nav för projektägare där de kan lista förprojekterade eller pågående åtgärder. Samtidigt skapar den en lättillgänglig väg in för företag och andra privata aktörer som vill bidra men saknar kunskap om var insatser behövs, hur långt projekten kommit och vilken typ av finansiering som efterfrågas.

En sådan portal bygger därmed direkt på de behov som intervjuerna identifierar och överensstämmer med de strukturella rekommendationer som återkommer i litteraturen: tydligare projektpipeline, förbättrad matchning mellan projekt och finansiärer, ökad transparens och neutral presentation av projektinformation.

[11] NatureScot är den skotska regeringens myndighet för naturvård

[12] Green Finance Institute är en brittisk organisation som arbetar för att mobilisera privat kapital och utveckla finansiella lösningar för att påskynda omställningen till en klimatneutral och miljömässigt hållbar ekonomi.

5.2.2 Liknande exempel

Under arbetets gång har vi identifierat internationella exempel där offentliga aktörer har etablerat digitala plattformar för att göra investeringsmöjligheter mer synliga och tillgängliga för privata aktörer. I detta avsnitt lyfts InvestScotland som ett särskilt relevant exempel, eftersom deras arbetssätt belyser hur staten kan spela en aktiv roll i att skapa struktur, legitimitet och överblick.

InvestScotland

I Skottland lanserade den skotska regeringen 2025 en digital investeringsportal under namnet InvestScotland, beskriven som en ”*single online point of contact*” för internationella investerare som vill hitta och engagera sig i landets större utvecklingsprojekt. Portalen drivs av Scottish Development International (SDI), landets statliga export- och investeringsmyndighet, vilket innebär att SDI ansvarar både för den tekniska driften och för att välja ut vilka projekt som presenteras. Projekten som listas rör framför allt stora satsningar inom energi, infrastruktur och industri, och syftet är att ge investerare en tydlig, statligt kvalitetssäkrad ingång till strategiskt viktiga projekt i Skottland. Alla förfrågningar som skickas in via portalen hanteras av SDI och vid behov i samverkan med regeringen, de regionala näringslivsaktörerna och Scottish National Investment Bank. Matchningen mellan investerare och projektägare sker via SDI, men själva finansieringen och avtalsprocesser sker utanför plattformen.

För HaV:s del illustrerar Skottlands arbetssätt två centrala lärdomar:

- En statligt förvaltad portal kan fungera som en trovärdig första ingång för privata aktörer, där staten ansvarar för urval, strukturering och hantering av förfrågningar, utan att staten behöver involveras i avtal eller finansiering.
- Synlighet och överskådlig presentation av projekt är avgörande för att privata aktörer överhuvudtaget ska kunna identifiera relevanta projekt och ta ställning till eventuell medverkan.
- Skottlands erfarenheter ligger därmed nära de behov som intervjuerna identifierar i svensk kontext och visar hur offentliga aktörer kan bidra till att sänka trösklarna för privat finansiering genom struktur, öppenhet och legitimitet.

Utöver denna investeringsportal arbetar Skottland även med att utveckla en separat plattform för investeringar i natur- och restaureringsprojekt och som kommer att lanseras inom kort. Detta visar att Skottland ser ett behov av särskilda strukturer även för naturrelaterade investeringar.

5.2.3 Utformning

Utformningen av en nationell projektportal behöver ta hänsyn till flera aspekter som framkommit i intervjuerna. Nedan redogörs för några av de centrala områden som intervjuerna pekar ut som särskilt viktiga.

Projektens mognadsgrad

En central fråga i utformningen av portalen är vilken mognadsgrad projekten bör ha för att kunna listas. I intervjuerna lyfter flera aktörer att privata finansiärer sällan vill finansiera tidiga och osäkra steg i ett projekt. Detta skapar ett tydligt hinder: få projekt når den punkt där företag faktiskt kan eller vill gå in, vilket i praktiken leder till brist på startklara projekt. Detta är också bakgrunden till

arbetssättsförslag 2a (finansiera förprojektering och tidiga steg), som intervjuerna visar att det finns ett stort behov av.

Mot denna bakgrund framstår det som rimligt att portalen i första hand synliggör projekt som har kommit en bit i processen, särskilt sådana där grundläggande genomförandefrågor är utredda och markägardialog är genomförd. Det är också denna typ av projekt som enligt intervjuerna har störst chans att attrahera privat finansiering. Samtidigt har flera aktörer framhållit att det finns ett stort värde i att även synliggöra tidiga initiativ eller åtgärdsidéer, inte minst för att kunna identifiera var det i dag saknas resurser för förprojektering. I Skottland har man exempelvis betonat att synlighet över både mogna och mindre mogna projekt har hjälpt myndigheter att förstå var flaskhalsarna finns och var statliga insatser har störst effekt, även om investerare främst riktar sig mot mer färdigutvecklade projekt.

Utifrån detta skulle en möjlig väg framåt kunna vara att portalen tydligt skiljer mellan olika projektstadier, snarare än att endast ta in en viss typ av projekt. En sådan struktur skulle underlätta för företag att snabbt hitta projekt som är genomförandeklara samtidigt som tidiga projekt kan synliggöras utan att skapa orealistiska förväntningar och ge HaV och andra offentliga aktörer ett underlag för att identifiera var behovet av förprojektering (2a) är som störst.

Utöver att fungera som en plats där projektägare listar projekt kan portalen även utformas för att möjliggöra tvåvägskommunikation, där företag eller andra finansiärer kan signalera intresse, tillgängliga resurser eller vilka typer av åtgärder de söker att stödja.

Vem lägger upp projekt?

En annan fråga som väckts är vilka aktörer som ska få lägga upp projekt i portalen. Här finns olika synpunkter, men flera intervjupersoner menar att en statlig portal fungerar bäst om den domineras av aktörer har ett tydligt ansvar inom vatten- och naturförvaltning, såsom länsstyrelser, kommuner, vattenråd och ideella organisationer med etablerad projektkapacitet. Det hindrar inte att även andra aktörer kan delta, men indikerar att det kan behövas någon form av enkel kontroll eller kategorisering för att säkerställa att portalen uppfattas som neutral och trovärdig.

Ytterligare funktioner och information i portalen

Utöver att synliggöra projekt för potentiella finansiärer kan portalen med fördel utformas som en bredare ingång för aktörer som arbetar med restaureringsåtgärder. Detta handlar inte om rådgivning eller projektutveckling, utan om att samla neutral och orienterande information som kan sänka trösklar för både projektägare och företag. Ett sådant innehåll kan bidra till att göra portalen mer användbar.

Portalen kan exempelvis även förmedla översiktliga exempel på vanliga typer av avtalsmallar eller samarbetsformer, länkar till relevanta vägledningar och myndighetsresurser, generell information om typiska finansieringsmöjligheter (till exempel EU-fonder), samt översiktliga kostnadsspann för vanligt förekommande åtgärder. Det är dock viktigt att innehållet kompletterar snarare än dubblerar innehållet i den webbaserade restaureringsportal som HaV arbetar med att ta fram i skrivande stund, och som syftar till att samla kunskap och stöd för åtgärdsarbete i akvatiska miljöer. Innehållet ska vara frivilligt att använda och utformat så att det inte innebär att HaV ger rådgivning eller tar ansvar för enskilda projekt.

Utanför portalens omfattning

Både intervjuer och internationella exempel har lyft att en portal inte bör ta ansvar för att exempelvis utforma avtal mellan projektägare och privata aktörer. Det bör även ligga på projektägaren att avgöra om och vilken typ av privat finansiering som är lämplig, och det måste vara möjligt att tacka nej till finansiärer. Portalen ska därmed främst fungera som en synliggörande- och kontaktpunkt, inte en mellanhand. Detta är viktig för att bevara legitimitet och undvika att staten riskerar uppfattas som förmedlande av privata medel, samt bidra till att hålla portalens funktion tydligt avgränsad även ur ett statsstödsperspektiv.

Aktiv kommunikation och synliggörande

Intervjuerna visar att en nationell projektportal inte automatiskt kommer att användas bara för att den finns. Flera aktörer betonar att synlighet och aktiv kommunikation är avgörande för att en portal ska få faktisk effekt.

En projektportal behöver därför kompletteras med en tydlig kommunikationsstrategi som riktar sig både till företag och till projektägare. För företagen handlar det om att skapa kännedom om portalen som en samlad ingång till svenska restaureringsprojekt, samtidigt som budskapet behöver vara att portalen är neutral och att engagemang sker direkt med projektägare, inte via HaV. För projektägare handlar kommunikationen om att tydliggöra hur och varför projekt bör listas, vilka fördelar det ger (till exempel synlighet, struktur och möjlighet att nå privata aktörer), och vilka krav som ställs för att säkerställa legitimitet.

För att få genomslag behöver kommunikationen i stor utsträckning vara riktad, snarare än generell. Det kan exempelvis innebära att portalen synliggörs i etablerade forum och sammanhang där relevanta aktörer redan möts, såsom återkommande konferenser, nätverk och branschdagar med fokus på restaureringsfrågor.

Retroaktiv finansiering av förprojektering

I dialog med HaV har frågan väckts om företag skulle kunna bidra genom att finansiera förprojektering i efterhand, det vill säga först när ett projekt är beslutat eller redan genomfört. Intervjuerna ger dock inget entydigt stöd för att detta skulle fungera som ett bärande arbetssätt.

Det är samtidigt oklart i vilken utsträckning retroaktiv finansiering ger samma värde för företagen, eftersom bidraget då inte är direkt kopplat till genomförandeskedet. Intervjuer och litteratur pekar på att företag ofta efterfrågar tydlighet kring vad deras engagemang konkret har bidragit till, exempelvis i form av genomförda åtgärder, ekologiska resultat eller mätbara förbättringar. Finansiering som sker i efterhand riskerar att uppfattas som mindre kopplad till sådana resultat, särskilt om den inte kan knytas till ett tydligt ansvarstagande eller ett specifikt utfall.

Retroaktiv finansiering kan därför möjligen fungera som ett komplement i enskilda fall, men framstår inte som en lösning på den strukturella utmaningen kring hur tidiga projektfaser ska finansieras och hur projekt ska göras tillräckligt mogna för att kunna presenteras för privata aktörer.

5.2.1 Aktörernas roller

När det gäller rollfördelningen kring en nationell projektportal fokuserar denna analys inte på vem som ska utveckla, finansiera eller förvalta portalen i praktiken (sådana frågor kommer behöva avgöras senare). I stället ligger fokus här på hur portalen skulle fungera i praktiken, vilka roller

som behövs i processen och hur ansvarsfördelningen kan utformas utan att HaV blir en mellanhand i finansiella eller avtalsmässiga relationer.

Ett viktigt medskick från intervjuerna var att **HaV** som statlig myndighet är mest lämplig för att säkerställa legitimitet och neutralitet av en portal. HaV bör inte uppfattas som mellanhand eller som garant för privata samarbeten utan HaV:s roll är att erbjuda en strukturerad och kvalitetssäkrad ingång för intresseanmälningar, men låta projektägare och investerare själva driva processen vidare utan statlig inblandning (se lärdomar från InvestScotland som drivs av Scottish Development International). Den skotska modellen visar att staten kan skapa en tydlig infrastruktur utan att ta operativt ansvar för samarbetsformer eller finansieringsflöden. I en svensk kontext innebär det att **projektägare**, exempelvis länsstyrelser, kommuner, vattenråd, privata markägare (exempelvis skogsägare, jordbrukare, lantbrukare, med flera) eller ideella organisationer, ansvarar för att lägga upp och uppdatera projekt, beskriva förutsättningar och ta emot intresseförfrågningar. Projektägaren avgör också själv om en viss form av finansiering är lämplig och önskvärd och ska kunna tacka nej till samarbeten.

De som kan tänka sig att bidra till ett restaureringsprojekt, det vill säga **finansiärer**, behöver kunna se portalens värde i form av välbeskrivna och transparanta projekt. Eftersom målet med portalen framför allt är att locka privata pengar är det viktigt att den lever upp till behoven från näringslivet (som drivs av exempelvis miljörapporteringskrav och egna interna mål). Portalen bör dock vända sig till fler än bara företag, finansiella institutioner (”impact investors”) och försäkringsbolag. Den bör även leverera värde till andra privata aktörer som vill finansiera. Det kan handla om NGOs/miljöorganisationer, filantropiska organisationer eller lokala samhällsgrupper såsom lokala sportfiskargrupper.

En övergripande fråga om tematisk avgränsning för en nationell projektportal är om portalen bör vara avgränsad till vatten- och havsrelaterade åtgärder, eller om det finns mervärden i en bredare portal som även omfattar terrestra naturåtgärder.

En gemensam portal med andra offentliga aktörer som exempelvis Naturvårdsverket och Jordbruksverket skulle kunna underlätta samordning mellan olika myndigheter och aktörer, ge en mer sammanhållen bild av restaurerings- och naturvårdsinsatser samt förenkla för privata aktörer som verkar över flera teman att orientera sig. Samtidigt kan en tematiskt avgränsad portal med fokus på vatten- och havsmiljöer ge HaV större möjlighet att styra innehåll, krav och presentation utifrån sina specifika uppdrag, liksom att tydligare adressera de särdrag och behov som präglar vattenrelaterade åtgärder. Frågan om tematisk avgränsning är därmed ett strategiskt vägval och behöver analyseras vidare i relation till ansvarsfördelning mellan myndigheter, målgruppernas behov och portalens övergripande syfte.

Utvecklare av projektportalen är den som ansvarar för att bygga, uppdatera och utveckla portalen över tid. Det kan vara HaV eller att HaV är ägare men upphandlar en tredje part som bygger/utvecklar. Utvecklaren bör ha en pågående dialog med projektägare och finansiär för att säkerställa att rätt information presenteras och på ett sätt som är värdefullt för alla parter. I dialog med HaV har det lyfts att kommande kompetenscentrum för att stödja det praktiska genomförandet av åtgärder och restaurering i akvatiska miljöer som är på förslag och under utveckling, skulle kunna vara en möjlig lösning för att administrera eller stödja portalen. En sådan funktion skulle exempelvis kunna bidra med samordning, fungera som kontaktyta mellan

projektägare och finansiärer samt stärka det uppsökande arbetet gentemot aktörer som i dag inte känner till möjligheten att bidra till restaureringsåtgärder.

Frågan om vem som ska ansvara för portalens förvaltning och eventuellt kompletteras med andra funktioner behandlas dock inte vidare i denna analys, utan är en organisatorisk fråga som behöver hanteras i ett senare skede.

Tabell 5. Identifierade aktörer och deras huvudroll för en nationell projektportal.

Aktör	Huvudroll för en national projektportal
HaV och andra statliga myndigheter	Säkerställa portalens legitimitet, neutralitet och övergripande ramar. Fungera som offentlig och oberoende aktör som tillhandahåller en strukturerad och kvalitetssäkrad ingång till projekt, utan att agera mellanhand i finansiella eller avtalsmässiga relationer. Ansvara för övergripande kommunikation och synliggörande av portalen.
Projektägare (till exempel länsstyrelser, kommuner, vattenråd, privata markägare (skogsägare/jordbrukare/lantbrukare), ideella organisationer)	Lägga upp och uppdatera projekt i portalen, beskriva projektens förutsättningar och status samt ta emot intresseförfrågningar. Avgöra om och vilken typ av privat finansiering som är lämplig och önskvärd för projektet, samt kunna tacka nej till samarbeten.
Finansiärer (till exempel privata aktörer och företag)	Använda portalen för att identifiera relevanta och välbeskrivna restaureringsprojekt att bidra till.
Utvecklare/förvaltare av projektportalen	Ansvara för teknisk utveckling, drift och vidareutveckling av portalen över tid. Säkerställa att informationen presenteras på ett användarvänligt och ändamålsenligt sätt. Ha löpande dialog med projektägare och finansiärer för att förbättra funktion och innehåll. Rollen kan exempelvis ligga hos HaV, annan statlig myndighet eller hos en upphandlad extern aktör.
Ev. en tredje part	Kan fungera som teknisk utvecklare eller förvaltare av portalen på uppdrag av den som äger portalen, samt i vissa fall som stödjande aktör utanför portalen (till exempel paketera projekt)

5.2.2 Risker och möjligheter samt nästa steg

Analysen av den nationella projektportalen visar att arbetssättet rymmer betydande potential, men också viktiga avvägningar som behöver hanteras för att portalen ska få verklig effekt. Flera av de behov som portalen adresserar, bland annat synlighet och neutralitet, återkommer i intervjuerna som centrala förutsättningar för att privata aktörer ska kunna engagera sig i restaureringsåtgärder. Samtidigt är det tydligt att en portal i sig inte löser de underliggande strukturella utmaningar som rör projektberedskap, mognadsgrad och långsiktig förvaltning eller skapar faktisk efterfrågan och privata transaktioner på egen hand.

Det innebär att portalens nytta i praktiken inte kommer att bero enbart på dess tekniska funktion. Utformningen, lanseringen och den löpande förvaltningen blir därför avgörande. Erfarenheterna

från andra länder och intervjuerna i detta uppdrag visar också att effekten inte enbart avgörs av själva plattformen, utan av hur väl den kommuniceras, uppdateras och kopplas till andra insatser som förprojektering eller system för mätbarhet.

Mot denna bakgrund sammanfattas nedan de främsta möjligheterna och riskerna som identifierats. Därefter lyfts ett antal frågor som HaV kan behöva utreda vidare för att avgöra om, och på vilket sätt, en nationell projektportal bör utvecklas.

Tabell 6. Övergripande möjligheter med att skapa en nationell projektportal.

Möjligheter	Beskrivning
Ökad synlighet för projekt	Portalen gör det lättare för företag att hitta åtgärdsprojekt och förstå projektens status, vilket kan öka matchning.
Neutral och långsiktig nationell ingång	En statligt förvaltad portal kan fungera som en trovärdig och långsiktig struktur mellan projektägare och privata aktörer, vilket både minskar grönmålningsrisker och skapar förutsägbarhet över tid.
Stärkt dialog med näringslivet	För att portalen ska användas krävs kommunikation med näringslivet, vilket samtidigt bygger relationer och förståelse.

Tabell 7. Övergripande risker med att skapa en nationell projektportal.

Risker	Beskrivning
Projektportalen leder inte till faktisk privat finansiering	En projektportal skapar i sig inte privata transaktioner eller investeringar. Utan aktivt arbete för att engagera köparsidan finns risk att portalen främst fungerar som en informationsyta snarare än som en katalysator för privat finansiering.
Begränsad effekt utan aktiv kommunikation	Portalen kommer inte användas automatiskt. Utan tydlig lansering och löpande kommunikation riskerar portalen att få låg räckvidd.
Administrativ och långsiktig resursbelastning	Portalen kräver inte bara löpande uppdatering utan även kontinuerlig utveckling och dialog med användare för att följa ett snabbt föränderligt område, vilket ställer krav på långsiktiga resurser.
Risk kopplad till projektens mognadsgrad	Om HaV behöver finansiera eller stödja förprojektering för att få fram “startklara” projekt kan kostnaderna bli högre än väntat. Retroaktiv finansiering av förprojektering bedöms inte vara en fungerande modell.
Statsstödsrisk vid selektivitet	Portalen måste vara öppen och neutral. Om vissa projekt eller aktörer prioriteras riskerar detta att innebära otillåtet statsstöd.

Nästa steg som HaV behöver utreda vidare:

- **Genomförande och praktisk organisering**
  - Vem ska äga och förvalta portalen över tid?
  - Behov av supportfunktioner, uppdateringsrutiner och teknisk drift över tid
  - Behov av utveckling/förbättring över tid för att möta användares dynamiska användningsområden
  - Hur portalen ska byggas så att ansvarsfördelningen är tydlig och avgränsad
  - Om portalen ska avgränsas till vatten- och havsrelaterade åtgärder, eller om det finns mervärden i en gemensam portal med andra myndigheter som även omfattar terrestra naturåtgärder.
  - Hur portalen ska relatera till den nationella restaureringsportal som HaV håller på att bygga upp och som syftar till att samla kunskap och stöd för åtgärdsarbete.
- **Upphandling och juridiska förutsättningar**
  - Om och hur portalen behöver upphandlas
  - Hur eventuella juridiska utmaningar ska minimeras.
- **Långsiktighet och politisk stabilitet**
  - Hur HaV kan säkerställa att portalen är långsiktigt finansierad och inte blir sårbar vid budgetförändringar eller regeringsskiften.
- **Kommunikationsstrategi**
  - Hur portalen ska lanseras och marknadsföras till företag, projektägare och andra aktörer
  - Utvärdering av hur portalen används över tid
  - Behov av riktade kommunikationsinsatser (branschspecifika, geografiska med mera).
- **Koppling till kompletterande arbetssätt**
  - Hur portalen kan knytas till insatser som stödjer förprojektering (vilket kan öka antal startfärdiga projekt som finns i portalen)
  - Hur portalen kan säkerställa trovärdiga och robusta projekt för en eventuell utbyggande av miljömarknader (till biodiversitetskrediter, naturkrediter, med mera).

5.3 Stöd/utveckla ett poäng- eller certifieringssystem

5.3.1 Identifierad utmaning

Intervjuerna och litteraturen pekar tydligt på att en av de största barriärerna för privat finansiering av naturrestaurering är bristen på mätbarhet och verifierbarhet. Företag som vill bidra behöver kunna visa att deras finansiering leder till konkreta, spårbara och legitima miljöeffekter, både för att undvika grönmålning och för att säkerställa transparens i hållbarhetsrapportering intern uppföljning av miljömål. Litteraturen beskriver samma mönster: naturvårdsåtgärder är ofta kollektiva och svårmätbara, vilket gör det svårt för företag att undvika grönmålning och att inkludera insatser i hållbarhetsredovisning och styrning. Problemet är särskilt stort när det gäller mätning av påverkan på biodiversitet/natur som är svårare att beskriva kvantitativt jämfört med klimatpåverkan.

För detta arbetssätt används begreppen *poängsystem* och *certifieringssystem* för att beskriva två närliggande men skilda typer av verktyg för att synliggöra och kommunicera naturnytta.

Ett *poängsystem* avser i detta sammanhang ett vetenskapligt förankrat sätt att mäta och kvantifiera påverkan på natur, främst biodiversitet. Systemet bygger på en metod för hur poäng ska beräknas (en så kallad ”metrik”), inklusive en förklaring till vad som accepteras och inte, samt vilka kriterier som är viktiga. Ett poängsystem ger därmed ett jämförbart mått på naturnytta, men innebär inte i sig någon formell granskning eller certifiering.

Ett *certifieringssystem* innebär ytterligare ett steg, där en oberoende tredje part granskar och verifierar att poängen har beräknats rätt, och där ett formellt intyg eller certifikat utfärdas. Certifieringen kan stärka trovärdigheten ur ett grönmålningsperspektiv, men innebär samtidigt högre transaktionskostnader och administrativa krav jämfört med ett poängsystem.

I dag finns det poängsystem för vissa typer av landbaserade åtgärder, där Climb är det mest relevanta svenska exemplet, inte minst för att Climb-modellen bygger på en etablerad och välanvänd svensk standard för naturvärdesinventering[13]. Det har även påpekats av ett certifieringssystem som ett rekommenderat verktyg för att räkna på biodiversitet[14]. Climb gör det möjligt att beskriva påverkan på biodiversitet på ett strukturerat och kvantifierbart sätt, vilket bygger på bland annat habitattyp, habitatkvalitet och påverkan på landskap. Det är viktigt att påpeka att CLIMB-modellen i första hand är utvecklad för att uppskatta biodiversitetspåverkan kopplad till markanvändning, med starkast tillämpning på terrestriska system (landbaserade ekosystem). Detta innebär i praktiken vissa begränsningar när det gäller att beräkna den miljönytta som privata företag kan bidra med i olika typer av akvatiska miljöer:

- **Våtmarker:** CLIMB kan användas för att uppskatta övergripande biodiversitetseffekter, exempelvis kopplade till förändrad areal vid restaurering eller exploatering av våtmarker. Modellen är dock inte utvecklad för detaljerad analys av akvatiska ekosystem (se nedan).

- **Akvatiska – vattendrag (bäckar, åar, älvar m.m.):** CLIMB är begränsad eftersom modellen inte fångar centrala akvatiska ekologiska processer, såsom vattenkvalitet, hydrologi och artdynamik i sötvatten. Viss påverkan kan fångas indirekt, exempelvis genom förändrad markanvändning i avrinningsområdet, men modellen utgör inte ett fullständigt verktyg för analys av biodiversitet i rinnande vatten.

- **Akvatiska – marina miljöer:** CLIMB är även här begränsad, då modellen inte beaktar marina processer såsom strömmar och havsdynamik, salthalts- och temperaturgradienter, eller specifika marina habitat (t.ex. ålgräs, koraller och djuphavsmiljöer) och deras trofiska nätverk. Den kan därför inte kvantifiera påverkan på marin biodiversitet i sig.

Flera av de intervjuade aktörerna beskriver att detta skapar en konkret barriär. Även när projekten är angelägna och företagen positiva saknas ett tydligt underlag som visar vad finansieringen faktiskt leder till. Ett poäng- eller certifieringssystem för vattenmiljöer skulle kunna ge projektägare ett enhetligt och begripligt sätt att beskriva effekten av vattenåtgärder, och ge

[13] Standard - Naturvärdesinventering (NVI) - Kartläggning och värdering av biologisk mångfald - Krav och vägledning SS 199000:2023 - Svenska institutet för standarder, SIS

[14] Climb-modellen är SGBC:s (Sweden Green Building Council) verktyg för att utveckla organisationers hållbarhetsmognad, medan SGBC:s certifieringssystem används för att mäta och verifiera resultat i byggnader och projekt.

företag möjlighet att redovisa sina insatser på ett transparent sätt. Dessutom skulle ett poäng- eller certifieringssystem för vattenmiljöer kunna skapa incitament för företag att bekosta åtgärder som Sverige måste genomföra för att uppfylla sina åtaganden enligt vattendirektivet och restaureringsförordningen.

Arbetssättet handlar därför om att stödja utvecklingen av ett enkelt, jämförbart och transparent sätt att beskriva biodiversitetsrelaterade indikatorer för restaureringsprojekt i akvatiska miljöer. Syftet är att sänka trösklarna och framför allt stärka incitamenten för frivillig privat medfinansiering genom att minska osäkerhet, stärka trovärdighet och ge ett gemensamt språk för att kommunicera miljönytta.

5.3.2 Liknande exempel

I analysen har framför allt poängbaserade system identifierats som används för att beskriva och jämföra biodiversitetsrelaterade indikatorer kopplade till restaureringsåtgärder. Dessa system är i regel inte certifieringssystem i formell mening, utan fungerar som gemensamma referensramar för att skapa struktur, transparens och jämförbarhet. Gemensamt för exemplen är att de huvudsakligen har utvecklats för andra syften än att mobilisera privat finansiering, exempelvis för planering, uppföljning eller styrning, men att de i praktiken också har bidragit till att stärka privata aktörers incitament att engagera sig.

Climb i Norrbotten

När det gäller poängsystem lyfts Climb som det mest relevanta svenska exemplet i intervjuerna. Länsstyrelsen Norrbotten beskriver hur Climb användes för att möjliggöra LKAB:s frivilliga medfinansiering av ett restaureringsprojekt. I det fallet kunde företaget tillgodoräkna sig poäng för sin andel av den totala medfinansieringen, vilket gjorde det möjligt att internt redovisa vilken miljönytta deras bidrag motsvarade. Länsstyrelsen betonar att ett sådant mått var en förutsättning för att finansieringen skulle bli av.

Samtidigt belyser intervjuerna några begränsningar: (1) Climb är inte tillräckligt utvecklad för att hantera akvatiska miljöer (se ovan), vilket begränsar dess användbarhet inom flera åtgärdsområden med stor restaurerings- och finansieringspotential. (2) En tillämpning där en privat aktör tilldelas Climb-poäng utifrån sitt ekonomiska bidrag till ett restaureringsprojekt förutsätter att den finansierade åtgärden inte genomförs för att uppfylla lagkrav eller kompensationsansvar. Exemplet från Norrbotten illustrerar samtidigt behovet av mer standardiserade principer för hur miljönytta ska kvantifieras och hur poäng ska tilldelas olika finansiärer, för att säkerställa transparens, jämförbarhet och legitimitet i sådana upplägg.

Flera intervjuaktörer lyfter att ett Climb-liknande angreppssätt, med anpassade indikatorer, skulle kunna vara relevant även för akvatiska miljöer (se även ”pågående utveckling” nedan).

Internationella exempel

Internationellt finns flera exempel på hur standardiserade poängsystem kan fungera som gemensamt språk för att kvantifiera påverkan på biodiversitet:

- Defras Biodiversity Net Gain metric (Storbritannien)
- Rambøll:s Biodiversity Net Gain metric (USA samt Europa)
- Boost (Finland)
- Naturkompasset (Norge, för energisektorn men ej släppt än)

Gemensamt för dessa internationella exempel är att de inte har utvecklats primärt för att mobilisera privat kapital, men att de genom sin standardisering och transparens ändå bidrar till att göra privata insatser mer begripliga, jämförbara och legitima. Dessa exempel är därmed relevanta i arbetet med att utveckla ett robust och transparent poängsystem som kan skapa incitament för privata aktörer att bidra till restaurering. Samtidigt är det viktigt att notera att dessa system mäter bland annat habitatyta och habitatkvalitet som proxy för biodiversitet. De omfattar däremot inte exempelvis vattenkvalitet, luftkvalitet eller andra relevanta aspekter av naturen som kan behöva kvantifieras i samband med restaurering.

Pågående utveckling i Sverige

Under intervjuerna har det framkommit att EcoGain leder en vidareutveckling av Climb-systemets angreppssätt även för vattendrag (Hägglund, 2026). Dessutom har WSP genomfört uppdrag där möjligheten att använda Climb, DEFRA-metrics eller liknande verktyg i marina sammanhang för att kunna bidra till företagets nettopositiva ambitioner analyserats, i relation till begreppet Marine Net Gain inom havsbaserad vindkraft. Även om dessa initiativ befinner sig i tidiga skeden, indikerar de att det finns en ökande efterfrågan på gemensamma och trovärdiga sätt att beskriva biodiversitetsrelaterad nytta även inom sötvattens- och havsmiljöer.

Dessutom håller Svenska institutet för Standarder (SiS) på att undersöka möjligheten att ta fram en standardiserad beräkningsmetod för biodiversitet med Climb-modellen som utgångspunkt (Linnala, 2026). Arbetet att ta fram ett jämförbart och transparent poängsystem (som påbörjades 2025 och förväntas avslutas 2027) drivs av flera olika behov hos företagen, blanda annat att följa upp på restaureringsinsatser, att rapportera under CSRD (särskilt ESRS E4) och att vara mer tydlig i sin kommunikation (se även ”*aktörenas roller*” nedan).

Samlad lärdom

Sammanfattningsvis visar exemplen ovan på att systemen ofta utvecklas för styrning, uppföljning eller planering men samtidigt skapar trovärdighet, jämförbarhet och transparens, och därigenom kan fungera som incitament för frivilligt engagemang från privata aktörer. Dessutom kan mätbarhet kan vara avgörande för att möjliggöra frivillig medfinansiering. Avsaknaden av motsvarande verktyg för vattendrag och marina miljöer framstår som en systematisk brist som flera aktörer uppmärksammar, och som utgör en central utgångspunkt för den fortsatta analysen av detta arbetssätt.

5.3.3 Utformning

Utformningen av ett poäng- eller certifieringssystem behöver ta hänsyn till flera aspekter som framkommit i intervjuerna. Nedan redogörs för några av de centrala områden som intervjuerna pekar ut som särskilt viktiga.

Utgångspunkt: företagens motiv och systemets roll

Utformningen av ett poängsystem mer utvecklat för akvatiska miljöer bör ta sin utgångspunkt i de motiv till engagemang som företag själva lyft fram i intervjuerna och i litteraturen. Företag är mer benägna att bidra när deras finansiering skapar tydligt värde, kan kommuniceras externt och internt, och upplevs som legitim, transparent och mätbar. Ett poängsystem kan fungera som just ett sådant incitament, eftersom det gör det möjligt att förvandla ekologisk effekt till ett begripligt och jämförbart mått som företag kan använda i sin rapportering och kommunikation.

Det är samtidigt viktigt att tydligt avgränsa systemets roll. Ett poängsystem är ett stöd för kommunikation, transparens och jämförbarhet i frivilliga sammanhang. Däremot pågår det insatser från SIS med att omvandla den frivilliga Climb-modellen till en svensk standard. Det skulle innebära en bredare acceptans av ett specifikt poängsystem för just mätning av biodiversitet.

Anpassning till vatten- och havsmiljöer

I dag finns poängsystem för biodiversitetspåverkan kopplad till markanvändning / terrestriska system, men det saknas ett motsvarande lika utvecklat verktyg för vattendrag och marina miljöer. Ett enkelt sätt att möta behovet vore därför att utvidga den logik som redan prövas i system som Climb, men att anpassa den till de åtgärdstyper som är specifika för svenska akvatiska miljöer.

Ett sådant system skulle göra det möjligt att kommunicera effekter och i vissa fall också ge indirekt information om genomförbarhet, exempelvis genom att visa att vissa typer av åtgärder inte är möjliga eller rimliga i ett visst habitat eller inom en given tidsram.

Ett utbyggt poängsystem skulle också kunna underlätta paketering av åtgärder, särskilt för projektägare som arbetar med större sammanhängande områden. I praktiken skulle det innebära att projekt kan presenteras på ett sätt där företag direkt kan se vilket miljöbidrag deras finansiering skulle ge (i termer av biodiversitet). Det är inte HaV:s roll att ”sälja” sådana projekt, men andra aktörer skulle kunna bidra i den funktionen. Poängsystemet skulle då utgöra en neutral och gemensam metod för hur dessa projekt beskrivs.

Dubbel nytta i relation till svenska och EU-rättsliga åtaganden

Eftersom många vattenrelaterade restaureringsåtgärder samtidigt är nödvändiga för att Sverige ska uppfylla sina åtaganden enligt vattendirektivet och EU:s restaureringsförordning, finns en potential för dubbel nytta. Företagens frivilliga finansiering kan bidra till åtgärder som annars riskerar att förbli ogjorda eller utgöra en belastning på offentliga medel.

I dialogunderlaget till den nationella restaureringsplanen (Naturvårdsverket, 2025) framgår att genomförandet av EU:s restaureringsförordning innebär omfattande restaureringsbehov i akvatiska miljöer. Ett poängsystem kan därmed fungera som en mekanism som gör vattenrelaterade åtgärder i bred mening mer attraktiva genom att de blir enklare att förstå, jämföra och kommunicera.

Aktiv kommunikation och synliggörande

För att ett poängsystem ska få genomslag krävs även aktiv kommunikation. Systemet behöver vara känt, begripligt och förankrat hos både projektägare och företag. Detta innebär bland annat att:

- Systemets syfte och begränsningar kommuniceras tydligt
- Det klargörs vad poängen representerar – och vad de inte representerar
- Att exempel på användning sprids på ett transparent sätt.
- Att rätt aktörer får reda på hur poängsystem kan används för att skapa rätt incitament

5.3.4 Aktörernas roller

När det gäller stöd eller utveckling av ett poängsystem för fler typer av akvatiska miljöer rör rollfördelningen i första hand kunskapsuppbyggnad, standardisering och samordning. Ett sådant arbetssätt skulle kräva både kompetens i sakfrågor och resurser för metod- och standardutveckling. Hur och i vilken omfattning HaV eventuellt bör bidra till detta är i grunden en strategisk och resursmässig fråga för myndigheten.

Behov av kompetens och metodutveckling

Utveckling av ett poängsystem som är mer utvecklat för akvatiska miljöer kräver tillgång till limnisk- och marinekologisk expertis, samt kunskap om vilka indikatorer som är relevanta och möjliga att använda givet dagens dataläge. Här har HaV en potentiell roll som kunskapsbärare och kvalitetssäkrande part, exempelvis genom att bidra med biologisk och ekologisk kompetens till arbetsgrupper eller samverkansprocesser.

Den interna dialogen med SIS (Svenska institutet för standarder) och andra aktörer indikerar att det pågår arbete för att utveckla mer standardiserade mått för biodiversitet, där Climb, som i dag är helt frivilligt och öppet, diskuteras som en möjlig grund för ett mer formaliserat svenskt ramverk. En sådan utveckling bedöms i första hand vara en uppgift för oberoende utvecklare av poängsystem, med ansvar för metodik, definitioner och beräkningsprinciper i öppna och transparanta processer. Ett sådant arbete bedöms kräva utveckling och samverkan. Climb, som en möjlig grund för ett mer formaliserat svenskt ramverk, kan vara möjligt omkring 2027.

Behov av finansiering och långsiktighet

Utöver kompetens finns även ett behov av finansiella resurser för att möjliggöra utveckling av systemet. Intervjuerna pekar på att denna typ av systemutveckling sällan finansieras av privata aktörer i ett tidigt skede, vilket innebär att offentligt stöd ofta är en förutsättning för att arbetet ska komma till stånd. Om HaV skulle välja att bidra finansiellt till ett sådant arbete är det därför viktigt att detta ses som metod- och systemutveckling, snarare än finansiering av specifika projekt eller privata aktörer. Frågor om kostnadsnivå, resursåtgång och förväntad nytta behöver i så fall analyseras vidare.

Användning och efterfrågan på poängsystemet

Länsstyrelser och kommuner framstår som potentiella **användare och tillämpare** av ett poängsystem, exempelvis för att beskriva och kommunicera naturnytta av restaureringsåtgärder. Deras roll är i första hand att använda systemet i praktiken och bidra med återkoppling kring användbarhet. För **företag och andra privata aktörer** handlar poängsystemets funktion främst om att erbjuda ett gemensamt och trovärdigt sätt att förstå och kommunicera biodiversitetsrelaterad nytta vid frivilliga bidrag. Poängen kan fungera som ett besluts- och kommunikationsstöd.

HaV:s möjliga roll i relation till andra arbetssätt

Ett centralt vägval för HaV är hur ett eventuellt poängsystem ska förhålla sig till övriga arbetssätt i rapporten. Om ett gemensamt poängsystem etableras eller erkänns kan det exempelvis:

- användas som ett beskrivande lager i den nationella projektportalen, där projekt presenteras med förväntad biodiversitetsrelaterad nytta uttryckt i poäng,
- fungera som ett gemensamt språk i dialogen med företag som vill bidra frivilligt,
- på längre sikt även bli relevant i sammanhang där mer marknadsliknande mekanismer utvecklas, såsom naturkrediter, där ett standardiserat mått är en grundförutsättning.

Samtidigt är det viktigt att betona att det inte är HaV:s roll att ensamt fastställa vilken standard som ska gälla. En eventuell positionering kring att ett visst poängsystem ”bör användas” behöver i så fall ske genom öppna, transparenta och breda samverkansprocesser, där både myndigheter, forskningsaktörer och andra relevanta parter involveras.

5.3.5 Två möjliga spår för HaV:s bidrag till utveckling av ett poängsystem för vattenmiljöer

Det finns två huvudsakliga spår där HaV som myndighet kan bidra till utvecklingen av ett poängsystem för fler typer av akvatiska miljöer, med utgångspunkt i erfarenheter från Climb-modellen. Spåren är inte ömsesidigt uteslutande, utan kan med fördel ses som sekventiella eller parallella insatser. Detta bygger på dialog med både EcoGain samt Sis under april 2026. Kortfattat:

- Spår 1 erbjuder ett lågrisk- och kunskapsuppbyggande första steg, där HaV kan bidra tidigt till behovsanalys och inriktning.
- Spår 2 innebär ett mer resurskrävande men systempåverkande åtagande, med potential att långsiktigt stärka förutsättningarna för jämförbarhet, transparens och privat finansiering av akvatisk restaurering i Sverige.
- Ett möjligt upplägg är att inleda med spår 1 och, baserat på resultaten, gå vidare till spår 2 i form av en riktad standardiseringsinsats.

Spår 1: Förstudie – behovsanalys och förberedelse (“Climb för vattenmiljöer”)

Detta spår innebär att HaV stödjer eller deltar i en förstudie med syfte att undersöka förutsättningarna för ett mer utvecklat poängsystem för akvatiska miljöer, snarare än att omedelbart ta fram en färdig standard. Fokus ligger på att kartlägga behov, befintliga metoder och identifierade gap i en svensk kontext. Förstudien motsvarar det tidiga skede som föregick utvecklingen av Climb-modellen för landmiljöer, men med fokus på akvatiska miljöer. Arbetssättet är explorativt och kunskapsgenererande.

En sådan förstudie drivs redan i dag av privata aktörer (bland annat LKAB, Boliden, Vattenfall och Fortum), som ser ett affärsmässigt och strategiskt värde i att kunna visa konkret och jämförbar naturnytta kopplat till vattenmiljöer, särskilt i älvar och kustnära områden. HaV kan bidra genom aktivt deltagande, sakkunskap om akvatiska miljöer samt eventuell begränsad medfinansiering (i storleksordningen cirka 500 000 kr).

Förstudien väntas klar hösten 2026. Resultaten kan därefter utgöra grund för ett mer omfattande utvecklings- eller standardiseringsarbete, exempelvis enligt spår 2 nedan. Spår 1 ger HaV möjlighet att tidigt påverka problemformulering, avgränsningar och inriktning, samtidigt som risken hålls låg genom att fokus ligger på analys snarare än färdig standard.

Spår 2: Full standardisering – vidareutveckling av en nationell beräkningsstandard

Detta spår innebär ett mer ambitiöst och långsiktigt åtagande, där Hav bidrar till utvecklingen av en formell standard för beräkning av biodiversitetsnytta i vattenmiljöer, exempelvis inom ramen för SIS och i nära koppling till det pågående arbetet med en biodiversitetsstandard för landmiljöer (cirka 2026–2028).

Arbetet omfattar hela processen från behovsanalys till färdig standard, inklusive bred förankring hos myndigheter, experter och näringsliv, metodutveckling för akvatiska miljöer, framtagande av gemensamma definitioner, kriterier och beräkningsregler samt säkerställande av vetenskaplig robusthet och praktisk tillämpbarhet.

Erfarenheter från Climb-arbetet visar att denna typ av standardisering kräver flera års arbete, dedikerade resurser och finansiering i storleksordningen flera miljoner kronor (Climb uppgick till cirka 5 miljoner kronor över tre år). HaV:s roll i detta spår är i så fall mer aktiv och strukturbärande, exempelvis genom riktad medfinansiering av standardiseringsarbetet och genom att möjliggöra ett fördjupat fokus på marina miljöer, som annars riskerar att hamna i skymundan i det pågående arbetet. Ett nära samarbete med Naturvårdsverket är här centralt för att säkerställa samordning mellan land- och vattenperspektiv.

Internationella exempel, bland annat från Danmark och England, visar att myndigheters aktiva deltagande och finansiering ofta är avgörande för att beräkningsstandarder både utvecklas och får bred legitimitet i praktiken.

Tabell 8. Identifierade aktörer och deras huvudroll för att stödja/utveckla ett poängsystem.

Aktör	Huvudroll för ett poängsystem
HaV och andra berörda statliga myndigheter	Bidra till utveckling av ett poängsystem som kunskapsbärare, kvalitetssäkring av indikatorer och vid behov samordning. Kan eventuellt, efter beslut, bidra med finansiering till metodutvecklingen.
Utvecklare av poängsystem (exempelvis SIS/HaV)	Bidra som oberoende tredje part till att utveckla och förvalta metodik, definitioner och beräkningsprinciper för poängsystemet i öppna och transparenta processer (se t.ex. spår 1 och spår 2 i Kapitel 5.3.5).
Användare och tillämpare av poängsystemet (exempelvis länsstyrelser och kommuner)	Potentiella användare och tillämpare av poängsystemet, exempelvis för att beskriva och kommunicera naturnytta i restaureringsåtgärder. Kan bidra med praktisk återkoppling om användbarhet.
Företag och andra privata aktörer som efterfrågar poängsystem	Efterfråga ett gemensamt och trovärdigt sätt att förstå och kommunicera biodiversitetsrelaterad nytta vid frivilliga bidrag. Använda poäng som besluts- och kommunikationsstöd.

5.3.6 Risker och möjligheter samt nästa steg

Analysen av ett poängsystem visar att arbetssättet rymmer betydande potential, men också viktiga avvägningar som behöver hanteras för att ett sådant system ska få praktisk relevans och legitimitet. Flera av de behov som ett poängsystem adresserar såsom jämförbarhet, spårbarhet och trovärdig kommunikation av naturnytta återkommer i intervjuerna som centrala förutsättningar för att privata aktörer ska kunna engagera sig frivilligt i restaureringsåtgärder.

Systemets faktiska nytta kommer dock inte enbart att bero på den tekniska utformningen, utan även på hur det utvecklas, förankras, används och samspelar med andra arbetssätt, såsom projektportalen och eventuella framtida finansieringsmodeller. Om systemet inte är tillräckligt välutvecklat, omfattande eller konsekvent tillämpat finns risk att åtgärder som inte omfattas av systemet hamnar i skymundan, även om deras faktiska miljönytta är stor. Detta är särskilt relevant om ett poängsystem kopplas till andra arbetssätt, exempelvis en nationell projektportal, där poäng kan riskera att bli ett urvalskriterium om projekt utan poäng väljs bort trots att deras miljönytta kan vara större än liknande projekt som har poängsatts.

Nedan sammanfattas de främsta möjligheterna och riskerna med att stödja eller utveckla ett poängsystem. Därefter lyfts ett antal frågor och vägval som HaV kan behöva analysera vidare för att avgöra om, och i så fall på vilket sätt, ett sådant arbetssätt bör prioriteras och utvecklas.

Tabell 9. Övergripande möjligheter med att stödja/utveckla ett poäng- eller certifieringssystem.

Möjligheter	Beskrivning
Stärkt incitament för privata aktörer att bidra genom mätbar och jämförbar miljönytta	När åtgärder ”ger poäng” eller certifieras blir effekten lättare att förstå, jämföra och kommunicera, vilket enligt intervjuerna är avgörande för många företags möjligheter att motivera och synliggöra sitt engagemang internt och externt.
Viktigt bidrag till att uppfylla svenska och EU-rättsliga åtaganden	Privata aktörers frivilliga finansiering kan bidra till åtgärder som annars riskerar att förbli ogjorda eller utgöra en belastning på offentliga medel.

Tabell 10. Övergripande risker med att stödja/utveckla ett poäng- eller certifieringssystem.

Risker	Beskrivning
Statsstödsrisk vid selektiv utformning	Ett generellt poäng- eller certifieringssystem med öppna kriterier och oberoende kvalitetssäkring är normalt inte otillåtet statsstöd. Däremot kan risk för otillåtet statsstöd uppstå om systemet utformas så att vissa företag ges selektiva ekonomiska fördelar med offentliga medel.
Finns ännu inget poängsystem som täcker akvatiska miljöer i tillräckligt hög grad	Trots några pågående initiativ är det oklart om detta kommer att täckas, vilket skulle ha negativa konsekvenser för restaurering av dessa miljöer.
Risk för konkurrerande poängsystem/standarder	Om flera konkurrerande poängsystem utvecklas parallellt finns risk att inget etableras som ett gemensamt och allmänt accepterat sätt att beskriva restaureringsnytta.
En proxy för biodiversitet är bara ett sätt att kvantifiera naturpåverkan på	Climb och liknande poängsystem mäter bland annat habitatyta och habitatkvalitet som proxy för biodiversitet. De omfattar däremot inte exempelvis vattenkvalitet, luftkvalitet eller andra relevanta aspekter av naturen som kan behövs kvantifieras i samband med restaurering.
Risk att åtgärder utanför systemet missgynnas	Om poängsystemet inte tillämpas konsekvent finns risk att projekt utan poäng väljs bort eller undervärderas, trots hög miljönytta, särskilt om systemet kopplas till urval i exempelvis en projektportal.

Nästa steg som HaV behöver utreda vidare:

- **Val av poängsystem**
  - Även om Climb idag är det mest använda svenska exemplet finns det andra internationella alternativ att dra inspiration och lärdomar ifrån
  - Om en svensk standard tas fram (som idag ser ut att bygga på Climb) bör HaV ta ställning till om och hur myndigheten bör bidra till pågående eller framtida standardiseringsarbete, och hur finansieringsmöjligheterna för detta ser ut.
- **Undersöka behov av kvalitetssäkring och eventuell tredjepartsgranskning**
  - En viktig fråga är om ett poängsystem som används brett i dialog med företag behöver kompletteras med någon form av certifieringssystem (det som kallas för Monitoring, Reporting and Verification, eller MRV) som kvalitetssäkrar eller tredjepartsgranskar för att minska risken för att poäng tolkas eller används olika av olika aktörer. Ett certifieringssystem (jämfört med ett poängsystem) minskar risk för grönmålning men kräver mer tid och resurser att utveckla/tillämpa.
- **Koppling till kompletterande arbetssätt**
  - Undersöka hur ett eventuellt poängsystem kan förhålla sig till de andra arbetssätten, särskilt den nationella projektportalen där poäng kan användas som ett beskrivande lager.

5.4 Utred möjligheterna att etablera en fondmodell

5.4.1 Identifierad utmaning

En central utmaning är att många potentiellt kostnadseffektiva och miljömässigt viktiga åtgärder aldrig blir investeringsmogna, till följd av att finansiering saknas i de tidiga utvecklingsskedena. I dessa faser krävs resurser för förstudier, projektering och samordning, samtidigt som privat kapital ofta inte är villigt att ta den initiala risken. Avsaknaden av tidig finansiering innebär att många projekt inte utvecklas vidare trots stor potential.

Intervjuerna och genomgången av relevant litteratur pekar på ett behov av mer strukturerade mekanismer för att samla in och styra frivilliga, storskaliga privata bidrag till restaureringsåtgärder. Fler aktörer lyfter att fondlösningar redan används, eller prövas, i olika sammanhang för att samla och styra resurser till naturåtgärder. Exempel som nämns i intervjuerna spänner från fondliknande blandade finansieringslösningar[15] till etablerade naturfonder i Norden och internationellt, liksom vattenfonder i bland annat Latinamerika.

Ett gemensamt drag i dessa exempel är att fonder används för att aggregera resurser, skapa förutsägbarhet och möjliggöra finansiering som sträcker sig bortom enskilda projekt. Intervjun med Green Finance Institute (GFI) betonar särskilt fonders roll i att samla kapital och möjliggöra insatser i tidiga skeden, där osäkerheten är hög men där rätt insatser kan vara avgörande för om projekt överhuvudtaget utvecklas vidare. Samtidigt lyfts vikten av tydlig extern förvaltning och avgränsning för att hantera juridiska frågor och säkerställa legitimitet.

Mot denna bakgrund lyfts i intervjuerna en fondmodell som ett sätt att samla och strukturera privata bidrag i större skala. Antingen genom frivilliga bidrag, som ett villkor för att få bedriva viss verksamhet, eller via konsumenterna, men förvaltad av HaV eller någon annan offentlig aktör. En sådan fond skulle kunna bidra till ökad förutsägbarhet och tillgång till fleråriga resurser för restaurering, skydd och hållbart nyttjande av den akvatiska miljön. Därmed kan den också möjliggöra långsiktig planering samt genomförande av större och mer sammanhängande miljöinsatser, som annars är svåra att realisera inom ramen för projektvis och kortsiktig finansiering.

5.4.1 Liknande exempel

I arbetet har flera internationella fond- och fondliknande modeller identifierats som på olika sätt mobiliserar privata medel för natur- och miljöåtgärder. Dessa modeller skiljer sig åt i fråga om hur pengar kommer in i fonden, hur de förvaltas och hur de sedan fördelas. De flesta har utvecklats för att lösa specifika nationella behov, exempelvis branschsamverkan, reglerad kompensation eller strukturer för att hantera stora havsbaserade investeringar, och är därför kanske inte direkt överförbara till svensk kontext. Däremot illustrerar de olika sätt för hur en fond kan fungera, och vilka delar som är relevanta för en fondmodell i Sverige.

The Nature Conservancy – Water Funds

The Nature Conservancy (TNC) har internationellt utvecklat så kallade Water Funds, som är en styrnings- och finansieringsmodell snarare än en enskild fond. Modellen bygger på att offentliga

[15] Se kapitel 3.1 för en förklaring över begreppet ”blandade finansieringslösningar”

aktörer, företag och andra intressenter bidrar ekonomiskt till gemensamma fonder som finansierar åtgärder för att långsiktigt säkra vattenkvalitet och vattenresurser i specifika avrinningsområden. *Vattenfonderna används i ett stort antal länder och syftar bland annat till att samla frivilliga bidrag från flera aktörer, finansiera förebyggande och restaurerande åtgärder uppströms och att minska framtida kostnader för vattenrening och vattenbrist.*

Dankort Øremærket – Danmark

Dankort Øremærket är ett nationellt partnerskap mellan Dankort och Den Danske Naturfond och utgör ett exempel på hur mycket små bidrag kan mobiliseras i stor skala via ett befintligt betalningssystem. För varje transaktion som genomförs med Dankort doneras ett öre till Naturfonden, vilket innebär att alla användare indirekt bidrar till naturvård utan att behöva fatta ett aktivt beslut vid varje tillfälle. Modellen bygger på stark nationell förankring, hög trovärdighet och låg tröskel för deltagande, och medlen används till förvärv och restaurering av naturområden i Danmark. *Exemplet visar hur vardagliga ekonomiska flöden kan användas för att skapa bred och stabil privat finansiering av naturvård när insamlingen är enkel och transparent, men frivillig.*

Vattenkraftens Miljöfond

Vattenkraftens Miljöfond är en branschgemensam fond som finansierar miljöåtgärder kopplade till omprövning av vattenkraft enligt den nationella planen för moderna miljövillkor. Fonden finansieras av vattenkraftsbolagen själva och används för att täcka stora delar av kostnaderna för utredningar, tillståndsprocesser, genomförande av åtgärder samt i vissa fall produktionsförluster. Fondens syfte är att möjliggöra genomförandet av lagstadgade miljökrav på ett samordnat och förutsägbart sätt. *Exemplet illustrerar en fondlösning som främst fungerar som ett genomförande- och utjämningsinstrument inom ett tydligt reglerat system, snarare än som frivillig mobilisering av kapital.*

Danska vindkraftsmodellen

Danska vindkraftsmodellen är inte en enda fond i formell mening, utan ett lagstadgat system och utgör ett relevant exempel på hur ekonomiska flöden kan organiseras i samband med stora infrastruktursatsningar. I Danmark krävs att vindkraftsägaren internaliserar nästan alla lokala och projekt-specifika kostnader. Staten bidrar främst genom planering, elnät, systemstabilitet och i vissa fall elprisstöd – inte genom att finansiera själva vindkraftverket. Vindkraftsägaren står vanligtvis för kostnaden för vindkraftsprojektet, inklusive de lagstadgade ersättningarna (kompensation). Energistyrelsen är en statlig myndighet i Danmark som fastställer vilka projekt som omfattas, beräknar bidragets storlek enligt lag och övervakar att vindkraftsägaren betalar rätt belopp i tid. Styrelsen kan även ingripa vid utebliven eller felaktig betalning. Det är Energistyrelsen som har ansvar för att pengarna som har betalats in tilldelas de berörda kommunerna, medan kommunerna beslutar om vilka lokala projekt som ska finansieras. *Modellen syftar främst till att skapa lokal acceptans och rättvis fördelning av kostnader och nyttor, och bygger på obligatoriska betalningar snarare än frivilliga bidrag*

Havsbaserad vindkraft i Storbritannien

Marine Recovery Fund (MRF) är en brittisk statlig fond som används för att leverera strategisk miljökompensation i havsmiljön, med särskilt fokus på marina skyddade områden (Marine Protected Areas, MPAs), kopplat till utbyggnaden av havsbaserad vindkraft. Fonden gör det

möjligt för utvecklare av havsbaserad vindkraft att frivilligt betala in medel till en gemensam fond, i stället för att själva utforma och genomföra projektspecifika kompensationsåtgärder. Syftet är både att stärka skyddet av den marina miljön och att påskynda tillståndsprocesser för havsbaserad vindkraft genom mer effektiva, storskaliga och strategiska kompensationslösningar. Det övergripande ansvaret och styrningen av MRF ligger hos Defra, vilket innebär att fonden är statligt förvaltad men själva genomförandet av åtgärderna sker via upphandlade operatörer. MRF illustrerar hur regulatoriska krav kan mobilisera privata finansiella resurser till naturvård, genom att företag behöver bidra ekonomiskt för att kunna erhålla tillstånd. På så sätt ökar både skalan och effektiviteten i privatfinansierad naturvård. *Samtidigt är det viktigt att notera att fonden i sig inte är utformad för att attrahera frivilligt, riskbärande privat kapital, utan främst fungerar som ett regelbaserat omfördelnings- och samordningsinstrument.*

Tysk havsbaserad vindkraft

I Tyskland genererar statliga auktioner för havsbaserad vindkraft intäkter och avgifter som delvis öronmärks för natur- och fiskerirelaterade åtgärder. Dessa medel kanaliseras till en fondlösning som i flera avseenden liknar Storbritanniens Marine Recovery Fund. Staten har ett tydligt ansvar för styrning och tillsyn, bland annat genom att godkänna åtgärdsplaner samt säkerställa att beslutade åtgärder finansieras och genomförs. Kostnaderna för miljöprojekten bärs av vindkraftsägarna och kan omfatta exempelvis miljöutredningar, kompensationsåtgärder, restaurering samt uppföljning och övervakning. *I likhet med MRF kan den tyska modellen därmed bidra till ett stabilt och långsiktigt finansieringsflöde för naturrestaurering, genom regulatoriska krav kopplade till utbyggnaden av energisystemet. Däremot är modellen inte utformad för att attrahera frivilligt privat kapital.*

Fisheries Improvement Fund

Intervjun med Green Finance Institute (GFI) lyfter fram ett illustrativt exempel från den marina miljön i Chile, som nu också har inspirerat liknande initiativ världen över. **Fisheries Improvement Fund (FIF)** är en innovativ finansieringsmodell som etablerades 2023 och har utvecklats av WWF i samarbete med Finance Earth och Green Finance Institute, inom ramen för initiativet *Revenues for Nature*. Modellens kärna består av tre huvudsakliga komponenter: (1) **förskottsfinansiering**, där en fond erbjuder kapital för att täcka kostnader för förbättringar inom fiske och marin naturvård; (2) **avgifter**, där företag i seafood-värdekedjan – såsom importörer, processorer, varumärken och detaljhandlare – betalar avgifter utifrån köpta volymer fisk. Dessa avgifter används för att löpande återbetala investeringen, inklusive ränta; (3) **åtgärder på plats**, vilket säkerställer att medlen används till konkreta och lokala förbättringar inom värdekedjan, exempelvis mer hållbara fiskemetoder och redskap, minskad bifångst samt restaurering av marina habitat. *Till skillnad från regleringsbaserade krav på kompensation för förluster – som i exemplen ovan – bygger FIF på att företag vars intäkter är direkt beroende av marina ekosystems hälsa och kvalitet gemensamt mobiliserar kapital för att stärka motståndskraften i sina egna verksamheter. Detta tillvägagångssätt är samtidigt mer effektivt än att försöka engagera ett stort antal enskilda företag genom separata och ofta komplexa avtalslösningar för finansiering av restaureringsinsatser.*

Baltic Sea Action Plan (BSAP)

Baltic Sea Action Plan Fund (BSAP-fonden) gynnar åtgärdsnära miljöprojekt som minskar människans påverkan på Östersjön och bidrar till god ekologisk status, särskilt inom övergödning,

biodiversitet, miljögifter och hållbara havsaktiviteter. Förvaltning av fonden sker genom NEFCO (Nordic Environment Finance Corporation) och NIB (Nordiska investeringsbanken). BSAP-fonden ger bidrag som normalt täcker upp till ca 50 % av projektkostnaderna. De bidragsmedel som BSAP-fonden delar ut kommer inte från privata källor utan huvudsakligen från nationella statliga budgetmedel från Sverige och Finland.

De första stegen (idé, förberedelse, test och pilot) finansieras med statliga medel för att ett projekt senare ska kunna byggas ut i större skala med annan finansiering. Vilka projekt det är som har fått statlig tidig finansiering framgår av BSAP-fondens offentliga utlysningar, beslut, projektlistor och rapporter. Detta ger investerare insyn i testade, verifierade projekt som är redo för vidare privat finansiering. Den del av projektet som färdigställts genom tidig finansiering används för att visa att teknik, affärsmodell och miljöeffekt fungerar. När resultaten är dokumenterade (tekniskt, ekonomiskt och juridiskt) blir projekten attraktiva för privata finansiärer.

Syftet med fonden är inte att den ska finansiera hela slutlösningen, utan att 1) sätta igång projekt som annars inte blivit av, 2) bevisa att lösningar för Östersjön fungerar, 3) fungera som hävarm (katalysator) för betydligt större investeringar senare. Resterande del av projektkostnaderna ska täckas genom samfinansiering vilket kan bestå av: egna medel från projektägaren, privata investeringar, kommunala eller regionala medel, andra EU- eller internationella fonder.

Sammanfattande jämförelse

Sammantaget visar exemplen två huvudsakliga logiker för fond- och fondliknande lösningar. Dels frivillig och kollektiv mobilisering av privata medel genom enkla och förtroendeskapande mekanismer, dels starkt reglerade modeller där finansiering kopplas till nyttjanderätter eller tillstånd. Jämfört med förhållandena i Sverige är skillnaderna i ägande, rättsliga ramar och institutionell organisering betydande, vilket försvårar direkt överföring av flera modeller. Samtidigt ger exemplen värdefulla insikter om hur olika utformningar kan påverka möjligheten att mobilisera privat kapital för naturrestaurering i större skala. Dessutom visar detta hur viktigt det är att företagen själva inser behovet av att bygga ökad resiliens genom naturrestaurering, och därmed också vikten av dialog och samarbete mellan företag och andra aktörer i värdekedjan (se ”*Fisheries Improvement Fund*)”.

5.4.2 Utformning

Utformningen av en fondmodell behöver ta hänsyn till flera aspekter som framkommit i intervjuerna och i de internationella exemplen. Nedan redogörs för några av de centrala områden som intervjuerna pekar ut som särskilt viktiga.

Finansiering av fonden

Hur en fond finansieras är en viktig utformningsfråga. Internationella exempel visar att fonder för natur- och miljöåtgärder kan finansieras genom olika logiker, från frivillig mobilisering av privata medel till mer reglerade modeller kopplade till tillstånd, nyttjanderätter eller branschansvar. I vissa fall kombineras privata bidrag med offentliga medel, särskilt i uppstarts- eller utvecklingsfaser där risknivån är hög och behovet av förtroendeskapande insatser är stort.

De exempel som beskrivits i rapporten illustrerar denna bredd: från frivilliga bidrag från företag och konsumenterna (TNC ”water funds” och Dankort) till branschgemensam finansiering (Vattenkraftens Miljöfond), till lagstadgade betalningsmodeller där privata aktörer åläggs att bidra

ekonomiskt (Danska och UK vindkraftsmodellen). Sammantaget visar exemplen att valet av finansieringsmodell har stor betydelse för fondens stabilitet, styrbarhet och långsiktiga ambitionsnivå. Det är viktig att påpeka både för- och nackdelar med frivillig finansiering.

Frivillig finansiering – fördelar

En fond som bygger på frivillig finansiering kan ha flera styrkor. En central fördel är att risken för motstånd från företag och andra aktörer ofta är lägre när deltagandet upplevs som ett eget val snarare än ett krav. Bidraget kan därmed ses som ett uttryck för ansvar och engagemang, snarare än som en påtvingad kostnad. Frivillig finansiering innebär också generellt lägre juridisk komplexitet eftersom modellen ofta kan etableras inom befintliga regelverk utan behov av ny lagstiftning eller förordningar, vilket i sin tur minskar risken för rättsliga invändningar.

Vidare kan frivilliga bidragsgivare vara mer engagerade i uppföljning och resultat, vilket kan bidra till ökad transparens och tydligare fokus på effekter. En frivillig fondmodell kan även ge större flexibilitet i urval och stödformer, vilket kan vara en fördel i tidiga skeden eller i mer innovativa sammanhang.

Frivillig finansiering - nackdelar

Samtidigt är frivillig finansiering förknippad med betydande utmaningar. Intäkterna kan variera kraftigt över tid och det saknas ofta garanti för långsiktig och stabil finansiering. Vid förändrade ekonomiska förutsättningar eller ändrade prioriteringar hos bidragsgivare kan fonden snabbt tappa resurser, vilket försvårare långsiktig planering.

Det finns också en risk att frivilliga bidrag inte räcker till för åtgärder som kräver betydande resurser, samordning och långsiktighet och inte heller för återställande av natur som planeras och genomförs i stor skala så att hela ekologiska system fungerar tillsammans. När finansiering är frivillig kan detta medföra att endast vissa aktörer bidrar medan andra bara drar nytta av resultaten utan att bidra, så kallat snålskjutsproblem.

Det kan även vara svårare att styra medlen dit behoven är som störst vilket kan leda till kompromisser för att tillmötesgå bidragsgivarnas preferenser. Det kan finnas risk att projekt väljs utifrån ”vad som lockar pengar” snarare än miljönytta. Det kan också finnas förväntningar på snabba och synliga resultat, vilket inte alltid är förenligt med naturrestaureringens tidsramar. Om fonden inte är tydligt utformad kan företag använda deltagande främst för varumärkesnytta, snarare än för faktisk miljönytta.

Fondens syfte

Oavsett hur en fond finansieras är den mest avgörande frågan vad fonden ska användas till. Fondens syfte påverkar vilka typer av åtgärder som kan stödjas, vilken roll privata aktörer kan ha och vilken typ av statlig medverkan som krävs.

I den fortsatta analysen görs därför en åtskillnad mellan två huvudsakliga inriktningar för en fondmodell. Den första har fokus på att stärka tidiga skeden och projektberedskap, medan den andra inriktningen avser fonder som används för att finansiera genomförandet av hela restaurerings- eller skyddsåtgärder. Dessa inriktningar kan i teorin kombineras, men innebär i praktiken olika roller för fonden och olika förutsättningar för privat finansiering

Fond med fokus på tidiga skeden och förprojektering

En fond med fokus på tidiga skeden syftar till att hantera den brist på projektberedskap som i dag begränsar genomförandet av naturvårdsåtgärder i Sverige. Många potentiellt angelägna

restaureringsinsatser når aldrig ett stadium där de kan genomföras, eftersom det saknas resurser för förstudier, baslinjemätningar, lokalisering av lämpliga åtgärdsytor, teknisk utformning och tydliggörande av ekologisk nytta.

Intervjun med GFI bekräftar detta som en central systemutmaning även i ett internationellt perspektiv. GFI betonar att det krävs insatser i tidiga skeden för att göra åtgärder begripliga, trovärdiga och möjliga att utvärdera. Utan sådana förberedande steg saknas förutsättningar för någon form av extern finansiering att komma in.

I detta sammanhang handlar fondens syfte inte om att långsiktigt finansiera restaurering, utan om att minska osäkerhet och risk genom att ta fram besluts- och investeringsunderlag. En fond med detta fokus kan användas för att bygga en sammanhållen pipeline av projekt som är investeringsredo för att skapa förutsättningar för att attrahera frivilligt, riskbärande privat kapital (möjligtvis genom en miljömarknad). Genom att tydliggöra vad åtgärderna innebär och vilken nytta de förväntas ge skapas bättre förutsättningar för dialog med privata aktörer i ett senare skede.

Fonden kan då fungera som ett möjliggörande verktyg snarare än som ett genomförandeinstrument, och kan ses som ett komplement till snarare än en ersättning för andra former av finansiering.

Fond som finansierar genomförande av hela åtgärder

En alternativ inriktning är att fonden används för att finansiera genomförandet av restaurerings-, skydds- eller förvaltningsåtgärder i sin helhet. I denna typ av modell är fondens huvudfunktion att möjliggöra faktiska miljöinsatser på plats, snarare än att utveckla projekt inför framtida finansiering.

Exempel på detta finns både i Sverige och internationellt, såsom Vattenkraftens Miljöfond, där fonden används för att samordna och finansiera åtgärder inom ramen för ett tydligt regelverk. Denna typ av fond kan möjliggöra större och mer sammanhängande insatser och bidra till långsiktig planering, men ställer samtidigt höga krav på stabilitet, styrning och ansvarsfördelning.

Fondmodeller som finansierar hela åtgärder är ofta beroende av förutsägbara och långsiktiga finansieringsflöden. Erfarenheter från både intervjuer och internationella exempel indikerar att detta är svårt att uppnå enbart genom frivillig finansiering, särskilt när åtgärder ska genomföras i större skala eller över längre tidsperioder. Därför är denna typ av fond i praktiken ofta kopplad till branschgemensamma lösningar, reglerade avgifter eller andra strukturer som ger stabilitet över tid. För en fond med detta syfte blir frågor om prioritering, rättssäkerhet och uppföljning särskilt centrala, liksom hur fonden förhåller sig till befintliga offentliga åtaganden och ansvar.

Förvaltning, struktur och styrning av fonden

Oavsett fondens syfte är frågor om förvaltning och styrning avgörande för fondens legitimitet, effektivitet och långsiktiga funktion. En tydlig och transparent styrning är särskilt viktig när fonden involverar privata bidrag, eftersom förtroendet för hur medel används har stor betydelse för både deltagande och fortsatt engagemang. En central utgångspunkt är att fondmedel behöver vara tydligt avgränsade till fondens ändamål och inte kunna användas för att ersätta ordinarie offentliga åtaganden. Klara ramar för vad medel får användas till, vilka typer av åtgärder som kan finansieras och hur prioriteringar görs är därför nödvändiga, oavsett om fonden är inriktad på tidiga skeden eller genomförande av hela åtgärder.

En annan aspekt rör tidsanvändningen av fondmedel. Erfarenheter från internationella fondlösningar pekar på vikten av att medel inte ackumuleras utan faktisk användning under lång tid. Tydliga principer för när och hur medel ska komma till användning kan bidra till att säkerställa att fonden leder till konkreta miljöåtgärder snarare än att bli ett administrativt mellanlager.

Slutligen är uppföljning och redovisning centrala delar av fondens styrning. Regelbunden och transparent rapportering om vilka typer av åtgärder som finansieras, hur medel fördelas och vilka övergripande mål fonden bidrar till är viktig både för legitimiteten gentemot privata bidragsgivare och för ansvarstagandet gentemot allmänheten. Detta är särskilt relevant för fondmodeller som bygger på frivillig finansiering, där förtroende och tydlighet är avgörande för fortsatt deltagande.

Aktiv kommunikation och synliggörande

För att en fondmodell ska fungera i praktiken krävs att relevanta aktörer känner till att fonden finns, förstår dess syfte och upplever att den är legitim och förutsägbar. Behovet av aktiv kommunikation är särskilt stort om fonden helt eller delvis bygger på frivilliga bidrag, eftersom deltagandet i sådana fall inte drivs av reglering eller formella krav. Kommunikationen behöver tydliggöra vad fonden ska användas till, hur medel förvaltas samt hur fonden förhåller sig till andra arbetssätt, såsom projektportaler eller system för att beskriva naturnytta. En samlad och konsekvent kommunikation kan bidra till att minska osäkerhet och stärka förtroendet för fonden.

5.4.3 Aktörernas roller

Aktörernas roller i en fondmodell beror i hög grad på hur fonden är utformad och vilket syfte den har. Roller och ansvar kan därför skilja sig åt beroende på om fonden främst ska stödja tidiga skeden och projektutveckling, eller om den ska användas för att finansiera genomförandet av konkreta åtgärder. Tabellen nedan ger en översiktlig indikation på hur ansvar och roller kan fördelas mellan de olika aktörerna i en sådan fondmodell.

Tabell 11. Identifierade aktörer och deras huvudroll för en fondmodell.

Aktör	Huvudroll för en fondmodell
HaV / andra statliga myndigheter	Övergripande ansvar för fondens utformning och legitimitet snarare än att ha operativt ansvar för åtgärdernas genomförande. Exempelvis fastställer fondens syfte, ramar och kriterier, förvaltar fonden administrativt och rättsligt samt säkerställer transparens, neutralitet och uppföljning av att fondmedel används enligt syfte.
Produkt- och projektutvecklare	Ansvarar för att genomföra åtgärder och projekt. Beroende på fondens utformning kan detta omfatta förstudier, baslinjemätningar, ekologiska analyser, aggregering av markägare och projekt samt att tydliggöra kopplingen mellan naturåtgärder och ekonomisk nytta.
Privata bidragsgivare	Bidrar med privat kapital till fonden antigen i form av frivillig privat kapital, konsumenternas bidrag och/eller tvingande bidrag genom regulatoriska krav.

5.4.4 Risker och möjligheter samt nästa steg

Arbetet med att analysera en fondmodell har visat att det internationellt finns många exempel på fonder som på relativt enkla sätt samlar in privata medel för naturvårdsåtgärder. Exempelvis finns modeller där små belopp samlas in via befintliga betalningssystem, där branscher gemensamt avsätter medel, eller där finansiering kopplas direkt till nyttjanderätter och tillstånd. Dessa exempel illustrerar att fondlösningar kan utformas på flera olika sätt och med olika ambitionsnivåer.

Samtidigt bygger många av dessa lösningar på nationella förutsättningar som skiljer sig från den svenska kontexten. Skillnader i rättsliga ramar, ägarförhållanden, ansvarsfördelning mellan stat och marknad samt graden av reglering gör att flera internationella fondmodeller inte är direkt överförbara till Sverige. Det gäller exempelvis modeller som bygger på statligt ägande av stora naturresurser och långtgående lagstadgade betalningsskyldigheter (se till exempel havsbaserad vindkraft).

Detta innebär dock inte att de fondmodellerna saknar relevans för svensk kontext. Tvärtom visar exemplen att det finns olika funktionella logiker för hur en fond kan användas, även om den konkreta utformningen behöver anpassas. En fond kan exempelvis fungera som ett sätt att samla och strukturera frivilliga privata bidrag, som ett verktyg för att möjliggöra tidiga skeden och projektutveckling, eller som ett genomförandeinstrument i mer reglerade sammanhang. Analysen har därför fokuserat på fondmodellen som ett övergripande arbetssätt, snarare än på enskilda tekniska lösningar eller fondkonstruktion.

Mot denna bakgrund sammanfattar tabellerna nedan de övergripande möjligheter och risker som identifierats med att arbeta med en fondmodell. Hur de faller ut i praktiken beror i hög grad på vilka vägval som görs avseende fondens syfte, finansiering och styrning.

Därutöver lyfts ett antal frågor och strategiska vägval som HaV kan behöva analysera vidare för att avgöra om, och i så fall på vilket sätt, ett fondbaserat arbetssätt bör prioriteras, utformas och utvecklas inom ramen för myndighetens uppdrag och resurser.

Tabell 12. Övergripande möjligheter med att etablera en fondmodell.

Möjligheter	Beskrivning
Samlad och legitim struktur för privata bidrag	En fond kan fungera som ett gemensamt och trovärdigt ramverk för privata bidrag, vilket kan sänka trösklarna för engagemang jämfört med enskilda projektlösningar.
Kan möjliggöra strategisk och långsiktig prioritering	Genom en fond kan medel styras utifrån övergripande mål och behov snarare än tillfälliga initiativ, vilket skapar bättre förutsättningar för samordning och långsiktighet.
Kan komplettera befintliga arbetssätt	En fondmodell kan fungera som ett komplement till exempelvis projektportaler och system för att beskriva naturnytta, och bidra till att skapa ett mer sammanhållet system av arbetssätt.

Tabell 13. Övergripande risker med att etablera en fondmodell.

Risker	Beskrivning
Otydligt syfte och spretig användning	Om fondens syfte inte är tydligt avgränsat finns risk för att medel sprids över alltför många typer av insatser, vilket kan minska fondens effekt och legitimitet.
Begränsad räckvidd i förhållande till behoven	Särskilt fonder som bygger på frivillig finansiering kan få en begränsad omfattning i relation till de stora restaureringsbehov som finns, vilket kan skapa förväntansgap.
Bristande tydlighet och transparens	Om styrning, prioritering och uppföljning inte är tydligt utformade finns risk att fondens roll och användning ifrågasätts, vilket kan minska viljan att bidra och försvåra fondens långsiktiga funktion.

Nästa steg som HaV behöver utreda vidare:

Mot bakgrund av de identifierade möjligheterna och riskerna kan HaV behöva analysera ett antal frågor innan ett fondbaserat arbetssätt eventuellt kan utvecklas eller prioriteras. Bland annat:

- Vilket huvudsakligt syfte en fond ska ha (exempelvis stöd till tidiga skeden eller finansiering av genomförande)
- Hur fonden bör positioneras i relation till befintliga styrmedel och arbetssätt
- Vilken ambitionsnivå som är realistisk i förhållande till HaV:s mandat och resurser
- Vilken roll HaV bör ta avseende styrning, förvaltning och samverkan med andra aktörer
- Vem som ska avgöra utbetalningar från fonden till åtgärder/projekt.

5.5 Naturkrediter

Även om detta arbetssätt inte analyseras lika ingående som övriga i rapporten, bedöms det vara viktigt för HaV att ha grundläggande kännedom och beredskap kring utvecklingen av naturkrediter. Flera intervjuer understryker att EU:s arbete med frivilliga naturkrediter sannolikt kommer att bli betydelsefullt för både myndigheter och marknadsaktörer, oavsett om enskilda myndigheter aktivt väljer att använda sådana mekanismer.

WSP har därför föreslagit att HaV bör följa utvecklingen och ha en översiktlig förståelse för hur ett framtida naturkreditsystem kan påverka svensk vattenförvaltning och förutsättningarna för privat finansiering. Fokus för detta avsnitt är inte att föreslå naturkrediter som ett nytt arbetssätt för HaV, utan att belysa vad som är på gång idag och hur myndigheten kan behöva förhålla sig till ett sådant system, om och när det blir aktuellt i Sverige. Avsnittet ska därmed ses som en lättare omvärlds- och beredskapsanalys, snarare än som ett konkret handlingsförslag.

5.5.1 Bakgrund

En *naturkredit* representerar en kvantifierad och mätbar förbättring av en eller flera aspekter av naturen, exempelvis livsmiljöer (habitat), jordar, ekosystemfunktioner eller vatten. Förbättringen kan till exempel avse ökad vattenkvalitet eller andra ekosystemtjänster, restaurering, minskad förlust av, eller hot mot, biologiskt värdefulla områden. En naturkredit kan även utgöra en

biodiversitetskredit, som mer avgränsat fokuserar på förbättring eller skydd av ett specifikt habitat och/eller en art av särskilt bevarandeintresse.[16]

Naturkrediter behöver inte nödvändigtvis omsättas på en marknad. Samtidigt kan paketering av naturkrediter i certifierade produkter och handel på en marknad med flera köpare och säljare medföra två centrala fördelar. För det första möjliggörs en uppskalning av privat finansiering i en omfattning som nuvarande offentliga och filantropiska insatser har svårt att uppnå. För det andra skapas tydligare ekonomiska incitament för markägare att investera i naturvård och restaurering, jämfört med dagens situation där markägare ofta upplever att de ”bestraffas” genom restriktiva markanvändningskrav när känslig eller hotad natur identifieras på deras mark.

Utvecklingen av en marknad för naturkrediter är dock förenad med flera utmaningar. Dessa omfattar bland annat **mätbarhet** (vad som ska mätas och hur), **integritet och trovärdighet** (vilka skyddsmekanismer som krävs för att minska risken för grönmålning och skydda både köpare och säljare), **tidpunkt för leverans** (hur och när det fastställs att krediter verkligen har levererats och kan ”annulleras” i ett register för att undvika dubbelräkning), samt **långsiktigt underhåll och uppföljning** (hur avtal om markanvändning kan säkerställa löpande skötsel och övervakning för att garantera bestående ekologiska resultat). Många av dessa utmaningar adresseras i dag genom marknadsstandarder och vägledande principer, exempelvis de så kallade High-Level Principles (HLPs)[17], och prövas i praktiken genom olika pilotinitiativ.

Naturkrediter har potential att attrahera mer privat finansiering till naturrestaurering och kan användas på olika sätt av företag och andra organisationer. Användningsområden inkluderar exempelvis: filantropiska bidrag till globala mål om en naturpositiv utveckling[18]; hantering av påverkan i företags värdekedjor genom kompensations- eller minimeringsåtgärder (ofta benämnt *insetting*, i kontrast till *offsetting* som avser åtgärder utanför den egna värdekedjan); stöd till utveckling av nya eller mer hållbara produkter, där investeringar i naturkrediter kan bidra till en tydligare miljöprofil; samt som ett verktyg för att omsätta strategier i praktisk handling, exempelvis genom genomförande av biodiversitetsstrategier eller redovisning av investeringar i natur.

Trots dessa etablerade användningsområden är efterfrågan från köpare i dagsläget fortsatt begränsad, vilket utgör en av de största utmaningarna för utvecklingen av marknader för naturkrediter. Intresset från markägare och andra potentiella leverantörer av naturkrediter har däremot varit förhållandevis starkt.

5.5.2 Exempel i Sverige

Sverige saknar i dagsläget etablerade marknader för natur- eller biodiversitetskrediter och det är därför svårt att bedöma potential storlek på en marknad. Som en jämförelsepunkt bedömer Scottish Government (2023) att naturkapitalmarknader i Storbritannien kan vara värda 760 miljoner GBP per år till 2030. Samtidigt finns flera erfarenheter från pilotinitiativ i Norden där privat medfinansiering av naturåtgärder har testats i praktiken. Dessa initiativ kan ses som tidiga

[16] Till skillnad från naturkrediter representerar en **koldioxidkredit** en metrisk ton koldioxid (CO_2), eller koldioxidekvivalent, som har reducerats eller avlägsnats från atmosfären. Sådana krediter kan exempelvis genereras genom projekt inom förnybar energi, återbeskogning eller teknik för koldioxidinfångning.

[17] High-Level Principles for the Biodiversity Credit Market | World Economic Forum

[18] The Nature Positive Initiative

byggstenar i utvecklingen av framtida kredit- eller marknadsbaserade system för natur och biologisk mångfald. Exempel på sådana erfarenheter är:

- **Swedbank** köpte 2024 den första biodiversitetskrediten i Norden. Förvärvet gjordes i första hand av strategiska och lärande skäl, med syfte att bidra till metodutveckling och förståelse för hur biodiversitetskrediter kan fungera i en svensk kontext, snarare än för att kompensera egen påverkan eller generera finansiell avkastning. [19]

- **Swedish Biocredit Alliance (SBA)** är en organisation som aktivt arbetar med att utveckla standarder och styrningsmodeller för biokrediter. SBA har genomfört flera pilotprojekt där faktiska transaktioner mellan markägare och köpare har genomförts. Organisationen har även tagit fram ett webbaserat register för biokrediter, som tillhandahålls av en oberoende tredje part (Treebula[20]).

- **Nordic Nature Market Initiative (NNMI)** är en nyligen etablerad nordisk icke-statlig organisation med fokus på att utveckla och samordna marknader för natur- och biodiversitetskrediter i Norden.

- **Nordea** har offentligt redogjort[21] för sitt perspektiv på naturkrediter och beskriver dem som ett potentiellt lovande, men fortfarande omoget, marknadsinstrument. Banken är positiv till marknadens långsiktiga potential och vill bidra till dess utveckling, men bedömer att de kommersiella möjligheterna i nuläget är begränsade till följd av svag efterfrågan och outvecklade marknadsramar.

- I **december 2025** arrangerades ett nordiskt webbinarium[22] som gav en introduktion till vad naturkrediter är, belyste centrala policydrivkrafter samt diskuterade vad dessa innebär för företag och investerare. Webbinariet gav även praktiska exempel och perspektiv från aktörer som i praktiken utforskar användning av naturkrediter.

5.5.3 Drivkrafter bakom naturkrediter

I Sverige drivs utvecklingen av naturkrediter i dag främst av risk-, policy- och lärandelogik, snarare än av ett moget marknadsdrivet köpartryck. Utvecklingen är därför i nuläget experimentell och institutionellt orienterad, med fokus på pilotprojekt, standardutveckling och dialog – snarare än volymmarknad. De största drivkrafterna för naturkrediter i Sverige är:

- **Naturrelaterade risker i näringslivet**. Företag och finansiella aktörer blir alltmer medvetna om hur förlust av biologisk mångfald påverkar affärsrisker, leveranskedjor och långsiktig konkurrenskraft. Naturkrediter ses som ett möjligt verktyg för att hantera och minska sådana naturrelaterade risker, särskilt inom jord- och skogsbruk, fastigheter, livsmedel och finans. (Se även slutsatser i kapitel 6).
- **Policyramverk som påverkar Sverige indirekt**. Förutom Globala ramverk som till exempel Global BIodiversity Framework är det EU:s naturrestaureringsförordning samt rapporteringsramverk som CSRD och TNFD har EU-kommissionens Roadmap on Nature

[19] Biodiversity | Swedbank

[20] Treebula - Våra projekt

[21] Nature credits – Nordea's perspectives on an evolving market | Nordea

[22] Nature Credits: Understanding their value for business and nature - UN Global Compact Network Sweden

Credits (2025)[23] blivit en särskilt viktig drivkraft. EU:s färdplan syftar till att skapa gemensamma principer, definitioner och kvalitetskrav för frivilliga naturkrediter inom EU vilket signalerar en tydlig politisk inriktning mot att på sikt möjliggöra mer harmoniserade och skalbara marknader för naturkrediter i Europa. För svenska aktör och myndigheter innebär färdplanen både ett ökat incitament och ett ansvar att redan nu förbereda sig för framtida användning av naturkrediter, exempelvis genom pilotprojekt, metodutveckling och lärande.

- **Tidiga pilotprojekt och lärande initiativ** så som Swedbanks köp av biodiversitetskrediter och Swedish Biocredit Alliance's demonstrationsprojekt
- **Markägares behov av nya intäktsmodeller** särskilt inom skogs- och jordbruk som gör det ekonomiskt attraktivt att bevara och restaurera naturvärden.
- **Finansiella aktörers långsiktiga strategi snarare än kortsiktig efterfrågan**, se till exempel Nordeas uttalande.
- **Behov av skalbara finansieringslösningar** för att täcka "gapet" mellan det investeringsbehov som krävs för att nå uppsatta naturrestaureringsmål och de finansiella resurser som faktiskt finns tillgängliga för att genomföra dessa åtgärder.

5.5.4 HaV:s roll i en framtida marknad kopplad till naturkrediter

Som en myndighet har HaV en viktig roll i en växande men fortsatt osäker marknad för naturkrediter. Om utvecklingen fortsätter mot en EU-naturkreditmarknad bör HaV fokusera på att skapa trygghet, riktning och lärande snarare än att försöka uppnå en viss volym av transaktioner, eller stimulera en minimum-efterfrågan för krediter.

I ett tidigt skede handlar det om möjliggörande, vägledande och skyddande genom att till exempel fokusera på följande:

- **Sätta ramar för kvalitet och integritet och därmed minska risken för grönmålning.** HaV bör tydliggöra **grundläggande krav på miljöintegritet**: *viktiga principer* för additivitet, varaktighet, mätbarhet och transparens; *vägledning* om hur naturkrediter bör förhålla sig till lagstiftning, formellt skydd och miljömål; robusta *användningsområden* för naturkrediter (t.ex. klargöra hur krediter kompletterar och inte ersätta ansvar enligt dagens lagstiftelser)

- **Skapa förutsättningar för kontrollerade innovation. HaV bör göra så att aktörer känner sig "säkra att experimentera"** genom att stödja och följa pilotprojekt och demonstrationsfall, samla och sprida lärdomar från tester (både nationellt och internationellt) samt skapa forum där aktörer tryggt kan dela erfarenheter, inklusive misslyckanden.

- **Samordna aktörer för att minska koordinationsproblem, särskilt bland de diversa** aktörer som är inblandade (markägare, företag, finansiella aktörer, forskare, civilsamhälle och olika myndigheter). Här kan HaV stödja en strukturerad dialog mellan dessa aktörer och koppla samman efterfrågan med utbud genom till exempel en projektportal (se även kapitel 6 om förslag för dialog på avrinningsområdesnivå). HaV skulle även kunna stödja

[23] ENV - EU releases its roadmap towards nature credits.

investeringsberedskap för markägare/projektutvecklare (det vill säga hjälpa aktörer att mäta och paketera deras kreditprojekt på ett sätt som gör det attraktivt för köpare).

- **Agera bro mellan EU-utveckling och svensk tillämpning** särskilt givet fortsatt utveckling utifrån EU:s Roadmap on Nature Credits. HaV kan framöver tolka och översätta EU-principer till svenska förhållanden, identifiera var svensk lagstiftning, förvaltning och markstruktur kräver anpassning, samt säkerställa samstämmighet mellan naturkrediter och befintliga styrmedel.

- **Vara neutral men tydlig.** Medan HaV kan stödja utveckling av viktiga principer och standarder (alternativt adoptera bästa praxis internationellt sett) bör de inte bestämma själva om dessa. HaV bör inte heller certifiera eller verifiera kreditprojekt på marknaden (bäst att en tredje part genomföra dessa). HaV bör inte vara en huvudmarknadsaktör, även om det kan finnas argument för HaV att vara en tidig köpare för att kunna påvisa markägare/projekt utvecklare att efterfrågan finns för sina produkter.

En särskilt ambitiös referenspunkt är Skottland, som nyligen har tagit fram en omfattande analys av värdet på sitt naturkapital (se kapitel 3.2). Med utgångspunkt i denna analys har Skottland intagit en tydligt proaktiv position. Landet har antagit en nationell strategi för naturkapital[24], pekat ut naturkrediter som ett viktigt verktyg för att stärka och utveckla naturkapitalet, samt inlett arbete med att ta fram ett konkret investeringsramverk för att mobilisera privat och offentligt kapital till naturbaserade åtgärder. Detta inkluderar bland annat utveckling av investeringsbara projektportföljer och strukturer som gör det möjligt för kapitalmarknaden att bidra till långsiktig restaurering och förvaltning av naturvärden.

[24] Natural Capital Market Framework - gov.scot

6 Slutsatser och vidare arbete

Det finns i dag två huvudsakliga utmaningar gällande restaurering av naturen. Den första är att, trots ökade drivkrafter för att mobilisera privat kapital till naturrestaurering, finansieras fortfarande merparten av åtgärdsarbetet globalt av offentliga medel. I dagsläget står offentliga finansieringskällor för cirka 75–80 procent av den totala finansieringen.[25]

Den andra utmaningen är kopplad till det så kallade finansieringsgapet, det vill säga skillnaden mellan det investeringsbehov som krävs för att nå uppsatta mål för naturrestaurering och de finansiella resurser som faktiskt finns tillgängliga för att genomföra dessa åtgärder. På global nivå uppskattas detta gap till mellan cirka 700 miljarder och 1 biljon USD per år medan på nationell nivå har Naturvårdsverket uppskattat ett finansieringsgap på omkring 11 miljarder kronor per år. Naturvårdsverket har även kvantifierat det tillkommande finansieringsbehovet för olika ekosystem inklusive våtmarker, jordbruk, skog, vattendrag, och marina miljöer (se Inledning).

Denna rapport analyserar olika arbetssätt som HaV kan tillämpa för att stärka förutsättningarna för ökad privat finansiering av naturrestaurering. Analysen bygger på intervjuer med centrala aktörer i Sverige och internationellt, kompletterat med relevant forskning, policyunderlag och rapporter. Rapportens slutsatser ska ses som ett kunskapsunderlag för fortsatt analys, prioritering och lärande, snarare än som färdiga handlingsförslag.

I tabell 2 (kapitel 4) identifierades ett antal centrala utmaningar som bidrar till att privat finansiering av naturrestaurering i dag är begränsad. Tabellen lyfter samtidigt fram potentiella lösningar och angreppssätt för hur HaV kan arbeta vidare för att möta dessa utmaningar. Sammantaget har en bruttolista med 13 tänkbara arbetssätt tagits fram och kategoriserats utifrån tre övergripande roller:

- **En stödjande och koordinerande roll**, med relativt låg ambitionsnivå, som fokuserar på exempelvis att synliggöra projekt, stärka informationsflöden samt underlätta matchning mellan projektägare och finansiärer.
- **En finansiellt möjliggörande roll**, med högre ambitionsnivå, som inriktas på att sänka trösklar och minska risker, bland annat genom att använda statliga medel för att mobilisera och förstärka privat kapital.
- **En mer ambitiös och proaktiv systemutvecklande roll**, där HaV aktivt testar nya mekanismer och innovativa lösningar för finansiering av naturrestaurering.

De 13 identifierade tänkbara arbetssätten har beskrivits och analyserats utifrån juridiska och etiska förutsättningar samt förankrats i relevant nationell och internationell litteratur. Utifrån denna bruttolista har ett urval av arbetssätt valts ut för fördjupad analys, då de bedömts som de mest aktuella för HaV att få en fördjupad bild av. Urvalet grundas i såväl intervjuerna som den genomförda kartläggningen och rör arbetssätt som kan bidra till att hantera centrala och återkommande hinder. I samråd med HaV har följande tre arbetssätt valts ut för fördjupad analys:

[25] Stora mänger av offentliga medel fortsätter dessutom att stödja verksamheter som bidrar till naturförlust, till exempel genom stöd till mark- och resursanvändning som leder till degradering av ekosystem (United Nations Environment Programmen (UNEP), 2026). Det innebär att samtidigt som stater investerar i restaurering, fortsätter andra flöden att belasta miljön.

1. Skapa en nationell projektportal
2. Stöd/utveckla ett poäng- eller certifieringssystem
3. Utred möjligheterna att etablera en fondmodell

Utöver dessa tre arbetssätten inkluderades även naturkrediter som ett fjärde arbetssätt i en mer översiktlig analys.

6.1 Viktiga budskap

Fyra övergripande budskap framträder tydligt från analysen:

(1) Betydande finansieringsgap

Behovet är stort. Det råder i dag ett betydande gap mellan det investeringsbehov som krävs för att nå uppsatta naturrestaureringsmål och de finansiella resurser som faktiskt finns tillgängliga för att genomföra dessa åtgärder (se Inledningen). Även på nationell nivå i Sverige har gapet analyserats. Naturvårdsverket har i sitt webbinarium *”Delaktighet i att ta fram förslag till nationell [restaurerings]plan”* bedömt att det årliga finansieringsbehovet för att möjliggöra restaurering av samtliga ekosystem uppgår till cirka 15–20 miljarder SEK per år där behov kopplat till vattendrag och den marina miljö är ungefär 0,5 miljarder SEK per år. Utifrån tillgängliga resurser uppskattar Naturvårdsverket att det återstående finansieringsgapet ligger i intervallet 9–12 miljarder SEK per år (Naturvårdsverket, 2026). För att stänga detta gap krävs nya angreppssätt och kompletterande finansieringslösningar utöver befintliga offentliga medel.

(2) Privata aktörer är ej ovilliga

Att privata aktörers vilja att bidra sällan är den huvudsakliga begränsningen är ett återkommande mönster i intervjuerna är. I stället pekar aktörerna på bristande synlighet, låg projektberedskap, svårigheter att visa konkret nytta samt otydliga strukturer för hur engagemang kan ske i praktiken. Det är just dessa utmaningar som de analyserade arbetssätten syftar till att adressera. Detta innebär i praktiken att HaV inte bör lägga tid på att motivera och inspirera utan fokusera på de utmaningar som nämnts i tabell 2 och försöka hitta vägar framåt för att bättre ta vara på aktörernas vilja att bidra. Internationella erfarenheter visar också att myndigheter kan spela en viktig möjliggörande roll genom att samordna aktörer, utveckla projekt, stärka kunskapsbasen och skapa strukturer för samverkan.

(3) Lösningar finns och testas redan idag

Flera konkreta och genomförbara angreppssätt är identifierade. Analysen visar att det redan i dag finns ett brett spektrum av innovativa och praktiskt tillämpbara lösningar för finansiering av naturrestaurering. De arbetssätt och instrument som identifierats, baserade på intervjuer med aktörer i Sverige och internationellt, ligger väl i linje med den samlade internationella forskningen, inklusive flera publicerade rapporter från 2026 som pekar på ett växande erfarenhetsunderlag och ett tydligt momentum för att omsätta nya finansieringsformer i praktiken. Till exempel har Miljødirektoratet (Menon Economics, 2026)samlat erfarenheter för vidareutveckling av styrmedel i Norge för att locka mer privat finansiering och understryker bland annat ekologisk kompensation, blandfinansiering, samt stöd till växande kreditmarknader. På global nivå har UNEP (2026) lyft flera centrala initiativ, däribland utveckling av fler investeringsbara naturprojekt, stärkta

standarder och certifieringssystem, naturkrediter, samt blandade finansieringslösningar och olika riskreducerande mekanismer.

Även om nya innovativa instrument och initiativ är välkomna och bör fortsätta att utforskas, innebär detta inte att HaV bör invänta ytterligare lösningsförslag. Tvärtom visar analysen att flera av de förslag som presenteras redan är tillräckligt mogna och därmed kan betraktas som handlingsbara. Dessa utgör en stabil grund som HaV kan arbeta vidare med redan i dag. Fokus framöver bör ligga på tillämpning snarare än ytterligare utredningar.

(4) En snabbt föränderlig kontext

Inget står still. Trots att finansieringsgapet är betydande präglas kontexten av snabb utveckling ur politiska, ekonomiska och finansiella perspektiv. Även om den miljöpolitiska ramen för närvarande är osäker (se exempelvis Omnibus-processen inom EU som bland annat siktar på att minska administrativ börda för företag[26]), pågår samtidigt viktiga förändringar i de underliggande förutsättningarna. Särskilt tydligt är skiftande kulturella normer kring företags och aktiebolags ansvar, från ett ensidigt fokus på vinstmaximering till ökade förväntningar på samhälleliga och miljömässiga bidrag. Parallellt ställer investerare allt högre krav på hur företag hanterar natur- och biodiversitetsrelaterade risker och möjligheter, vilket illustreras av initiativ såsom NBIM:s nya *"Nature Expectations*[27]*"*, som introducerades 2026. Mot denna bakgrund utvecklas nya idéer, initiativ och mekanismer parallellt, både i Sverige och internationellt. Resultaten i denna rapport bör därför ses som en **ögonblicksbild**. För att kunna agera strategiskt över tid behöver HaV kontinuerligt följa utvecklingen och upprätthålla en aktiv dialog med centrala aktörer.

6.2 Vidare arbete

För att vägleda det fortsatta arbetet föreslår vi tre **övergripande angreppssätt** som HaV kan använda för att adressera finansieringsgapet och samtidigt hantera den dynamiska och snabbt föränderliga kontexten. Men för att ge styrning i det fortsatta praktiska arbetet under detta tidiga skedde, även om vi samtidigt ser behov av fortsatt analys och intern prioritering, ger vi fler konkreta och genomförbara förslag för HaV att vidareutveckla och diskutera internt.

[26] Se t.ex. Omnibus package - European Commission

[27] Nature expectations | Norges Bank Investment Management

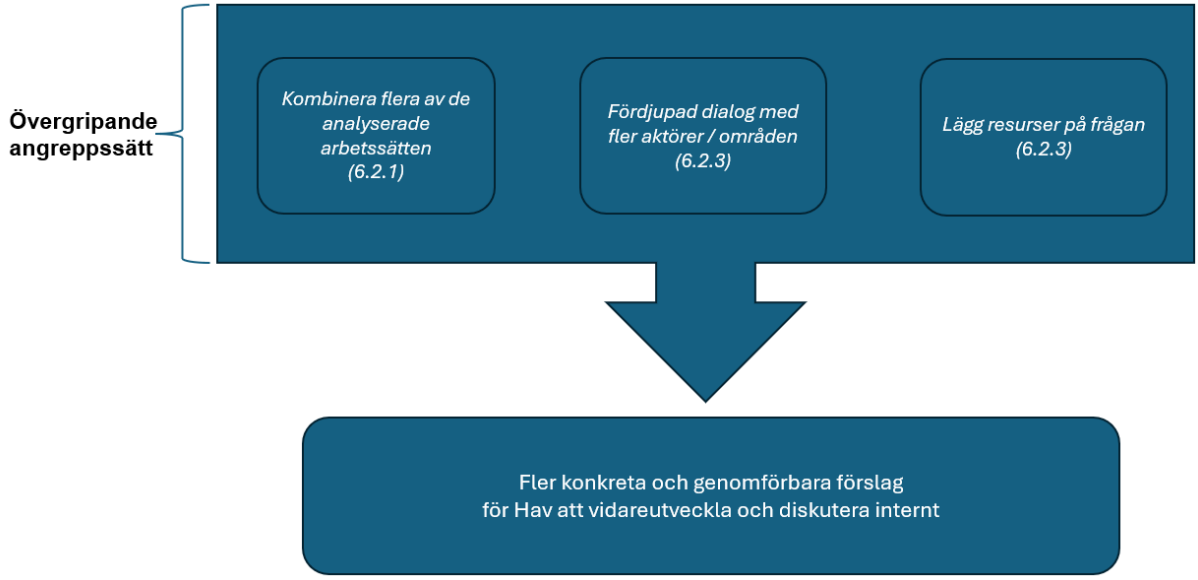

Figur 3. Konkreta förslag för vidareutveckling baserat på tre övergripande angreppssätt.

6.2.1 Kombinera flera av de analyserande arbetssätten

För att strukturera analysen har rapporten grupperat de identifierade arbetssätten i tre övergripande kategorier, vilka fungerat som ett analytiskt ramverk. Analysen visar dock att arbetssätten i praktiken inte är strikt åtskilda, utan delvis överlappar och förstärker varandra. Mot denna bakgrund framstår HaV:s potentiella roll mindre som att välja ett enskilt arbetssätt och mer som att aktivt utforska hur olika arbetssätt kan kombineras och samverka. En sådan kombination behöver vara förenlig med myndighetens mandat, samtidigt som den bidrar till att adressera de utmaningar som identifierats i tabell 2.

Potentiella **konkreta förslag** framåt för HaV kopplat till en kombination av arbetssätt:

- **Nationell projektportal**. Den nationella projektportalen är i grunden ett stödjande och koordinerande arbetssätt, men får ökad effekt när den kopplas till insatser som höjer projektens mognadsgrad. HaV bör undersöka möjligheten att täcka kostnader för förprojektering och tidiga skeden, vilket kan vara finansiellt möjliggörande för projektägare samtidigt som det bidrar till ökad struktur, kvalitet och transparens i projektflödet. HaV bör även överväga hur projektportalen kan utformas för att på sikt stödja en eventuell framtida marknad för naturkrediter.
- **Poäng- eller certifieringssystem**. Poäng- och certifieringssystem är systemutvecklande till sin karaktär, men påverkar samtidigt företagens incitament och deras möjligheter att kommunicera sitt engagemang. HaV bör undersöka möjligheten att stödja vidareutveckling av exempelvis Climb-modellen, så att företag kan tilldelas poäng för bidrag till fond- eller samfinansieringslösningar. Detta skulle bidra till transparens och att knyta samman arbetssätt som rör finansiering och uppföljning.
- **Koppling till framtida naturkreditmarknader**. Utvecklingen av ett poängsystem kan även utgöra en viktig byggsten för en framtida naturkreditmarknad, särskilt om arbetet

harmoniseras med pågående initiativ inom EU, såsom Europeiska kommissionens arbete med en Nature Credit Roadmap.

- **Ytterligare kombinationer**. Det finns sannolikt fler sätt att kombinera arbetssätten, exempelvis genom kopplingar till rapportering, uppföljning och myndighetsstyrda restaureringsåtaganden, vilket bör utforskas vidare i dialog med relevanta aktörer.

6.2.2 Fördjupad dialog med fler aktörer/områden

Analysen identifierar flera kategorier av aktörer som är relevanta för finansiering och genomförande av naturrestaurering, däribland offentliga aktörer, markägare, projektutvecklare och andra tredjepartsaktörer, samt olika typer av privata finansiärer (se tabell 1). En central slutsats är att privat finansiering av naturåtgärder i praktiken kommer från ett brett spektrum av aktörer med skilda perspektiv, incitament, kompetenser och möjligheter att bidra.

En framgångsrik dialog behöver därför ta sin utgångspunkt i dessa skillnader och skapa former för samverkan där aktörernas respektive egenintressen kan samspela. När detta lyckas kan privata och offentliga drivkrafter tillsammans bidra till lösningar som gynnar flera aktörer samtidigt och därigenom skapa ökad samhällsekonomisk nytta. Nedan ges tre exempel på hur olika aktörer kan drivas av skilda intressen och incitament:

- **Olika roller och drivkrafter bland finansiärer.** En viktig skillnad går mellan så kallade *outcome buyers* och investerare. Outcome buyers betalar för faktiskt uppnådda och verifierade ekologiska resultat, exempelvis förbättrad vattenkvalitet, restaurerade habitat eller ökad biologisk mångfald. Investerare tillhandahåller däremot det kapital som krävs i ett tidigare skede för att genomföra de fysiska restaureringsåtgärderna. Outcome buyers fokuserar i regel inte på projektens riskjusterade finansiella avkastning eller stabila intäktsströmmar över tid, medan investerare i sin tur ofta har ett mer indirekt intresse av de ekologiska resultaten. För investerare kan värdet i stället ligga i det ekonomiska värde som skapas genom minskad risk för miljöpåverkan eller förbättrade ekosystemtjänster i ett specifikt område, exempelvis i ett avrinningsområde där verksamheten är beroende av god vattenstatus. På motsvarande sätt kan ekologiska resultat vara av särskild betydelse för ideella organisationer, vattenråd eller andra aktörer med ett uttalat naturvårdsuppdrag. I praktiken innebär detta att samverkan mellan dessa aktörer behöver ta hänsyn till deras olika egenintressen och roller.
- **Olika källor till kapital och betydelsen av blandad finansiering.** Kapital för naturrestaurering kan komma från flera olika källor: (1) offentliga aktörer genom skattemedel, (2) privata finansiella aktörer genom instrument som kräver avkastning på sitt kapital, samt (3) filantropiska aktörer där kapitalet inte ställer krav på finansiell avkastning. Skillnaderna mellan dessa kapitalformer utgör grunden för det som ofta benämns *blandad finansiering (blended finance)*. I sådana upplägg kombineras olika typer av kapital för att möjliggöra investeringar som annars inte skulle genomföras. Offentligt och filantropiskt kapital kan då användas för att ta tidiga risker, bidra med garantier och/eller samfinansiering, och privat kapital kan därefter mobiliseras i större skala när risknivån har reducerats. I detta sammanhang innebär upplägget att HaV:s offentliga finansiering blir ett komplement till, och ett stöd för, privat finansiering snarare än som ett alternativ till den.
- **Objektivitetsprincipen.** En ytterligare central aspekt rör hur incitament påverkar myndigheters roll och handlingsutrymme. Offentliga aktörer behöver samtidigt kunna

mobilisera privata resurser och upprätthålla sitt oberoende. Även om det finns ett tydligt behov av att inkludera privata finansiärer i restaureringsarbetet, måste detta ske på ett sätt som inte äventyrar opartiskhet, självständighet eller förtroendet för myndighetsutövningen. Detta innebär att finansiering från privata aktörer inte får påverka myndighetens beslut, prioriteringar eller tillsyn. Myndigheter bör exempelvis undvika ekonomiska beroendeförhållanden till enskilda aktörer, och det får inte uppstå incitament att gynna finansiärer i beslutsprocesser. Enligt objektivitetsprincipen (1 kap. 9 § regeringsformen) ska myndigheter agera sakligt och opartiskt samt behandla lika fall lika, vilket i praktiken förutsätter ett tydligt och upprätthållet oberoende. I praktiken innebär detta att formerna för samverkan och finansiering behöver utformas transparent och med tydliga avgränsningar mellan finansiering och myndighetsutövning.

HaV:s roll är inte att få alla dessa aktörer att enas kring ett gemensamt mål eller en enskild lösning, utan snarare att erkänna att flera aktörer behöver vara involverade och tillsammans utveckla lösningar som är anpassade till den svenska kontexten och aktuella behoven. Detta behöver ske inom ramen för befintlig lagstiftning och pågående initiativ, både nationellt och på EU-nivå. Genom dialog kan HaV, i samverkan med andra myndigheter, samla och organisera relevanta aktörer, bidra till en gemensam förståelse för komplexa finansieringsfrågor och skapa förutsättningar för fortsatt samverkan och utveckling framåt.

Potentiella **konkreta förslag** framåt för HaV kopplat till en ”*fördjupad dialog*”:

- **Samordnad dialog i vattenavrinningsområden.** HaV bör ta en aktiv och samordnande roll tillsammans med berörda länsstyrelser i att initiera och leda dialoger inom utvalda vattenavrinningsområden i syfte att koppla samman restaureringsåtgärder med aktörers faktiska beroenden och risker. Fokus bör ligga på att tydliggöra hur naturbaserade åtgärder kan fungera som konkreta riskminimerande lösningar för exempelvis vattenkvalitet, vattenförsörjning samt minskad sårbarhet för torka och översvämningar. Dialogen bör utgå från aktörers verksamhetskritiska behov, snarare än generella argument om frivilliga naturinsatser, och syfta till att skapa förståelse för vilka restaureringsåtgärder som ger störst nytta i ett specifikt avrinningsområde. Genom att samla markägare, företag, myndigheter och andra relevanta aktörer kan HaV bidra till ökad samsyn, underlätta samverkan och skapa förutsättningar för nya finansierings- och åtgärdslösningar anpassade till svenska förhållanden.
- **Dialog med offentliga aktörer.** Arbetet med privat finansiering behöver ske brett. Det innebär behov av att stärka samverkan med exempelvis Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och andra aktörer med ansvar för överlappande och angränsande ekosystem. Dialog kan exempelvis handla om hur befintlig databas kring restaureringsobjekt kan förbättras som projektportal och/eller integreras med offentlig finansiering för att bättre kunna identifiera ”spaden i marken”-klara projekt.
- **Dialog om vidareutveckling av ett poängsystem baserat på Climb**. HaV bör ta ställning till i vilken utsträckning och på vilket sätt myndigheten kan stödja den fortsatta utvecklingen av Climb-modellen, antingen genom riktat finansiellt stöd och/eller genom att bidra med myndighetskompetens. Ett sådant stöd kan bidra till ökade incitament hos privata aktörer att erbjuda privat finansiering för åtgärdsarbete. Två huvudsakliga utvecklingsspår kan identifieras, vilka även kan kombineras: (1) att vidareutveckla Climb som en gemensam svensk standard för poängsättning av restaureringsåtgärder, och (2)

att vidareutveckla modellen specifikt för akvatiska miljöer (både den limniska och den marina miljön), där motsvarande verktyg i dag inte är tillräckligt utvecklade eller saknas.

- **Dialog med markägare**. En utmaning idag är att restaurering av vattenmiljöer ofta inte kan genomföras på grund av motstående intressen eller behov av andra samhällsmål såsom matproduktion. Detta kommer inte att förändras med ökad *privat* finansiering. HaV bör tillsammans med länsstyrelserna fortsätta främja dialog med markägare för att hitta fler incitament för genomförande av åtgärder än enbart finansiering.
- **Dialog med marknadsaktörer kopplat till naturkrediter**. HaV:s roll bör vara att samverka med aktörer för att kunna skapa de förberedande strukturer som krävs för en framtida marknad (se Kapitel 5.5).
- **Dialog om att ta emot privata medel.** HaV kan stödja och vägleda offentliga aktörer och ideella organisationer i hur privata medel kan tas emot på ett sätt som inte äventyrar deras objektivitet. I praktiken innebär detta att formerna för samverkan och finansiering behöver utformas transparent, med tydliga avgränsningar mellan finansiering och myndighetsutövning för att säkerställa ett fortsatt oberoende och förtroende.

6.2.3 Lägg resurser på frågan

En central slutsats från intervjuerna är att de identifierade arbetssätten kräver kontinuitet och ett långsiktigt åtagande för att kunna utvecklas och ge effekt. Många av dessa arbetssätt befinner sig fortfarande i ett tidigt utvecklingsskede, både nationellt och internationellt, och kortare projektinsatser bedöms därför inte vara tillräckliga för att bygga den struktur, legitimitet och kunskapsbas som krävs. Mot denna bakgrund bör HaV överväga att avsätta riktade resurser för detta område. Ett “sekretariat för naturinvesteringar” skulle kunna etableras med ett tydligt mandat att utveckla, samordna och driva följande funktioner och arbetsuppgifter:

- Att driva utveckling och successiv implementering av nya arbetssätt för att stärka förutsättningarna för privat finansiering av naturrestaurering.

- Att bedriva kontinuerlig omvärldsbevakning för att hålla HaV uppdaterad om nya innovationer, finansieringsmekanismer och policyutveckling, inklusive erfarenhetsutbyte och lärdomar från andra länder samt från svenska kommuner och länsstyrelser. I detta sammanhang kan det vara relevant att även analysera erfarenheter från tidigare insatser inom exempelvis klimatområdet, där målen ofta varit mer lättmätbara (till exempel ton koldioxid reducerat globalt).

- Att sammanställa och kommunicera centrala slutsatser och lärdomar i relevanta forum, såsom workshops, nätverk och innovationssammanhang, inklusive spridning av resultat från rapporter som denna.

- Att bidra aktivt till den bredare diskussionen och kunskapsutvecklingen genom att belysa för- och nackdelar med olika finansieringslösningar och pilotinitiativ som föreslås eller testas i Sverige.

- Att initiera, organisera och samla centrala aktörer i syfte att främja dialog och samverkan, och därigenom skapa bättre förutsättningar för gemensam lärandeprocess och fortsatt utveckling (i linje med tidigare föreslagna samverkansformer).

7 Referenser

Accelerationskontoret. (2025). *Här och nu i hela landet – en kartläggning av pågående och planerade investeringar av vikt för den gröna omställningen.*

Agence France Trésor. (2025). *Green OATs Framework.*

Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB), European Bank for Reconstruction and Development (EBRD), Paulson Institute. (2025). *Unlocking Private Finance for Nature as Infrastructure: A Public-Private Partnership.*

BloombergNEF. (2024). *Gap Between Current Biodiversity Finance and Future Funding Needs Widens to $942 Billion, According to BloombergNEF*. Hämtat från https://about.bnef.com/insights/finance/gap-between-current-biodiversity-finance-and-future-funding-needs-widens-to-942-billion-according-to-bloombergnef/

Bundesnetzagentur. (2024). *Results of dynamic bidding procedures in offshore wind power auctions*. Hämtat från https://www.bundesnetzagentur.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/EN/2024/20240613_BK6_Offshore.html

Clean Energy Finance Corporation (CEFC). (2026). *CEFC Investment Policies. March 2026.*

Coalition for Private Investment in Conservation (CPIC). (2024). *New CPIC Conservation Investment Blueprints: A look a success cases of channeling private finance into agriculture and forestry projects*. Hämtat från https://www.cpicfinance.com/insight/new-cpic-conservation-investment-blueprints/

Deutz, A., Heal, G. M., Niu, R., Swanson, E., Townshend, T., Zhu, L., . . . Tobin-de la Puente, J. (2020). *Financing nature: Closing the global biodiversity financing gap. The Paulson Institute, The Nature Conservancy, and Cornell Atkinson Center for Sustainability.*

Ecogain. (2025). *Företagens investeringar i biologisk mångfald.* Länsstyrelsen Stockholm.

European Commission. (den 14 07 2025). Hämtat från EU releases its roadmap towards nature credits: https://ec.europa.eu/newsroom/env/items/892839/en

European Commission. (den 07 07 2025). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Roadmap towards Nature Credits (COM(2025) 374 final).* Hämtat från https://environment.ec.europa.eu/document/download/c5f74a0c-4c19-4af4-99bd-b77ed5073298_en

Gaubert, H., Hardelin, J., & Voia, A. (2026). *France Crédits Biodiversité: Le premier dispositif national de crédits biodiversité pour financer la restauration écologique et accélérer l'engagement des entreprises.*

Global Environment Facility (GEF). (Hämtad 2026-09-21). *Blended Finance*. Hämtat från https://www.thegef.org/what-we-do/topics/blended-finance

Great Yellow. (Hämtad 2026-09-21). *Unlocking Nature's Value*. Hämtat från https://greatyellow.earth/#solution

Green Finance Institute. (Hämtad 2026-09-21). *Natural Environment Investment Readiness Fund*. Hämtat från https://www.greenfinanceinstitute.com/hive/neirf/

Green Finance Platform. (2013). *Japan Green Fund (Japan Green Finance Organisation)*. Hämtat från https://www.greenfinanceplatform.org/policies-and-regulations/japan-green-fund-japan-green-finance-organisation

HM Treasury. (2025). *UK Government Green Financing Framework.*

Hägglund, T. (2026). Personligt kommunikation. E-post från Tove Hägglund på Ecogain. 2026-05-06.

International Finance Corporation (IFC). (2026). *The IFC-Canada Climate Change Program*. Hämtat från https://www.ifc.org/en/what-we-do/sector-expertise/blended-finance/climate/ifc-canada-climate-change-program

John Nurminen Foundation. (Hämtad 2026-09-21). *Our Work.* . Hämtat från https://johnnurmisensaatio.fi/en/our-work/

KfW. (2024). *Nature-based climate action: KfW and the German Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation, Nuclear Safety and Consumer Protection (BMUV) support municipalities with new grant programme*. Hämtat från https://www.kfw.de/About-KfW/Newsroom/Latest-News/Pressemitteilungen-Details_794816.html

Linnala, L. (2026). Personlig kommunikation. E-post från Laura Linnala på SiS. 2026-05-06.

Löfqvist, S., Garett, R., & Ghazoul, J. (2023). *Incentives and barriers to private finance for forest and landscape restoration.* Nature Ecology & Evolution.

Menon Economics. (2026). *Finansieringsordninger for naturrestaurering En internasjonal eksempelsamling med relevans for norsk forvaltning.*

Miljøstyrelsen. (Hämtad 2026-09-25). *Om Havnaturfonden*. Hämtat från https://mst.dk/erhverv/rent-miljoe-og-sikker-forsyning/vandmiljoe/havnaturfonden/om-havnaturfonden

Naturvårdsverket. (2023). *Ekologisk kompensation som verktyg i miljömålsarbetet - syntes från en forskningssatsning.*

Naturvårdsverket. (2025). *Dialogunderlag hösten 2025. Om en nationell naturrestaureringsplan för Sverige.*

Naturvårdsverket. (2026). *Delaktighet i att ta fram förslag till nationell plan*. Hämtat från https://www.naturvardsverket.se/om-oss/regeringsuppdrag/slutredovisade-

regeringsuppdrag/forslag-till-nationell-restaureringsplan-och-forfattningsandringar-till-foljd-av-eu-forordning-om-restaurering-av-natur/delaktighet-i-att-ta-fram-forslag-till-nationel

Nefco. (Hämtad 2026-09-21). *Financing options*. Hämtat från https://www.nefco.int/financing/financing-options/

Regeringskansliet. (den 09 02 2026). *Sveriges handlingsplan för biologisk mångfald*. Hämtat från https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/02/sveriges-handlingsplan-for-biologisk-mangfald/

Restoration Seed Capital Facility. (2023). *Closing the Nature Finance Gap: Practical Solutions to Mobilize Private Investment for Landscape Restoration. White paper for the 6th Global Landscapes Forum Investment Case Symposium.*

Scottish Government. (2023). *Assessing the cumulative and cross-sector economic benefits of investment in natural capital in Scotland.* Edinburgh: Scottish Government.

SOU 2025:93. (2025). *En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk. Slutbetänkande av 2024 års skogspolitiska utredning.* Stockholm: Regeringskansliet.

Sveriges Miljömål. (den 31 Mars 2026). *Levande sjöar och vattendrag*. Hämtat från https://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/levande-sjoar-och-vattendrag/

The Rivers Trust. (2024). *Annual Conference 2024: Embracing River Buffers*. Hämtat från https://theriverstrust.org/about-us/events/annual-conference-2024

UK National Committee of the IUCN. (2024). *Peatland Code. Version 2.1, October 2024.*

UNEP WCMC. (05 2025). *Unlocking private finance for ecosystem restoration*. Hämtat från https://www.unep-wcmc.org/en/news/unlocking-private-finance-for-ecosystem-restoration

United Nations Environment Programme (UNEP). (2023). Hämtat från Global Biodiversity Framework (GBF) - Interactive tool: https://www.unep.org/interactives/biodiversity-sdgs-tool/global-biodiversity-framework.html

United Nations Environment Programmen (UNEP). (2023). *State of Finance for Nature 2023: The big nature turnaround - repurposing 7 trillion dollars to combat nature loss.*

United Nations Environment Programmen (UNEP). (2026). *State of Finance for Nature 2026: Nature in the red – Powering the trillion-dollar nature transition economy. .* Nairobi: UNEP.

Uppsala universitet. (2025). *Forskare testar hur naturbaserade lösningar kan finansieras*. Hämtat från https://www.uu.se/nyheter/2025/2025-11-11-forskare-testar-hur-naturbaserade-losningar-kan-finansieras

Vattenkraftens Miljöfond. (Hämtad 2026-09-21). *Så säkrar vi en hållbar elproduktion*. Hämtat från https://vattenkraftensmiljofond.se/sa-sakrar-vi-en-hallbar-elproduktion/

VELUX FONDEN. (2026). *Center for Marin Naturgenopretning (2026–2030)*. Hämtat från https://veluxfonden.dk/da/projekt/center-marin-naturgenopretning-2026-2030

World Bank Group. (2020). *Mobilizing private finance for nature: A world bank group paper on private finance for biodiversity and ecosystem services.*

World Economic Forum. (2025). *Finance Solutions for Nature: Pathways to Returns and Outcomes.*

Bilagor

Bilaga 1 – Sammanfattning av intervjuer

Bilaga 2 – Intervjuguide

Bilaga 3 – Del 1 i kartläggningen – exempel på olika typer av privata finansiärer

Bilaga 4 – Del 2 i kartläggningen – aktörer (mottagare/mellanhänder/utförare) som genomför eller ser till att åtgärder genomförs

Bilaga 1. Sammanfattning av intervjuer

Intervju med Sportfiskarna, 2026-02-11

Sportfiskarna är en medlemsbaserad ideell organisation med lång tradition av att värna vattenmiljöer och driva praktiska fiskevårdsprojekt. Organisationen har sett ett växande behov av att agera som katalysator i vattenvårdsarbetet för att överbrygga brister i dagens finansieringssystem, där bidragsmodeller som LOVA eller EU:s landsbygdsprogram ofta kräver 10–20 % egen finansiering och där den juridiska och administrativa bördan ligger på markägare. Genom att själva söka medel och stå för projektering, tillståndsprocesser och samordning har Sportfiskarna kunnat få projekt genomförda – men detta innebär samtidigt att organisationen själv måste bära de delar av finansieringen som inte täcks av bidrag.

Privat finansiering förekommer, men bygger ofta på direkta kontakter och konkreta projekt. Ett exempel är en större våtmarksrestaurering där SSAB bidrog med 1,5 miljoner kronor när Sportfiskarna saknade medfinansiering för att kunna nyttja redan beviljade offentliga stöd. Motivationen för privata aktörer varierar: goodwill och synlighet, personligt engagemang hos nyckelpersoner, eller affärsmässiga skäl kopplade till exempelvis fisketurism eller lokalt varumärkesvärde. Ofta handlar det om relativt små belopp (50 000–200 000 kr), vilket innebär att även mindre företag och sparbanker kan vara relevanta finansiärer.

Ett stort hinder är behovet av förprojektering. Privata finansiärer vill se färdiga, konkreta åtgärder och är sällan villiga att finansiera utredningar eller möjlighetsstudier, vilket leder till ett moment 22: projekt behöver utredas för att bli finansieringsbara, men det saknas finansiering för att nå dit. Sportfiskarna lyfter därför vikten av att HaV finansierar bredare, mer långsiktiga och flexibla förprojekteringsinsatser – både för att skapa en portfölj av genomarbetade projekt och för att minska risken att enskilda markägare försvårar genomförandet. Tidigare program som Särskilda åtgärdsprojekt (SÅP) fungerade väl i detta avseende.

Vidare menar Sportfiskarna att HaV skulle kunna underlätta matchning mellan projekt och potentiella finansiärer genom att tillhandahålla någon form av databas eller samlingsplats för förprojekterade projekt där företag kan se vilka åtgärder som söker medfinansiering. De bedömer att direkt samarbete mellan genomförare och finansiärer är mer attraktivt för företagen än att ge pengar till en statlig fond. Samtidigt finns potential i att tänka bredare kring vilka aktörer som kan vara intresserade av att bidra – exempelvis andra sektorer som berörs av vattenrelaterade risker.

Sammanfattningsvis ser Sportfiskarna att det finns god potential för ökad privat finansiering, men att detta förutsätter att HaV bidrar till enklare, mindre riskfyllda och mer flexibla processer, särskilt i förprojekteringsfasen, samt att kontaktytor och matchningsmöjligheter stärks för både stora och små finansiärer.

Intervju med Länsstyrelsen Norrbotten, 2026-02-16

Länsstyrelsen Norrbotten arbetar aktivt med att utveckla finansieringsmodeller för restaurering av våtmarker och vattenmiljöer, bland annat genom projektet *MyreN*, ett treårigt samarbete med LKAB och den regionala utvecklingsfonden. Projektet omfattar cirka 1 000 hektar våtmarker och finansieras till 60 % av LKAB och till 40 % av offentliga medel. LKAB:s engagemang är helt frivilligt och grundar sig främst i möjligheten att få *Climb-poäng*, ett system som används för att synliggöra frivilliga naturvårdsinsatser och stärka företagets hållbarhetsprofil. Climb-systemet fungerar som en stark drivkraft eftersom finansieringen ger poäng för den del av insatsen företaget står för, och länsstyrelsen vill nu se att ett liknande system utvecklas för vattenmiljöer.

Ett centralt spår är att färdigprojektera vattenåtgärder (exempelvis borttagning av vandringshinder, restaurering efter flottning eller förbättring av vägtrummor), som sedan kan erbjudas företag i form av ”paket” kopplade till poäng. Detta skulle kunna ge privata aktörer en konkret väg in i åtgärdsarbete som samtidigt bidrar till nationella miljömål, inklusive vattendirektivet. Liknande modeller prövas redan i samarbete med LKAB och med andra aktörer såsom Vattenfall, som bidrar till restaurering av Pärlälven via Bra Miljöval-fonden. I dessa fall handlar motivet främst om goodwill och samhällsnytta, snarare än poängsystem.

En generell utmaning i Sverige är att olika myndighetsgränser skapar glapp i finansieringen. Naturvårdsverket finansierar inte våtmarker utanför skyddade områden, och HaV finansierar främst vattenåtgärder – vilket gör det svårt att arbeta utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. I andra länder, som Skottland, finns starkare incitament kopplade till carbon credits, vilket har lett till omfattande våtmarksrestaurering. Liknande marknader har inte etablerats i Sverige, bland annat på grund av osäkerhet om klimatnyttan i våtmarker.

Länsstyrelsen Norrbotten lyfter flera åtgärder som HaV skulle kunna vidta för att möjliggöra ökad privat finansiering. Dels handlar det om att förenkla sökprocesserna – till exempel genom att minska kraven på svensk medfinansiering vid EU-projekt, i likhet med Finland där endast 10 % egeninsats krävs. Dels handlar det om att skapa attraktiva erbjudanden till företag, exempelvis ett nationellt poängsystem eller paketerade projekt som ger tydlig ”nytta” för finansiärer. HaV skulle även kunna stötta länsstyrelser i att bli medsökande i större projekt, främja samarbete mellan län, och överväga att låta externa aktörer marknadsföra eller förmedla Climb-liknande poäng till näringslivet.

Sammanfattningsvis visar intervjun att det finns stor potential i att skala upp frivillig kompensation och poängbaserade modeller, men att detta kräver att HaV bidrar med strukturer som är enklare, mer förutsägbara och som matchar både myndigheters och företags behov.

Intervju med WWF, 2026-02-23

WWF arbetar brett med näringslivssamarbeten, särskilt så kallade *transformativa samarbeten* där stora företag som IKEA och H&M stöttas i att förändra leverantörskedjor och affärsmodeller i hållbar riktning. Dessa samarbeten kan indirekt frigöra finansiering, men vad medel kan riktas till styrs av företagens globala värdekedjor – WWF kan normalt inte styra kapital till ett specifikt område som Östersjön. Företag visar dock ett växande intresse för att bidra med mindre filantropiska belopp till konkreta naturinsatser, vilket skapat behov av att utveckla poolade modeller och färdiga projektportföljer.

Företag efterfrågar framför allt mätbarhet, transparens och koppling till tydliga åtgärder. Klimatområdet är enklare att kvantifiera jämfört med biologisk mångfald, vilket försvårar privata investeringar i naturrestaurering. WWF menar att statliga garantier eller riskreducerande instrument skulle kunna öka attraktiviteten, liksom system som hämtar inspiration från internationella lösningar såsom debt-for-nature swaps. I Norden lyfts exempel som Nefco/den gröna banken, den danska havsfonden och Vattenkraftens miljöfond fram som relevanta förebilder.

WWF ser att HaV har en viktig möjliggörarroll eftersom myndigheter generellt upplever det svårt att blanda privat och offentlig finansiering, trots att det är juridiskt möjligt. Särskilt kommuner och regioner har låg riskvilja och saknar kompetens kring blandfinansiering. HaV skulle därför kunna samla erfarenheter, tydliggöra juridiska ramar och etablera säkra modeller för hur privat kapital kan inkluderas. Ett annat område gäller kvantifiering. WWF menar att nationella modeller bör utvecklas av HaV, inte NGO:er, och att poängsystem likt Climb-modellen kan skapa incitament för företag att bidra.

Det finns även behov av policylabb och pilotprojekt som konkret testar blandfinansiering i praktiken, något Sverige hittills varit försiktigt med. Exempelvis skulle HaV, gärna tillsammans med Vinnova, kunna utveckla pilotmodeller på avrinningsområdesnivå där både finansierings- och åtgärdsplaner tas fram, eventuellt med krav på privat medfinansiering. Erfarenheter från bland annat England visar potential i finansieringsmodeller kopplade till avrinningsområden, även om svenska juridiska hinder – såsom kommunallagens begränsningar – behöver hanteras.

Sammanfattningsvis betonar WWF vikten av att samla och analysera svenska och internationella exempel, identifiera vad som är juridiska respektive kulturella hinder och utveckla skalbara modeller för blandfinansiering. WWF erbjuder fortsatt expertis och kontakt vidare inom organisationen för frågor som kräver fördjupad finansiell kompetens.

Intervju med DEFRA, 2026-02-23

Intervjun med DEFRA beskriver hur England arbetar strategiskt med att mobilisera privat kapital för naturrestaurering. Den offentliga finansieringen är fortsatt den största källan, men privat finansiering ses som avgörande för att nå nationella mål. Centralt är att skapa affärsmässiga incitament för företag att investera i naturåtgärder genom att tydliggöra vilka direkta nyttor företagen själva får ta del av. En viktig lärdom är att frivilliga marknader sällan skalar av egen kraft — i Storbritannien har regleringsbaserade styrmedel, särskilt Biodiversity Net Gain (BNG), varit avgörande för att generera betydande privata investeringar.

Intervjun lyfter också att naturbaserade lösningar (NBS) kan skapa affärsnytta genom exempelvis minskad översvämningsrisk, förbättrad vattenkvalitet eller ökad resiliens i infrastruktur. Samtidigt utgör osäkerhet kring mätbarhet och resultat en bromskloss. Därför har regeringen satsat på standardisering och tydliga ramverk. Ett centralt instrument är Natural Environment Investment Readiness Fund, som hjälper lokala aktörer att bli ”investeringsredo”, bland annat genom affärsmodeller, mätmetoder och styrning. Storbritannien utvecklar även program för lokala investeringsplaner inom naturkapital och utforskar utfallsbaserad finansiering där ersättning ges utifrån uppnådda miljöresultat.

Internationellt lyfter intervjun modeller som Australiens Nature Repair Market och Danmarks arbete med lagstiftning och finansiering av blågröna lösningar (till exempel Cloudburst-programmen) som exempel på hur hybridmodeller kan mobilisera privat kapital. En annan relevant modell är USA:s långvariga system för våtmarksmitigering, som helt bygger på stark lagstiftning. Gemensamt för de länder som lyckats är en tydlig politisk vilja, robusta mätmetoder och att staten spelar en aktiv roll i att etablera marknader.

Utifrån ett svenskt perspektiv betonas att marknader för naturkrediter eller liknande instrument sannolikt kräver lagstiftning för att skala. Som en ”no-regrets”-åtgärd rekommenderas frivilliga biodiversitetskrediter, kollektiva fonder och att svenska myndigheter fokuserar på att bygga kapacitet och stödja projekt att bli investeringsredo. Det framhålls också att arbetet bör börja i företagens behov: att tydliggöra vilken konkret nytta de får av att investera i naturåtgärder, inte bara de breda samhällsnyttorna.

Intervju med kommunkontoret Lunds kommun, 2026-03-10

Kommunkontoret i Lunds kommun arbetar bland annat med klimatanpassning och naturbaserade lösningar inom EU-projektet Arcadia, där ett centralt fokus är att identifiera finansiella mekanismer som kan stärka Kävlingeåns vattenråds möjligheter att genomföra åtgärder. Vattenrådet är ett av Skånes mest aktiva och omfattar åtta kommuner samt ett stort avrinningsområde där man i nära dialog med markägare driver ett omfattande åtgärdsarbete, ofta finansierat genom en mosaik av bidrag. Systemet är dock tungrott – flera olika stöd behöver kombineras för varje enskild åtgärd, och bristen på samordning mellan bidragsgivare skapar hög administrativ belastning. Samtidigt är behovet av åtgärder stort, eftersom vattenkvaliteten i Skåne inte når god status och mer långsiktig finansiering behövs för att öka takten i landskapsrestaureringen.

Intervjun belyser ett växande intresse för nya typer av finansieringsmodeller. En möjlig väg är att utveckla en marknad för naturkrediter, exempelvis biodiversitets- eller vattenkrediter, där EU just nu arbetar med att ta fram gemensamma riktlinjer. Det lyfts även idéer om mikrofinansiering genom kortbetalningar (likt Dancard i Danmark), där varje transaktion genererar en mindre summa till lokalt naturvårdsarbete. Långsiktigt kapital från pensionsfonder bedöms som särskilt intressant, då deras investeringshorisont motsvarar den tid som krävs för landskapsrestaurering. Vid sidan av detta finns goda exempel på donationer från finanssektorn, såsom Spiltan och Ålandsbanken.

Ett pågående pilotarbete i Kävlingeåns avrinningsområde sker tillsammans med rePlanet och deras Wallacea-metod för biodiversitetskrediter. Projektet omfattar cirka 1 200 hektar, där arter inventeras under fem år innan naturkrediter kan certifieras och säljas via den internationella plattformen ReNew Earth. Intäkterna delas mellan vattenrådet och markägaren, med 25-åriga kontrakt som ska säkerställa långsiktighet. En viktig lärdom är att modellen behöver anpassas till de lokala ekologiska förutsättningarna, exempelvis Skånes förlust av våtmarker och ökande torka.

Intervjun lyfter flera möjligheter för HaV att bidra till ökad privat finansiering. Bland de viktigaste åtgärderna är att förenkla bidragssystemen genom bättre myndighetssamordning, stärka vattenrådens administrativa kapacitet samt överväga nationella styrmedel liknande de brittiska kraven på *biodiversity net gain*. Vidare nämns potentialen i att skapa en svensk naturfond inspirerad av den danska modellen, utveckla instrument för blandfinansiering och delta aktivt i EU:s arbete med naturkrediter för att påverka kommande regelverk. En workshop planeras i september där banker, investerare och internationella aktörer ska bjudas in för att stärka dialogen om privat finansiering.

Intervju med NatureScot, 2026-03-16

Intervjun med NatureScot belyser hur Skottland arbetar för att öka privat finansiering av naturrestaurering – främst torvmarker, men lärdomarna är relevanta även för vattenmiljöer. Skottlands restaureringsarbete har historiskt varit nästan helt bidragsfinansierat, men regeringens ambitiösa klimat- och restaureringsmål gör det nödvändigt att mobilisera privat kapital. En av de största utmaningarna är att minska beroendet av offentlig finansiering och i stället få markägare att medfinansiera, något som kräver både attitydförändring och tydligare incitament.

En central insikt är behovet av en pipeline av investeringsmogna projekt. NatureScot arbetar därför aktivt med markägarkontakter, rådgivning, projektledning och kompetensuppbyggnad – inklusive stöd till entreprenörer och kommunikation för att öka efterfrågan och förståelsen för restaureringens värde. Målet är att flytta fokus från ”bidrag” till ”nytta”, där markägare ser långsiktiga fördelar: värdeökning på mark, förbättrad vattenreglering, ökad resiliens och potentiella intäkter från krediter.

För att privata aktörer ska våga investera krävs trovärdiga standarder och statligt godkända ramverk. Peatland Code används i Skottland, men många projekt står utanför. Intervjun betonar att staten inte behöver utveckla standarderna själv, men måste peka ut vilka som gäller och garantera integritet och kvalitet. I en ung marknad är riskminimering avgörande. Skottland testar flera modeller, såsom prisgolv för krediter, villkorade lån som återbetalas först när intäkter genereras, och delad risk mellan markägare och stat.

Intervjun identifierar flera lärdomar för Sverige och HaV. För det första behövs betydligt bättre synlighet av projekt – exempelvis via nationella portaler – samt mer utbildning och kommunikation för att öka kunskapen hos markägare, investerare och kommuner. För det andra bör staten överväga mekanismer som matchningsfinansiering, riskreducering och krav på finansieringsplaner med privata inslag. För det tredje kan HaV spela en viktig roll i att tydliggöra regelverk, standarder och legitima modeller för privat finansiering, för att minska oro för grönmålning. Det lyfts också att Sverige, precis som Skottland, kan behöva en mer ”aggressiv” och proaktiv ansats om man vill uppnå EU:s kommande restaureringsmål.

Sammanfattningsvis framhålls att viljan hos företag finns – det som saknas är tydliga vägar in, tillförlitliga standarder och strukturer som gör investeringar begripliga, mätbara och legitima. Offentliga medel kommer inte att räcka, och en strategisk kombination av kapacitetsbyggande, riskminimering och utveckling av marknader eller hybridmodeller kan vara avgörande för att skala upp arbetet.

Intervju med Green Finance Institute, 2026-03-18

Intervjun med Green Finance Institute (GFI) fokuserar på hur offentliga aktörer kan stimulera privat finansiering för natur- och vattenrestaurering. GFI arbetar med policyramverk, finansieringsmodeller och praktiska verktyg som stödjer projektutvecklare och företag i att navigera framväxande naturmarknader. En viktig del av arbetet är att öka projektberedskap och att bygga upp efterfrågan från företag – något som ofta saknas i dagens system.

GFI lyfter flera internationella modeller som kan inspirera Sverige. Landscape Enterprise Networks (LENs) visar hur företag med koppling till samma landskap kan samfinansiera åtgärder. Inom marina miljöer finns Fisheries Improvement Funds, där aktörer längs hela värdekedjan bidrar. I Latinamerika används vattenfonder där vattenbolag finansierar uppströms åtgärder genom avgifter. Gemensamt är att dessa mekanismer kopplar naturrestaurering till företagens egen långsiktiga resiliens och kostnadsreduktion.

GFI menar att HaV har en viktig roll i att stärka projektpipeline, bland annat genom att finansiera förprojektering, baslinjemätningar och tekniska analyser. Myndigheten kan också stödja utvecklingen av standarder och koder – eller peka ut vilka befintliga standarder som bör användas – för att skapa legitimitet och undvika fragmentering. En statlig aktör anses också mest lämpad att vara värd för en nationell projektplattform där projekt och finansiärer kan mötas.

En annan central del är kapacitetsuppbyggnad, där HaV kan bidra genom utbildning, rådgivning och utveckling av verktyg för markägare, lantbrukare, kommuner och civilsamhället. Effektiva insatser behöver riktas till både utbudssidan (projektutvecklare) och efterfrågesidan (företag).

Intervjun betonar att efterfrågan är den största luckan: företag vill bidra men saknar tydliga, legitima och mätbara sätt att göra det på. HaV kan stärka efterfrågan genom dialog med företag som påverkas av vatten- och havsmiljöer, forskning om kopplingen mellan restaurering och affärsrisker, samt genom att överväga modeller där staten gör tidiga förköp av naturnyttor.

GFI lyfter även fondmodeller som ett möjligt verktyg, men påpekar att svensk förvaltningsrätt kräver tydliga kriterier, extern förvaltning och transparent struktur för att undvika otillbörligt gynnande.

Slutligen framhålls att EU:s kommande naturkreditsystem sannolikt kommer att skapa nya marknader internationellt. Därför är det viktigt att Sverige bygger projektpipeline och marknadsinfrastruktur redan nu. Med rätt strukturer kan offentlig sektor bidra till att privat kapital kanaliseras till konkreta och långsiktiga naturåtgärder.

Bilaga 2. Intervjuguide

Inledande frågor:

1. Kan du kort beskriva din roll och organisationens uppdrag?

Arbetssätt/finansiärer/utredningar

2. Hur arbetar ni med att få in privat finansiering?
3. Vilka typer av privata finansiärer är vanligast och ger mest?
4. Vad motiverar finansiärer att delta i naturvårdsprojekt?
5. Vilka faktorer har bidragit till framgångsrika samarbeten med privata finansiärer?
    a. Utifrån era erfarenheter – vad har fungerat särskilt bra?
6. Vilka faktorer har inneburit mer problem/hinder?
7. Finns det saker som ni anser att staten borde göra för att underlätta möjligheterna till privat finansiering?
8. Har ni själva genomfört eller känner ni till några utredningar som staten eller andra aktörer har gjort gällande privat finansiering? (Fokus på Sverige men utredningar från utlandet kan även ingå)
    a. Var privat finansiering huvudfokus eller del av något större sammanhang?
    b. Hade utredningen särskilt fokus på vatten- och havsmiljöer, eller på naturmiljö mer generellt?

Övriga frågor

9. Något i övrigt ni vill lyfta när det gäller privat finansiering?
10. Finns det andra myndigheter, utredningar eller liknande arbetssätt eller initiativ som ni tycker bör ingå i denna kartläggning? Tips på någon vi kan kontakta

Bilaga 3. Del 1 i kartläggningen – exempel på olika typer av privata finansiärer

Typ av finansiärer och exempel	Hur finansieringen kanaliseras	Exempel på åtgärder som finansieras
Privatpersoner		
Individuella givare till stiftelser och filantroper (ex BalticWaters, Björn Carlsons stiftelse BalticSea2020)	PG/Swish och insamlingskampanjer, stiftelseanslag	Kust- och havsåtgärder, övergödning, fiskforskning
Företag (CSR)		
Apotea	Företagsgåvor/partnerskap/kundavrundning	Våtmarker, kustrestaurering, bojar, fiskevård
Naturkompaniet (Naturbonusen)	1% av kundklubbens intäkter	Friluft/natur; ibland kust-/vattenleder, fiskevård
Abu Garcia	Företagsfond via Sportfiskarna	Vandringsvägar, restaurering, fiskevård
LKAB	Medfinansierar miljöarbete via eget kassaflöde	Exempel: MyreN, återställa dikade våtmarker Norrbotten
Specialiserad Impact-investerare		
Sätila Impact Investment	Ägarkapital/lån i naturrelaterade bolag	Utveckling och skalning av lösningar med miljömässig påverkan (affärsmodeller)
Företagsstiftelser (filantropi)		
Familjen Kamprads stiftelse	Projektanslag (miljö, vattenrelaterade projekt)	Vattenkvalitet/återbruk/markmiljö; praktiknära miljö
Privat lotteristiftelse		
Postkodlotteriet & Postkodlotteriets stiftelse	Lotteriöverskott → utdelningar till NGO/stiftelser	Biologisk mångfald, hav/kustprojekt
Branschfond		
Vattenkraftens Miljöfond (ägd av energibolag)	Fond ersätter/medfinansierar miljöåtgärder i vattenkraft	Fiskvägar, prövningar, biotopåtgärder
Kapitalmarknads- /miljöfonder		
CB Save Earth Fund	Investerar i företag verksamma inom energi- och vatteneffektivitet	Indirekt finansiering av lösningar för vattenhantering, förnybar energi (via bolag)
Hållbarhetsinriktade fonder		
Swedbank Robur	Sparare/investerare placerar kapital i fonderna	Bolag som arbetar för hållbara lösningar (ex. klimatåtgärder)
Kund-/etikettbaserad företagsfinansiering		
Bra Miljöval – Miljöfond	Elbolagsavsättningar via miljömärkning	Rivning av dammar, omlöp, biotopvård
Internationella privata stiftelser		
Baltic Sea Conservation Foundation (BaltCF)	Grantprogram till NGO/offentliga aktörer	Östersjöprojektskydd, vandringshinder, MPA, våtmarker
Arcadia Foundation (Open Rivers Programme)	Finansierar europeiskt grant-program	Dammutrivning, fria flöden, biodiversitet
John Nurminen Foundation	Donationer från företag och privatpersoner	Åtgärder som minskar näringsbelastningen i Östersjön
EU-PROGRAM *(offentliga, kan kräva/inkludera privat medfinansiering)*		
LIFE-programprojekt	Privat medfinansiering via företag eller stiftelser i flera projekt	Exempel: Restaurering av sjön Östen

Bilaga 4. Del 2 i kartläggningen – aktörer (mottagare/mellanhänder/utförare) som genomför eller ser till att åtgärder genomförs

Aktör	Roll	Privat finansieringskälla (exempel)	Exempel på åtgärder
WWF Sverige	NGO, mottagare & utförare	Företagspartnerskap/insamling (ex. Apotea)	Våtmarker, kustrestaurering, fiskvägar,
Naturskyddsföreningen – Bra Miljöval Miljöfond	Certifieringsfond (mellanhand), åtgärdsgenomförande	Elbolag med Bra Miljöval–el	Rivning av dammar, omlöp, biotopvård
Sportfiskarna	NGO, mottagare & utförare; administrerar fonder	Abu Garcia Fiskevårdsfond; Naturbonusen; privata donationer	Biotopvård, vandringshinder, fiskevård
Svensk Våtmarksfond	Stiftelse/fond (mellanhand), stöd & utförande	Privatpersoner, företag/donatorer	Anläggning/restaurering av våtmarker
Vattenkraftens Miljöfond	Branschfond (mellanhand)	Vattenkraftbolag (ägare/finansiärer)	Fiskvägar, miljöåtgärder vid vattenkraft
Open Rivers Programme	Grant-program (mellanhand)	Privat filantropi (Arcadia Foundation)	Dammutrivning, återkoppling av fria flöden (även i Sverige)
BalticWaters (stiftelse)	Privat stiftelse, mottagare & genomförare	Donationer från individer/företag	Åtgärder mot övergödning, fiskforskning, kustekosystem
Baltic Sea Conservation Foundation (BaltCF)	Privat grant-givande stiftelse (mellanhand)	Privata donatorer/fonder	Skydd och restaurering i Östersjöregionen
Skärgårdsstiftelsen	Stiftelse, mottagare & utförare	Privata gåvor + företagssamarbeten (ex. WWF/Apotea)	Våtmarker, kustrestaurering, boj/tånginsatser
Race For The Baltic	Insamlingsstiftelse, mottagare & utförare	Privata/företagssamarbeten	Övergödningsåtgärder (gips, vass), bottensediment, hamnflöden
Naturkompaniet – Naturbonusen	Företagsdriven utdelning (mellanhand)	Kundklubbens intäkter (privat konsumtion)	Stöd till natur-/friluft; ibland kust-/vattenleder och fiskevård
Sportfiskarnas Fiskevårdsfond	Intern fond (mellanhand) under NGO	Privata donationer/företag (Abu Garcia)	Biotopvård i strömmande vatten, vandringshinder
Östersjöfonden (Åland)	Privat stiftelse (pris & stöd)	Privata donationer/prisfinansiering	Incitament/priser som stödjer våtmarker, stormvattenlösningar m.m.
Rewilding Sweden	NGO/utförare	Open Rivers Programme (Arcadia)	Dammutrivning, återställning av fria flöden (Vindelälven m.fl.)
Biosfärområde Blekinge Arkipelag	Biosfärorganisation/utförare	Naturbonusen; Postkodlotteriet	Kustnära biodiversitet, landskap i skärgård (vattenkoppling)
FishSec (The Fisheries Secretariat)	NGO, policy/åtgärdsprojekt	Postkodlotteriet (ex. Rädda östra Östersjötorsken)	Fiskeripolicy och havsmiljöåtgärder i Östersjön

Städa Sverige (kuststädning)	NGO/utförare	Företag (ex. Apotea - Clean-Up Days)	Marint skräp/kuststädning (vatten)
Insamlingsstiftelsen Naturstiftelsen	Insamlingsstiftelse; mottagare & förvaltare	Privata donationer, företag	Köp och skydd av naturmark, återskapande
BirdLife Sverige	NGO; mottagare & utförare	Medlemskap, gåvor, projektstöd	Åtgärder i jordbrukslandskap (t.ex. ängshök – bo-/häckningsskydd)
Pollinera Sverige	NGO/nätverk; mottagare & utförare	Privata stiftelser (t.ex. Postkodlotteriets Stiftelse), företag	Pollinatörsåtgärder, ängsinsatser, skol- och folkbildningsinsatser
Bifonden (Trädgårdsresan)	Insamlingsfond (mellanhand)	Privat insamling (Swish), event/butiker	Finansierar inventering och åtgärder för pollinatörer i trädgårdsnätverk
Initiativ 1415	Vinstdrivande projektutvecklare och utförare av naturrestaureringsprojekt	Företag som köper naturkrediter eller abonnemang; privata investerare	Åtgärder för att bevara och förbättra marina och kustnära miljöer, återställa kustekosystem